

Jaarstukken 2017

hoogheemraadschap
**Hollands
Noorderkwartier**

Registratienummer
17.0142407

Datum
9 mei 2018

Versie
Jaarstukken 2017

Status
Definitief

Afdeling
Financiën, Control & Belastingen

Inhoudsopgave

1. Inleiding	5
1.1 Leeswijzer	6
1.2 Terugblik op hoofdlijnen	7
Deel 1 – Effecten in detail	16
2. Waterveiligheid	17
3. Wateroverlast beperken	29
4. Watertekort voorkomen	38
5. Gezond water	42
6. Schoon water	44
7. Veilige (vaar)wegen	52
8. Crisisbeheersing	57
9. Bestuur en Organisatie	59
Deel 2 – Verplichte paragrafen	73
10. Ontwikkelingen in het begrotingsjaar 2017	74
11. Incidentele baten en lasten 2017	75
12. Onttrekkingen aan overige bestemmingsreserves en voorzieningen	76
13. Weerstandscapaciteit en risicomanagement	77
14. Waterschapsbelastingen	78
15. Financiering	81
16. Verbonden partijen	85
17. Aanbevelingen accountant en rekenkamercommissie	92
Deel 3 – Jaarrekening	94
18. Grondslagen van waardering en resultaatbepaling	95
19. Balans	98
19.1 Balans per ultimo boekjaar	98

19.2	Toelichting op de balans per ultimo boekjaar	99
20.	Exploitatie	111
20.1	Exploitatierkening naar effect	111
20.2	Toelichting begrotingsafwijkingen	111
20.3	Toelichting op de exploitatierkening naar effect	114
21.	Exploitatie naar kostendragers	115
22.	Exploitatierkening naar kosten- en opbrengstsoorten	117
22.1	Toelichting op de exploitatierkening naar kosten- en opbrengstsoorten	118
23.	Vermelding topinkomens	120
24.	Gebeurtenissen na balansdatum	120
25.	Controleverklaring	121
1.	Bijlagen	125
1.1	Personeelslasten en formatie	126
1.2	Afkortingen	127
1.3	Samenstelling bestuur	129

1. Inleiding

Voor u liggen de jaarstukken 2017 van Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (HHNK).

Eén van de bijzondere samenwerkingen in 2017 is het aanpassen van het projectplan van Texel. Samen met de gemeente Texel, provincie Noord-Holland en het Rijk hebben we op verzoek van het Koninklijk Nederlands Instituut voor Onderzoek der Zee (NIOZ) een deel van het project Waddenzeedijk Texel gewijzigd. Hierdoor komt NIOZ binnen de Waddenzeedijk van Texel te liggen. Op 6 september is de realisatieovereenkomst ondertekend.

De focus bij de Markermeerdijken (MMD) lag op de afronding van de planproducten. Samen met de bestuurders van het Ministerie van Infrastructuur en Milieu en de provincie Noord-Holland spraken we in het eerste kwartaal af vier maanden extra uit te trekken. Hierdoor waren we in staat om meer draagvlak vanuit de omgeving te organiseren. Het projectplan is na de zomer ter inzage gelegd. Voor Durgerdam wordt een afzonderlijk plan in voorbereiding gebracht.

In september viel in ons beheergebied een grote hoeveelheid neerslag. In de eerste 19 dagen van deze maand viel 237 millimeter regenwater, waar normaal 80 tot 90 millimeter valt. Dit leidde tot een ongeplande stresstest van ons watersysteem. Tijdens deze periode neerslag werden voor het eerst vrijwel alle waterbergingen gebruikt. We hebben kunnen concluderen dat het watersysteem heeft gefunctioneerd. Echter op een aantal plekken in het beheergebied ondervond men tijdelijk wateroverlast. Zo stonden er delen van de Vennewaterspolder in Heiloo onder water en stond het land van agrariërs op verschillende plekken blank. De evaluatie over de crisisbeheersingsorganisatie bij deze stresstest heeft waardevolle leerpunten opgeleverd.

Als gevolg van klimaatverandering is de verwachting dat dergelijke perioden van hevige neerslag steeds vaker gaan plaatsvinden. Dit vraagt om extra inzet op verschillende terreinen. Op Prinsjesdag presenteerde de Deltacommissaris het eerste Deltaprogramma Ruimtelijk Adaptatie, waarmee Nederland zo goed mogelijk wordt voorbereid op de gevolgen van klimaatverandering. De Deltacommissaris pleitte voor een snellere en intensievere aanpak van onder andere wateroverlast en periodes van droogte. Wij geven met de watersysteemstudie, klimaatatlas en gebiedsgericht werken proactief invulling aan dit Deltaprogramma.

Ook hebben we dit jaar ons Klimaat- en Energieprogramma vastgesteld. Hierin staat onze ambitie: CO₂- en energieneutraal in 2025. Dit programma draagt bij aan de (inter)nationale afspraken over klimaatdoelstellingen.

Mede door de effecten van klimaatverandering - periodes van hevige neerslag, periodes van droogte en een stijgende zeespiegel - blijven we ons hard maken voor veilig, schoon en voldoende water. Wij presenteren in deze jaarstukken het overzicht van de resultaten die we hebben behaald en de uitgaven die daarvoor nodig waren.

Foto: Het benutten van een waterberging na hevige neerslag in september

1.1 Leeswijzer

De jaarstukken zijn opgebouwd uit het jaarverslag (deel 1 en 2) en de jaarrekening (deel 3). Deel 1 (hoofdstukken 2 tot en met 9) is opgebouwd rond de effecten Waterveiligheid, Wateroverlast beperken, Watertekort voorkomen, Gezond water, Schoon water, Veilige (vaar)wegen, Crisisbeheersing en Bestuur en organisatie. We geven aan wat het hoogheemraadschap heeft gedaan om de beoogde effecten te bereiken en hoe we onze taak in de samenleving hebben opgepakt en uitgevoerd. Deze hoofdstukken hebben een vaste indeling, waarbij we aansluiten bij de begroting.

Deel 2 (hoofdstukken 10 tot en met 17) bevat de wettelijk verplichte paragrafen, waaronder de paragraaf Weerstandscapaciteit en risicomanagement.

Deel 3 (hoofdstukken 18 tot en met 24) bevat de jaarrekening inclusief de controleverklaring van onze accountant. In dit deel verantwoorden we onze financiële positie. In de bijlagen staan de overzichten die niet wettelijk zijn voorgeschreven.

Smileys

Om de gewenste resultaten te behalen leveren we prestaties. Die zijn aangegeven in de Begroting 2017. We hebben smileys gebruikt om in de loop van het begrotingsjaar in management- en concernrapportages de voortgang in beeld te brengen.

In deel 1 zijn per prestatie in de tabel de smileys voor 2017 op de volgende manier aangegeven:

Deze prestatie loopt qua inhoud en middelen volgens jaarplanning.

Deze prestatie loopt wat betreft inhoud en middelen achter op de *jaarplanning*. We verwachten de geconstateerde afwijking op te lossen binnen de *totale* planning.

Deze prestatie loopt niet goed of uit de planning. We verwachten dit niet meer op te lossen binnen de totale planning.

Financiële overzichten

In deze jaarstukken gaan we in op de financiële verschillen tussen de begroting en de realisatie. We vergelijken de realisatie met de herziene begroting, dus inclusief de door het bestuur goedgekeurde begrotingswijzigingen. In 2017 heeft het bestuur één begrotingswijziging goedgekeurd. Zie hoofdstuk 20 voor de toelichting op de herziene begroting. Per hoofdstuk presenteren we twee tabellen: exploitatielasten en investeringsvolumes.

Bij de financiële tabellen is een toelichting opgenomen waarin de relevante afwijkingen tussen begrote en gerealiseerde exploitatielasten en investeringsvolumes zijn verklaard. In de tabellen en teksten kunnen afrondingsverschillen voorkomen.

1.2 Terugblik op hoofdlijnen

We hebben in de begroting 48 prestaties benoemd. Hiervan lopen er 46 volgens planning en worden er 2 niet gehaald.

Waterveiligheid

De nog resterende projecten binnen het Hoogwaterbeschermingsprogramma 2 (HWBP-2) zijn in uitvoering of in voorbereiding. Het gaat hierbij om de Waddenzeedijk Texel, Hoogwaterkering Den Oever, Markermeerdijken (MMD) Hoorn-Edam-Amsterdam, Prins Hendrikzanddijk en Zeedijk 't Horntje.

De focus bij de MMD lag op de afronding van de planproducten. Samen met de bestuurders van het Ministerie van Infrastructuur en Milieu (I&M), de provincie Noord-Holland spraken we in het eerste kwartaal af vier maanden extra uit te trekken voor een kwalitatief hoogwaardige afronding van het plan- en participatieproces, met name in Uitdam en Durgerdam. Er is besloten om Durgerdam als afzonderlijk plan in voorbereiding te nemen. Voor Uitdam is overeenstemming over de aanpassing van de dijk.

Op verzoek van het Koninklijk Nederlands Instituut voor Onderzoek der Zee (NIOZ) is sectie 10 uit het project Waddenzeedijk Texel gewijzigd in een apart project waarbij het NIOZ binnendijks zal komen te liggen. We hebben ingestemd met de financiële bijdrage aan de meerkosten van dit project. Op 6 september is de realisatieovereenkomst met onze partners ondertekend.

De projecten binnen het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) lopen conform planning. Van het programma Verbetering Boezemkades 2 (VBK-2) is 22 kilometer van de geplande 33 km boezemkade versterkt, waaronder de Jisperdijk, het Alkmaardermeer, de Beemster, Waarland, Purmer en Nauernasche Vaart-West. Vanwege de bezorgdheid van bewoners zijn wij extra zorgvuldig omgegaan met de plannen voor de uitvoering van de Schermer. De uitvoering zal starten in 2018.

Onze eerste Veiligheidsrapportage kreeg een goede beoordeling en uit een audit van de Inspectie Leefomgeving en Transport blijkt dat we voldoen aan de eisen die de zorgplicht stelt.

Wateroverlast beperken

Op Prinsjesdag presenteerde deltacommissaris Wim Kuijken het eerste Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie. Hij pleit voor een snellere en intensievere aanpak van onder andere wateroverlast. We zijn gestart met een vernieuwde watersysteemstudie, waarbij we met ons hydraulisch rekenmodel 3Di¹ onderzoeken wat de klimaatverandering voor de wateroverlast in ons beheergebied betekent. Aan de hand van de resultaten van de studie zijn vijf pilotgebieden geselecteerd en doorgerekend.

¹ 3Di is een interactief en integraal modelinstrumentarium voor waterberekeningen.

We zijn gestart met de verkenning van het bodemdalingsvraagstuk. De bodemdalingsproblematiek is een maatschappelijk probleem, waarin de waterschappen een belangrijke maar beperkte rol spelen. In het kader van het programma Wateropgave hebben we vier polders op orde gebracht. In totaal zijn nu 116 van de 120 polders gereed.

De peilbesluiten Geestmerambacht en Vier Noorder Koggen zijn vastgesteld. Daarnaast zijn dit jaar vijf partiële herzieningen van het peil goedgekeurd: Tjalk, Wieringen, afdeling Q, Purmer en Waal en Burg.

Het gemaal C. Mantel in Schardam is in juni officieel geopend door zijn naamgever. Het gemaal heeft in september bijgedragen aan het beperken van wateroverlast. De bouw van gemaal Monnickendam is met enkele maanden vertraagd. De voorbereiding heeft meer tijd gevraagd.

Watertekort voorkomen

Samen met onze partners, zoals de provincie, gemeenten en Provinciaal Waterleidingbedrijf Noord-Holland (PWN), hebben we een vooronderzoek gedaan om te komen tot een geïntegreerd meetnet voor de grondwatervoorraad, tegen lagere maatschappelijke kosten en met betere en meer betrouwbare monitorgegevens.

We zijn gestart met de gebiedsgerichte uitwerking van de verdringingsreeks, inclusief beheerprotocollen, en ronden dit in 2018 bestuurlijk af. Daarna implementeren we de handelingswijze in het beheer en de crisisbeheersingsorganisatie. Hierdoor weten we hoe te handelen bij extreme droogte.

We voeren pilots uit die zuinig watergebruik stimuleren, zoals het project Spaarwater. Agrariërs in de Noordkop hebben samen met ons een zoutprotocol ontwikkeld om de signalering naar elkaar over hoge zoutconcentraties te stroomlijnen.

Gezond water

Het realiseren van het tweede Kaderrichtlijn Water (KRW) programma Schoon en Gezond ligt op schema. We hebben 25,5 kilometer natuurvriendelijke oevers gereed gemeld in plaats van de voorgenomen 10 kilometer. Uit onderzoeksresultaten van zo'n 60 vrijwilligers blijkt dat de natuurvriendelijke oevers een positief effect hebben op de flora en fauna.

Van de vijf voorgenomen vismigratieknelpunten is één opgelost. De vertraging van de overige vier komt doordat de nadruk lag op het treffen van voorbereidingen voor een breder palet van vismigratievoorzieningen en complexere knelpunten. Daarvoor hebben wij in mei een samenwerkingsovereenkomst getekend met Rijkswaterstaat (RWS) over het gezamenlijk aanpakken van tien knelpunten, waaronder de eerdergenoemde vier.

We hebben invulling gegeven aan de monitoring KRW en zijn gestart met de watersysteemanalyses gericht op de herijking van waterkwaliteitsdoelen die we moeten halen in 2027.

In het kader van de Samenwerking Bodem en Water werken we op diverse manieren aan een bewustzijn in de landbouw en stimuleren we het nemen van maatregelen in de agrarische bedrijfsvoering. We zijn gestart met het ontwikkelen van een Landbouwportaal. Hiermee geven we invulling aan het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer.

Schoon water

Dit jaar is ongeveer 100 miljoen m³ afvalwater geproduceerd door circa 1,2 miljoen inwoners en 27.500 bedrijven. Wij hebben dit getransporteerd naar en gezuiverd op de rioolwaterzuiveringsinstallaties (rwzi's). Het daarbij vrijkomende slib is gedroogd op de Slibdrooginstallatie (SDI) en vervolgens omgezet in energie in de bio-energiecentrale van de Huisvuilcentrale (HVC).

Er is verder gewerkt aan de het concept van afval-naar-grondstof. Met de realisatie van de fijnzeefinstallatie op de rwzi Beemster hebben we inmiddels een productie van 2.000 ton zeefgoed met cellulose per jaar gerealiseerd. Met het verkrijgen van het predicaat grondstof op de teruggewonnen struviet uit de rwzi Beverwijk is een essentiële (juridische) stap vooruit gezet. Het

oogsten van grondstoffen uit afvalwater is één, het op de markt brengen ervan is een tweede. Op de rwzi Geestmerambacht is de cellulose-terugwininstallatie Cellvation door het bedrijf Cirtec in gebruik genomen. Dit kreeg aandacht van diverse buitenlandse media.

We hebben een samenwerkingsovereenkomst met het bedrijf SCW in Alkmaar gesloten. We onderzoeken of het superkritisch vergassen van zuiveringsslib in de toekomst mogelijk is.

Samen met PWN Technologies hebben we de Waterinnovatieprijs gewonnen voor de pilot-installatie Ge(O)zond water. Deze pilot richt zich op de verwijdering van medicijnresten en andere microverontreinigingen in afvalwater.

Met elf gemeenten sloten we een afvalwaterakkoord, daarmee komt het totaal op 21 van de 28 gemeenten.

We zijn gestart met de voorbereidingen voor het maken van een nieuw meerjarig plan, gericht op de uitgangspunten van de toekomstvisie op de (afval)waterketen, nieuw beleid en toekomstige ontwikkelingen, voor Schoon Water.

Veilige (vaar)wegen

Na intensieve gesprekken met de gemeente Alkmaar over de wegenoverdracht bereikten we een overeenstemming dat de 128 kilometer wegen in de voormalige gemeenten Schermer en Graft-De Rijp worden overgenomen. De bestuurlijke besluitvorming voor de overdracht vindt plaats in het eerste kwartaal van 2018.

Twaalf gemeenten hebben de intentieovereenkomst voor de wegenoverdracht getekend. Ook met de overige vijf gemeenten waarin we wegen beheren zijn we in gesprek.

We hebben het Wegenbeleidsplan 2012-2017 geëvalueerd. Op basis van de evaluatie hebben we aanbevelingen gedaan die worden opgenomen in het te actualiseren wegenbeleidsplan.

De gladheidsbestrijding hebben we vanaf het strooiseizoen 2017-2018 uitbesteed aan RWS.

Crisisbeheersing

Dit jaar hebben zich enkele tientallen incidenten voorgedaan die tot een verhoogde alertheid leidden. Het 'Interregionaal Coördinatieplan Overstroming Wateroverlast & Evacuatie boven het Noordzeekanaal', dat samen met de veiligheidsregio's, provincie Noord-Holland, RWS en de politie is opgesteld, is door de veiligheidsregio's bestuurlijk vastgesteld. Ruim 150 medewerkers hebben deelgenomen aan een of meer van de 24 activiteiten 'Opleiden-traineren-oefenen'. Uit de evaluatie van de ongeplande stresstest aangaande de hevige periode van neerslag in september bleek dat er waardevolle leerpunten naar voren zijn gekomen, zoals de langdurige inzet van ons eigen personeel.

Bestuur en organisatie

We hebben het collegeprogramma 'Eigentijds en innovatief polderen' tussentijds geëvalueerd en voorzien van een vooruitblik.

De heffing van de waterschapsbelasting is 100% tijdig opgelegd. De kosten die we maken voor het opleggen van belastingen liggen onder het landelijk gemiddelde.

Voor het toekomstbestendig houden van onze financiële positie hebben we diverse verordeningen en kadernota's opnieuw vastgesteld.

De visie op dienstverlening is vastgesteld en we zijn gestart met het vertalen daarvan naar concrete maatregelen.

Onze communicatiekoers was ook dit jaar gericht op het vergroten van het waterbewustzijn, het verbeteren van ons imago en het vergroten van onze taak- en naamsbekendheid. De effecten Wateroverlast, Schoon water en Gezond water stonden centraal in onze campagnes ter vergroting van het waterbewustzijn. Daarnaast hebben we een nieuw educatiebeleid opgesteld. We hebben de educatiekoers verder aangescherpt en onze inspanningen uitgebreid naar middelbaar en hoger onderwijs, toekomstige docenten en de lespakketten.

Het Klimaat- en Energieprogramma (KEP) is vastgesteld. Het doel is om in 2025 CO₂- én energieneutraal te zijn en om al in 2020 40% van ons energieverbruik duurzaam op te wekken. De eerste maatregelen zijn uitgerold.

Het Innovatieloket voor marktpartijen is operationeel en leverde zeventien aanmeldingen op. We hebben de uitwerking van het Waterinnovatiefonds nader vorm gegeven en voorbereidingen getroffen op het instellen van een beoordelingscommissie voor het fonds.

De visie op watererfgoed is vastgesteld. Met het instellen van een erfgoedloket zorgen wij dat onze projecten actiever rekening gaan houden met ons erfgoed.

De komende jaren bereiden we ons voor op de Omgevingswet door te werken in de geest van de wet en hiervan te leren. Hierin staat de burger centraal en moeten overheden naadloos met elkaar samenwerken.

Tien medewerkers zijn in het buitenland actief geweest binnen zeven projecten van onze samenwerkingspartners Wereld Waternet, Zuiderzeeland, Wageningen University & Research en de Unie van Waterschappen, samen met de Vereniging Nederlandse Gemeenten. De projecten vinden plaats in de focuslanden Ethiopië, Mozambique, Zuid-Afrika, Indonesië en Bangladesh.

We hebben onze accountantsdiensten aanbesteed en een overeenkomst gesloten met Baker Tilly Berk.

Het Informatiebeleidsplan 2018-2021 is vastgesteld. Daarin staat de vraag centraal hoe we inventief om kunnen gaan met informatievoorziening en een digitale transformatie kunnen voortzetten.

Informatieveiligheid vraagt continu aandacht; dit is één van de leidende thema's in het nieuwe Informatiebeleidsplan. In het kader hiervan hebben we zowel een technische (hacker) als een fysieke (mystery guest) penetratietest² laten uitvoeren. Hieruit bleek dat we in de praktijk op het terrein van informatiebeveiliging goed scoren.

De oorspronkelijke taakstelling uit 2014 om onze formatie te reduceren (Route 66) halen we met een stand van 802 fte. Inmiddels is er vanwege extra taken en wettelijke regelingen een groei in de formatie ontstaan, waardoor eind 2017 de totale formatie 816 fte telt.

We zoeken expliciet de verjonging van onze organisatie op. De doelstelling om bij instroom voor 25% medewerkers jonger dan 30 jaar aan te trekken, hebben we met 51% ruimschoots behaald.

² Een penetratietest is een toets van een of meer computersystemen op kwetsbaarheden, waarbij deze kwetsbaarheden ook werkelijk gebruikt worden om in deze systemen in te breken.

Wat doen we met uw belastinggeld?

Jaarrekening 2017: totale kosten € 261,7 miljoen

	1.2 miljoen inwoners
	1.964 km ² Oppervlakte beheergebied
	140 km ² Oppervlakte openwater
	92% Percentage onder NAP

€ 71,7

Schoon water

Dagelijks gebruik van water door huishoudens, industrie en landbouw zorgt voor vervuiling. Daarom zuiveren we dit afvalwater op 15 rioolwaterzuiveringsinstallaties.

€ 57,5

Wateroverlast beperken

Het regent steeds vaker en heviger. Om wateroverlast te voorkomen reguleren we het waterpeil. Ook richten we gebieden in voor de opvang van water en houden we het water langer vast op plekken waar dit kan.

€ 59,7

Waterveiligheid

Beschermen tegen overstromingen heeft onze continue aandacht. Zeker nu ons klimaat verandert. We onderhouden en versterken dijken, duinen en waterkeringen om veilig te kunnen wonen, werken en recreëren.

€ 38,7

Bestuur en organisatie

Wij werken maatschappelijk verantwoord, kostenbewust en omgevingsgericht. We zoeken de samenwerking met onze inwoners, ondernemers, gemeenten en andere belanghebbenden. We stimuleren innovatie en duurzaamheid.

€ 6,7

Gezond water

We zorgen voor gezond oppervlaktewater. We nemen maatregelen om een goede chemische en biologische waterkwaliteit te realiseren.

€ 25,5

Veilige (vaar)wegen

Wij zijn verantwoordelijk voor de veiligheid en het beheer van een deel van de wegen en vaarwegen in ons gebied. Dit is inclusief bermen, bomen, bruggen, sluisen en verlichting.

€ 1,2

Crisisbeheersing

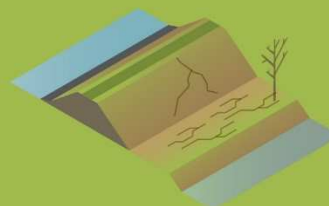
Het is onze taak om dijkdoorbraken, overstromingen en andere crisissituaties zoveel mogelijk te voorkomen. We zijn voorbereid voor als het toch een keer misgaat.

€ 0,7

Watertekort voorkomen

Door langer durende droge periodes treedt steeds vaker watertekort op. We voorkomen zoveel mogelijk de gevolgen door het beschikbare zoetwater op een duurzame, eerlijke manier te verdelen.

Kijk voor meer informatie op hnnk.nl

Exploitatie naar effect

Ten opzichte van de herziene begroting sluiten we het jaar af met een positief exploitatie-resultaat van € 0,9 miljoen. Op hoofdlijnen wordt het verschil ten opzichte van de herziene begroting als volgt verklaard.

Exploitatieresultaat	
<i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	
Hogere kosten gladheidsbestrijding	-/- 1,4
Hogere kosten bij VBK-2	-/- 0,7
Lagere opbrengsten door correctie 2015 en 2016 van het contract met de provincie Noord-Holland vaarwegbeheer	-/- 1,1
Hogere opbrengsten door vrijval van de baggervoorziening	1,3
Lagere kosten voor de watersysteemstudie	0,5
Lagere kosten door minder besteding van de toegewezen extra vrije beleidsruimte voor onderzoek naar het verwijderen van medicijnresten, de zuiverende kas, super kritisch vergassen en de verbetering van de procesautomatisering.	0,5
Lagere personeelslasten	0,9
Hogere opbrengsten door vrijval afkoopsom nazorgfase Zuiderdijk	0,4
Overig	0,5
Exploitatieresultaat	0,9

Voorgesteld wordt om het exploitatieresultaat van € 0,9 miljoen toe te voegen aan de bestemmingsreserves.

In onderstaande tabel wordt de exploitatie per effect weergegeven.

Exploitatie		Realisatie 2017	Herziene begroting 2017	Originele begroting 2017
<i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>				
Waterveiligheid	Kosten	59,7	60,4	58,6
	Opbrengsten	-14,1	-13,4	-12,1
	Netto	45,6	47,0	46,5
Wateroverlast beperken	Kosten	57,5	57,3	57,1
	Opbrengsten	-1,1	-1,1	-1,4
	Netto	56,4	56,2	55,7
Watertekort voorkomen	Kosten	0,7	0,8	0,8
	Opbrengsten	-	-	-
	Afrondingsverschil	-0,1	-	-
	Netto	0,6	0,8	0,8
Gezond water	Kosten	6,7	6,3	6,3
	Opbrengsten	-	-0,1	-
	Afrondingsverschil	-0,1	-	-
	Netto	6,6	6,2	6,3
Schoon water	Kosten	71,7	71,2	70,1
	Opbrengsten	-2,6	-2,2	-2,7
	Netto	69,1	69,0	67,4

Veilige (vaar)wegen	Kosten	25,5	24,8	24,9
	Opbrengsten	-7,9	-7,7	-7,6
	Afrondingsverschil	-	-0,1	-
	Netto	17,6	17,0	17,3
Crisisbeheersing	Kosten	1,2	1,2	1,1
	Opbrengsten	-	-	-
	Netto	1,2	1,2	1,1
Bestuur en Organisatie	Kosten	38,7	38,6	35,1
	Opbrengsten	-12,3	-6,4	-5,5
	Netto	26,4³	32,2	29,6
Afrondingsverschil totale kosten		-0,1		0,1
Afrondingsverschil totale opbrengsten		-0,1	-0,1	-0,1
Totaal kosten		261,6	260,6	254,1
Totaal opbrengsten		-38,1	-31,0	-29,4
Totaal netto exclusief reserves en waterschapbelastingen		223,5	229,6	224,7
Dotaties en onttrekkingen aan bestemmingsreserves voor tariefsegalisatie ⁴		-6,2	-11,5	-7,5
Waterschapsbelastingen		-218,3	-218,1	-217,2
Afrondingsverschil		0,1	-	-
Totaal ('-' is voordelig)		-0,9	-	-

In onderstaande tabel zijn de waterschapsbelastingen per taak weergegeven.

Taak <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	Realisatie 2017	Herziene begroting 2017	Originele begroting 2017
Watersysteem	-122,7	-122,7	-122,8
Zuiveringen	-80,3	-80,1	-79,2
Wegen	-15,2	-15,2	-15,3
Afrondingsverschil	-0,1	-0,1	0,1
Waterschapsbelastingen	-218,3	-218,1	-217,2

³ Het verschil tussen begroting en realisatie wordt nader verklaard bij prestatie 57.

⁴ Conform begroting 2017 worden hier alleen de mutaties van de bestemmingsreserves voor tarief egalisatie weergegeven. Hierdoor is er aansluiting met de tabellen in hoofdstuk 2 t/m 9.

Investerings

Een belangrijk deel van ons werk bestaat uit het realiseren van investeringswerken. Jaarlijks starten we veel nieuwe projecten en ronden we lopende projecten af. Onderstaande tabel geeft een overzicht van de investeringsuitgaven en –inkomsten per effect.

Investerings (bedragen x € 1 miljoen)		Realisatie 2017	Herziene begroting 2017	Originele begroting 2017
Waterveiligheid	Uitgaven	45,4	63,0	63,0
	Inkomsten	-44,9	-62,2	-62,2
	Afrondingsverschil	-	-0,1	-0,1
	Netto	0,5	0,7	0,7
Wateroverlast beperken	Uitgaven	4,5	12,1	12,1
	Inkomsten	-3,9	-0,7	-0,7
	Netto	0,6	11,4	11,4
Gezond water	Uitgaven	0,3	1,3	1,3
	Inkomsten	-0,4	-0,6	-0,6
	Netto	-0,1	0,7	0,7
Schoon water	Uitgaven	2,2	12,6	12,6
	Inkomsten	-0,1	-1,3	-1,3
	Netto	2,1	11,3	11,3
Veilige (vaar)wegen	Uitgaven	1,0	1,5	1,5
	Inkomsten	-0,1	-	-
	Netto	0,9	1,5	1,5
Bestuur en Organisatie	Uitgaven	2,2	3,6	3,6
	Inkomsten	-	-	-
	Netto	2,2	3,6	3,6
Afrondingsverschil totale uitgaven		-	-0,1	-0,1
Totaal uitgaven		55,6	94,0	94,0
Totaal inkomsten		-49,4	-64,8	-64,8
Totaal netto investeringen		6,2	29,2	29,2

De investeringsuitgaven over 2017 bedragen in totaal € 55,6 miljoen. De totale investeringsinkomsten over 2017 bedragen € 49,4 miljoen. Ten opzichte van de herziene begroting zijn de uitgaven € 38,4 miljoen lager en de inkomsten € 15,4 miljoen lager. In de meeste gevallen was deze daling al voorzien in de prognose van de derde concernrapportage.

Vanwege exogene factoren zijn bij het HWBP-programma diverse projecten doorgeschoven, waaronder de versterking van drie havendammen bij het project Den Oever, Waddenzeedijk Texel en verschillende uitbestedingen in het project Balgzanddijk/Amsteldiepdiijk. Dit heeft invloed op zowel de uitgaven (€ 17,6 miljoen) als de inkomsten (€ 17,3 miljoen).

Vanaf 2017 worden gemalen vanuit de exploitatie betaald. Voor gemaal De Schans betekent dit een verlaging van de investeringsuitgaven met € 4,9 miljoen, omdat deze nog als investering was begroot. De bouw van gemaal Monnickendam is vertraagd. De uitgaven in 2017 vallen hierdoor € 1,0 miljoen lager uit. De hogere inkomsten worden veroorzaakt door de ontvangsten van een POP-subsidie van € 3,2 miljoen voor diverse projecten bij de wateropgave en enkele gemalen.

De bouw van het nieuwe doorvoergemaal Koopvaarder (dat het doorvoergemaal Risdam moet gaan vervangen) in Hoorn heeft door een gemeentelijke procedure, flinke vertraging opgelopen. Hierdoor dalen de investeringsinkomsten (€ 1,1 miljoen) en –uitgaven (€ 5,1 miljoen).

Daarnaast schuiven diverse begrote uitgaven van in totaal € 5,3 miljoen door naar 2018. Het project rwzi Beemster is vertraagd, ten gevolge van verder uit te voeren onderzoek na overleg met de gemeente Purmerend. De renovatie van de rwzi Alkmaar is ernstig vertraagd door de aanbesteding en nader onderzoek heeft uitgewezen dat realisatie van een Energiefabriek op de rwzi Beverwijk niet rendabel is.

De aanpassingen van de werf Oudeschild zijn tijdelijk stopgezet. Hierdoor zijn de uitgaven € 1,4 miljoen lager.

Deel 1 – Effecten in detail

Foto: Zwemmen door de schone grachten tijdens de City Swim Alkmaar

2. Waterveiligheid

Op het gebied van waterveiligheid is de laatste jaren veel veranderd in de wijze waarop het Rijk, de provincies en de waterschappen samenwerken. We maken meer gebruik van elkaars kennis. Ook in de financiering van de grote dijkversterkingswerken trekken Rijk en waterschappen samen op. De HWBP-solidariteitsbijdrage bedraagt € 11,7 miljoen.

2.1 Resultaat 1: Onze waterkeringen bieden het beschermingsniveau zoals dat is afgesproken met de toezichthouder

Exploitatie <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	Realisatie	Herziene begroting		Jaarschijf 2017
Prestaties	2017	2017		
P01 In 2021 zijn de primaire waterkeringen op orde die op het landelijk HWBP-2-programma staan.	11,0	10,5	😊	<p><i>Projecten in voorbereiding:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Markermeerdijken - Prins Hendrikzanddijk <p><i>Projecten in uitvoering:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Waddenzeedijk Texel - Hoogwaterkering Den Oever
P02 In 2050 zijn primaire waterkeringen op orde gebracht die op het landelijke HWBP-programma staan. In 2017 is de versterkingsopgave van HHNK voor de categorie C-keringen duidelijk en in 2024 is de versterkingsopgave gebaseerd op de nieuwe normen helder.	1,4	2,4	😊	<p><i>Voorverkenning, scope actualisatie project primaire keringen gestart:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Gouwzee & Buiten-IJ <p><i>Voorverkenning, scope actualisatie projecten primaire keringen afgerond en verkenningsfase t.b.v. voorkeursalternatief gestart:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Noordzeekanaal - Wieringerzeewering - Amsteldiepdijk/Balgzanddijk - Wieringermeer C-kering - Pilotproject Kunstwerken met acht objecten <p><i>Opstellen ontwerpnormen waterveiligheid voormalige categorie C-keringen met behulp van 3Di risicobenadering afgerond:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Noordzeekanaal - Wieringermeerkering

Exploitatie <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	Realisatie	Herziene begroting		Jaarschijf 2017
Prestaties	2017	2017		
P03 In 2019 voldoet minimaal 80% van de genormeerde regionale keringen aan de norm.	12,7	12,0	😊	<i>In het kader van het programma Verbetering Boezemkades (VBK):</i> - Versterking 22 kilometer boezemkade (begroting: 33 kilometer). - Plan voor de regionale waterkerende kunstwerken is niet gerealiseerd. - Plan voor compartimentering Laag-Holland is gerealiseerd.
P04 In 2023 hebben we al onze keringtrajecten beoordeeld conform de afgesproken beoordelingsmethodiek.	2,4	2,8	😊	- We zijn gestart met de implementatie van nieuwe normen voor primaire keringen door drie verschillende typen primaire dijktrajecten te beoordelen met WBI2017.
P05 In 2019 is ons onderhoud risicogestuurd ingericht en hebben we aantoonbaar inzicht in de staat van onze waterkeringen.	16,8	18,2	😊	- De zorgplicht is geborgd, zowel in de project- als in de beheerfase. - Nieuwe Beleidsnota Waterkeringen 2018-2023 is niet bestuurlijk vastgesteld. - Veiligheidsrapportage via bestuur aan de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT) aangeboden. - We houden het beheerregister op orde. - Implementeren beheer en onderhoud op basis van afweging kwaliteit, kwetsbaarheid en kosten is gerealiseerd. - Er is een nieuwe overeenkomst muskusrattenbestrijding.
Afrondingsverschil	-0,1	-0,1		
Totaal	44,2	45,8		

		Realisatie	Herziene begroting
Investerings resultaat 1 <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>		2017	2017
P01 In 2021 zijn de primaire waterkeringen op orde die op het landelijk HWBP-2-programma staan.	Uitgaven	43,0	58,7
	Inkomsten	-43,0	-58,4
	Netto	-	0,3
P02 In 2050 zijn primaire waterkeringen op orde gebracht die op het landelijke HWBP-programma staan. In 2017 is de versterkingsopgave van HHNK voor de categorie C-keringen duidelijk en in 2024 is de versterkingsopgave gebaseerd op de nieuwe normen helder.	Uitgaven	2,1	4,2
	Inkomsten	-1,8	-3,8
	Netto	0,3	0,4
	Uitgaven	0,3	-

		Realisatie	Herziene begroting
		2017	2017
Investerings resultaat 1 (bedragen x € 1 miljoen)			
P05 In 2019 is ons onderhoud risicogestuurd ingericht en hebben we aantoonbaar inzicht in de staat van onze waterkeringen.	Inkomsten	-0,1	-
	Netto	0,2	-
Totaal netto		0,5	0,7

P01 In 2021 zijn de primaire waterkeringen op orde die op het landelijk HWBP-2-programma staan. 😊

Dit jaar hebben we aan vijf projecten van het landelijk HWBP-2-programma gewerkt. De solidariteitsbijdrage wordt zowel aan het HWBP-programma als aan het HWBP-2-programma toebedeeld. Het verschil in exploitatie wordt grotendeels (€ 0,8 miljoen) verklaard doordat de verhouding tussen beide programma's verschilt van de begroting. De totale bijdrage is wel conform begroting. Het restant (€ 0,4 miljoen) wordt veroorzaakt door de vrijval van de afkoopsom nazorgfase Zuiderdijk.

Waddenzeedijk Texel

De versterking van de Waddenzeedijk Texel is in uitvoering. De investeringen (uitgaven en inkomsten) zijn dit jaar lager dan begroot, omdat de aannemer zijn uitvoeringsplanning heeft gewijzigd (de einddatum blijft ongewijzigd).

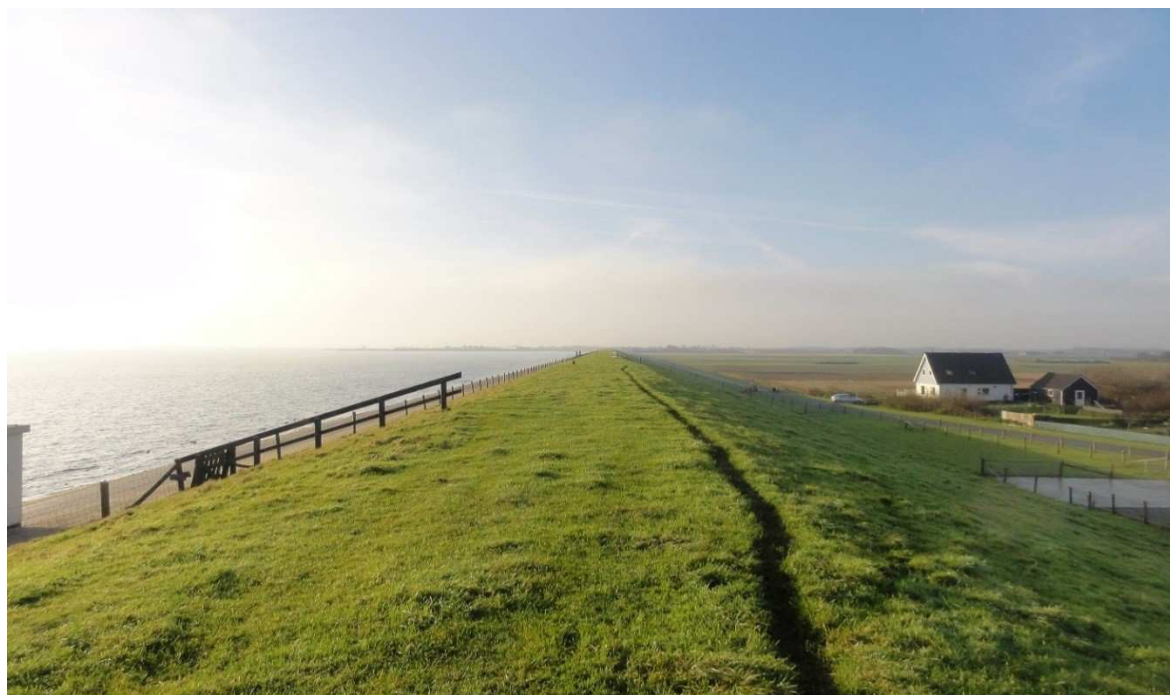

Foto: Waddenzeedijk Texel

Hoogwaterkering Den Oever

Het project is in uitvoering en ligt op schema. De buitenzijde van de dijk krijgt een trapbekleding en een buitenberm die de golven remt. Op die manier kunnen we de verhoging van de dijk beperken tot maximaal 1,5 meter. De traptreden kunnen straks worden gebruikt als tribune.

Sail Texel heeft het project Den Oever de nodige positieve aandacht gegeven. De grote recreatieve drukte in het zomerseizoen vroeg om extra veiligheidsmaatregelen. Dit is goed verlopen, ook tot volle tevredenheid van de bewoners.

De investeringsinkomsten en -uitgaven zijn lager dan begroot doordat de gecontracteerde aannemer zijn uitvoeringsplanning heeft gewijzigd. Hierdoor is de versterking van drie havendammen doorgeschoven naar 2019 (de einddatum van het project blijft ongewijzigd).

Markermeerdijken Hoorn-Edam-Amsterdam

De versterking van de MMD voeren we uit in een alliantie met een aannemerscombinatie. In dit project zijn innovatieve oplossingen meegewogen en worden waar mogelijk meekoppelkansen gerealiseerd, zoals het stadsstrand in Hoorn.

De focus bij de MMD lag op de afronding van de planproducten. Samen met de bestuurders van het ministerie van I&M en de provincie Noord-Holland spraken we in het eerste kwartaal af vier maanden extra uit te trekken voor een kwalitatief hoogwaardige afronding van het plan- en participatieproces, met name in Uitdam en Durgerdam. Hierdoor konden we het projectplan voor de versterking van de MMD pas na de zomer ter inzage leggen. Dit heeft effect op de doorlooptijd van de voorbereiding.

Voor wat betreft Durgerdam is afgesproken om nu nog geen keus voor een voorkeursvariant te maken, maar om tot september 2018 de tijd te nemen om een integraal participatieproces te doorlopen. Hierdoor wordt Durgerdam als afzonderlijk plan in voorbereiding meegenomen.

Voor Uitdam vond een proces van *joint fact finding* plaats onder leiding van deltagcommissaris Wim Kuijken, samen met bewoners, regionale overheden en onafhankelijke experts. Zijn advies, een dijkversterkingsvariant die de huidige ligging van de dijk respecteert en waarmee de cultuur-historische en landschappelijke waarde van dit bijzondere dijkdorp kan worden behouden, wordt gevolgd. De noodzakelijke versterking van de dijk zal in Uitdam nu vorm krijgen door een buitenberm in grond en waar nodig door zogenaamde nagels in het binnentalud. Over de financiering van de meerkosten wordt nog gesproken.

Er is een werkgroep opgericht waarin de gemeente Waterland, de Alliantie MMD en Gouwee & Buiten-IJ samenwerken. Het doel van deze werkgroep is om de realisatie van de later te versterken dijksecties langs de MMD zodanig in te richten, en aan de versterking van de Alliantie MMD te koppelen, dat deze werkzaamheden door de omgeving als één realisatie zullen worden ervaren.

Foto: Markermeerdijken (Harry Schuitemaker)

Prins Hendrikzanddijk

Het werk voor de drie kilometer lange dijkversterking Prins Hendrikzanddijk (PHZD) is op 3 oktober definitief gegund aan Jan de Nul NV. Het project is in voorbereiding en de uitvoering start in 2018.

Zeedijk 't Horntje

De versterking van Zeedijk 't Horntje is in voorbereiding. Op verzoek van het NIOZ is sectie 10 uit het project Waddenzeedijk Texel gewijzigd in een apart project waarbij het NIOZ binnendijs zal komen te liggen. Het algemeen bestuur heeft ingestemd met de financiële bijdrage van € 0,8 miljoen aan de meerkosten van dit project.

Op 6 september is de realisatieovereenkomst ondertekend. Eind 2017 hebben wij het projectplan ter inzage gelegd. De uitvoering start in 2019.

P02 In 2050 zijn primaire waterkeringen op orde gebracht die op het landelijke HWBP-programma staan. In 2017 is de versterkingsopgave van HHNK voor de categorie C-keringen duidelijk en in 2024 is de versterkingsopgave gebaseerd op de nieuwe normen helder. 😊

De volgende projecten binnen het HWBP zijn voorbereid (verkenning of planvorming): Wieringerzeewering in combinatie met Amsteldiepdijk en Balgzanddijk, Noordzeekanaal, Wieringermeer C-kering en het pilotproject Kunstwerken (acht objecten⁵). Alle projecten lopen conform de planning. Het programma blijft binnen het krediet.

Doordat op 1 januari 2017 de nieuwe Waterwet van kracht is gegaan, zijn de statussen van een aantal dijken aangepast. Zo hebben de dijken langs het Noordzeekanaal en aan de landzijde van de Wieringermeer de status Regionale kering gekregen (waren categorie C primaire waterkeringen). Deze statuswijziging heeft gevolgen voor de waterveiligheidsnormering en daarmee voor de voorgenomen versterkingen. Hoewel deze dijken met de nieuwe Waterwet geen primaire

⁵ Grote Sluis Hoorn, Sassluis Enkhuizen, Keersluis Broekerhaven, Hornsluis Schardam, Noordersluis Schardam, Zuidersluis Schardam, Spuisluis Oostoever en Snouck van Loosenpark

waterkeringen meer zijn, is in de Waterwet bepaald dat de resterende versterkingsopgave éénmalig voor financiering uit het HWBP in aanmerking komt. In 2017 hebben wij de consequenties van de afwaardering en de resterende versterkingsopgave in beeld gebracht, hetgeen tot hogere kosten heeft geleid. Voor het Noordzeekanaal is de scope van het versterkingsproject teruggebracht van 28,1 kilometer en 23 kunstwerken naar 3,3 kilometer en 4 kunstwerken. We zijn gestart met een vergelijkbaar onderzoek voor de Wieringermeerkering, met naar verwachting vergelijkbare reducties in de versterkingsopgaven. Dit onderzoek wordt in 2018 afgerond.

Het project Balgzanddijk/Amsteldiepdiijk is samengevoegd met het project Wieringer Zeewering. Door het faseverschil van beide projecten zijn een aantal uitbestedingen doorgeschoven. Het financiële effect hiervan is zichtbaar in de lagere investeringsuitgaven.

Net als aan het HWBP-2-programma, wordt ook aan het HWBP-programma een solidariteitsbijdrage toebedeeld. Er is verschuiving tussen de toedeling van deze bijdrage, hetgeen het grootste verschil in de exploitatie verklaart. De totale bijdrage is conform begroting.

P03 In 2019 voldoet minimaal 80% van de genormeerde regionale keringen aan de norm.

In het kader van het programma VBK is 22 kilometer (van de in de begroting genoemde 33 kilometer) boezemkade versterkt, waaronder de Jisperdijk, het Alkmaardermeer, de Beemster, Waarland, Purmer (berm-instabiliteit) en Nauernasche Vaart-West. Er is minder gerealiseerd dan begroot door de hevige regenval en doordat de dijkversterking van de Schermer later wordt uitgevoerd. In de omgeving was bezorgdheid over verlies van het karakteristieke aanzien van de dijk. Hierdoor zijn we extra zorgvuldig omgegaan met de plannen voor deze dijkversterking en is deze doorgeschoven naar 2018.

De kosten in verhouding tot het aantal opgeleverde kilometers zijn relatief hoog vanwege het project Jisperdijk. Dit was een risicoproject (boezemkade is uitzonderlijk instabiel) waarbij de kosten per kilometer aanzienlijk hoger lagen dan het gemiddelde.

Naast het realiseren van de versterkingen werken we actief aan het optimaliseren van de versterkingsopgave. In samenwerking met de Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer (STOWA) hebben we een nieuwe rekenmethodiek ontwikkeld voor 'Dijken op veen', wat leidt tot minder ingrijpende verbeteringen.

Met de Regionale Uitvoeringsdiensten (RUD) en de gemeente Alkmaar hebben we een nieuwe bodemklassenkaart gemaakt, zodat hergebruik makkelijker wordt. Dit levert grote kostenbesparingen op.

Het voorgenomen plan van aanpak voor de kunstwerken in de regionale keringen is vanwege prioritering vertraagd.

In het plan voor de compartimentering van Laag Holland (zie P06) onderzoeken we of we kunnen volstaan met een minder ingrijpende versterking van de boezemkades door compartimenteren⁶.

⁶ *Compartimenteren: Door de bouw van extra bemalingscapaciteit aan de oostzijde van Schermerboezem en het gebruiken van compartimenteringswerken om de boezem in afzonderlijke delen te splitsen in hoogwatersituaties realiseren we een dubbele besparing. Er kan met een gunstiger maatgevend peil worden gerekend om de veiligheid van de aanwezige keringen te berekenen, waardoor een kade minder snel wordt afgekeurd. Het ontwerp van een nieuw aan te leggen kade wordt bovendien lichter en de versterking daarmee goedkoper.*

Foto: Verbetering boezemkade Jisperdijk

P04 In 2023 hebben we al onze keringtrajecten beoordeeld conform de afgesproken beoordelingsmethodiek. 😊

Met de nieuwe normering gaan we over op toetsen en ontwerpen op basis van overstromingskansen, conform het WBI2017 voor de primaire keringen. Om ervaring op te doen met WBI2017 hebben we dit jaar drie verschillende typen primaire keringen beoordeeld: een duintraject, een dijk met een harde bekleding en een reeds versterkte kering. De oplevering is vertraagd omdat het systeem, dat is geleverd door het Rijk, nog niet volledig op orde is. Het negatieve effect hiervan lijkt beperkt; we zitten landelijk gezien in de voorhoede als het gaat om kennis opdoen en het toepassen van het systeem.

Conform de afspraak met de provincie hebben we de detailtoetsing van de genormeerde regionale keringen voortgezet. We hebben 60 kilometer regionale keringen getoetst. Verder hebben we een consequentie-analyse uitgevoerd voor circa 250 kilometer regionale keringen. Dit betreft keringen die we volgens de oude leidraad reeds hebben getoetst en die al in het programma VBK zitten, maar die we door middel van deze (extra) analyse een definitief oordeel geven.

P05 In 2019 is ons onderhoud risicogestuurd ingericht en hebben we aantoonbaar inzicht in de staat van onze waterkeringen. 😊

Als onderdeel van de zorgplicht zijn we doorgeslagen met het risicogestuurd en kosteneffectief inrichten van het beheer en onderhoud. In de Veiligheidsrapportage rapporteren we vanaf nu jaarlijks over de implementatie van de zorgplicht en de staat van de keringen aan de toezichthouder, de ILT. Onze eerste Veiligheidsrapportage kreeg een goede beoordeling en uit een door de ILT gehouden audit blijkt dat we voldoen aan de eisen die de zorgplicht stelt.

We werken conform de Beleidsnota Waterkeringen 2012-2017. Een nieuwe Beleidsnota Waterkeringen 2018-2023, inclusief nieuw maaibeleid voor de waterkeringen, is in volle gang. De bestuurlijke vaststelling is vooruitgeschoven naar 2018.

Er is een nieuwe samenwerkingsovereenkomst gesloten voor de muskusrattenbestrijding tot eind 2019. Aan onze wens om de kostenverdeelsleutel aan te passen, wordt in de nieuwe overeenkomst nog niet voldaan.

De wens om het strand op Texel ook voor recreatie te gebruiken, staat soms op gespannen voet met onze waterveiligheidsopgave. De gemeente is momenteel bezig met het opstellen van een gebiedsvisie en we zoeken naar oplossingen binnen het huidige beleid.

In de exploitatie is € 1,4 miljoen minder gerealiseerd dan begroot. Dit heeft diverse oorzaken waaronder € 0,3 miljoen opbrengsten door de verkoop van gronden, extra subsidie-ontvangsten op het herstellen van een monumentale kademuur in Edam en interne werkzaamheden (uren). Door inzet van personeel in de hevige neerslagperiode in september zijn kosten van personeel verschoven naar prestatie 14. Daarnaast is minder personeel ingezet.

2.2 Resultaat 2: Hollands Noorderkwartier is klimaatbestendig en waterrobuust ingericht

Exploitatie <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	Realisatie	Herziene begroting		Jaarschijf 2017
Prestaties	2017	2017		
P06 In 2017-2020 ontwikkelen we ons tot een volwaardige, actieve en ter zake kundige partner in de discussie over de (huidige en toekomstige) ruimtelijke inrichting van Hollands Noorderkwartier.	1,4	1,1	😊	- We hebben de mogelijkheden van compartimentering in Laag Holland onderzocht. - We hebben input verzameld voor het advies over het principe 'alle dijken tellen mee'. Dit zal nader worden uitgewerkt in 2018 (begroting: in 2017).
Totaal	1,4	1,1		

	Realisatie	Herziene begroting
Investerings resultaat 2 <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	2017	2017
P06 In 2017-2020 ontwikkelen we ons tot een volwaardige, actieve en ter zake kundige partner in de discussie over de (huidige en toekomstige) ruimtelijke inrichting van Hollands Noorderkwartier.	-	-
Totaal netto	-	-

De getallen in bovenstaande tabel zijn lager dan € 0,1 miljoen en worden hierdoor niet getoond.

P06 In 2017-2020 ontwikkelen we ons tot een volwaardige, actieve en ter zake kundige partner in de discussie over de (huidige en toekomstige) ruimtelijke inrichting van Hollands Noorderkwartier. 😊

Bouwsteen: Alle dijken tellen mee! Een verdiepingsslag op het veiligheidsdenken.

Het doel van deze bouwsteen is om te komen tot een optimalisering van de inrichting van het gebied, teneinde slachtoffers en schade bij calamiteiten verder te beperken.

De provincie Noord-Holland heeft inmiddels alle keringen in beeld gebracht vanuit cultuurhistorische waarde. Samen met onze partners werken we de mogelijkheden van compartimentering nu verder uit, te beginnen met Laag Holland (P03). Input hiervoor is onder meer afkomstig uit de impactanalyse wateroverlast en overstromingen (crisisbeheersing).

De voorbereidingen van het Kustpact zijn vertraagd. De afstemming tussen de provincie en de gemeenten neemt meer tijd in beslag dan voorzien. Over het strand bestaat overeenstemming, over de duinen nog niet.

2.3 Resultaat 3: door multifunctioneel gebruik bieden onze keringen niet alleen waterveiligheid, maar hebben ze ook maatschappelijk toegevoegde waarde

Exploitatie <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	Realisatie	Herziene begroting		Jaarschijf 2017
Prestaties	2017	2017		
P07 In 2017-2020 ondersteunen we innovatieve oplossingen waarbij multifunctioneel gebruik van de waterkering ten goede komt aan maatschappelijke doelstellingen én waterveiligheid.	-	-	😊	- Onderzoek noodzaak herziening beleidsregels ten behoeve van multifunctionaliteit is in volle gang. - Beleidsregels kabels en leidingen in waterkeringen zijn vastgesteld.
P08 Onvoorzien Waterveiligheid	-	-		
Totaal	-	-		

De getallen in bovenstaande tabel zijn lager dan € 0,1 miljoen en worden hierdoor niet getoond.

	Realisatie	Herziene begroting
Investerings resultaat 3 <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	2017	2017
P07 In 2017-2020 ondersteunen we innovatieve oplossingen waarbij multifunctioneel gebruik van de waterkering ten goede komt aan maatschappelijke doelstellingen én waterveiligheid.	-	-
Totaal netto	-	-

De getallen in bovenstaande tabel zijn lager dan € 0,1 miljoen en worden hierdoor niet getoond.

P07 In 2017-2020 ondersteunen we innovatieve oplossingen waarbij multifunctioneel gebruik van de waterkering ten goede komt aan maatschappelijke doelstellingen én waterveiligheid. 😊

Bouwsteen: Multifunctionaliteit als sterkte

Doel van de bouwsteen is om vóór 2021 een gedragen werkwijze te ontwikkelen voor multifunctionele dijken en een bijbehorend overgangsbeleid. De pilot in Den Helder over juridische consequenties van multifunctioneel gebruik is nagenoeg afgerond. Op basis daarvan bepalen we de vervolgstappen en kunnen we een advies opstellen over hoe we (beleidsmatig) kunnen omgaan met multifunctioneel gebruik van de waterkering.

Bouwsteen: De multifunctionele dijk als kabelgoot

De beleidsregels bij de Keur zijn vastgesteld, waaronder die voor kabels en leidingen in waterkeringen. Met PWN en de netbeheerders werken we samen om te komen tot de maatschappelijk beste oplossing voor de infrastructuur van kabels en leidingen binnen de veiligheidszone van de kering.

Bouwsteen: Natuur als oplossing voor (extra) veiligheid

Eén van de ambities is om integrale beheerplannen tot stand te brengen, waarbij alle functies van het object (veiligheid, natuur, waterkwaliteit, recreatie) samenhangend worden ingepast. We zijn gestart met een onderzoek naar het vergroten van biodiversiteit bij een dijkversterking door dit in de ontwerpfase mee te nemen. Samen met de provincie hebben we gekeken naar gebieden waar de winst ten aanzien van biodiversiteit het grootst is.

2.4 Risico's Waterveiligheid

Status	Risicogebeurtenis	Risico-score	Max. Fin. Gevolg	Risico-categorie	Maatregelen
Gewijzigd	MMD: De voorbereidingskosten van het project Markermeerdijk (MMD) Hoorn-Edam-Amsterdam (HEA) worden niet volledig gesubsidieerd.	3	€ 3.500.000	Operationeel	<ul style="list-style-type: none"> Met programmabureau HWBP-2 is afgesproken dat HHNK niet "gestraft" mag worden voor optimalisaties. Eventuele optimalisaties worden in relatie tot de relatieve voorbereidingskosten continu in beeld gebracht. Ontwikkeling van voorbereidingskosten wordt periodiek besproken met HWBP-2 en extra kosten (bewezen sterkte, toepassing Dijken op Veen enz.) worden apart in beeld gebracht.
Gewijzigd	De kosten van het project Prins Hendrikzanddijk (PHZD ofwel Texel ZOP), blijken hoger dan het beschikbare budget (ROK, Addendum en Waddenfonds).	1	€ 1.500.000	Operationeel	<ul style="list-style-type: none"> Standaard Systematiek voor Kostenramingen (SSK) actualiseren en vaststellen. Risicodossier gedragen door het integraal projectmanagementteam. Kwaliteitsborging tijdens de aanbesteding en de realisatie door de contractmanager van PHZD.
Nieuw	Bezwijkten dijklichaam (locatie Nieuwe Diep).	9	€ 0	Politiek/ bestuurlijk	<ul style="list-style-type: none"> Tijdelijke maatregel (damwand) wordt op korte termijn uitgevoerd. Ook zaak om haast te maken met definitieve maatregel. Eerste stap daarin is beoordelen normtraject 13-4 en vervolgens aanmelden bij HWBP (voorfinanciering i.v.m. o.a. meekoppelkansen). Gesprek over kostenverdeling met Port of Den Helder. De nieuwe beoordeling is ondergebracht bij de technisch manager.
Nieuw	MMD: HHNK wordt gevraagd/in de positie gedrongen financieel bij te dragen aan de meerkosten versterkingsvariant Uitdam	6	€ 10.000.000	Politiek/ Bestuurlijk	<ul style="list-style-type: none"> Lobby in bestuurlijk en (hoog)ambtelijk netwerk. Dilemma op tafel blijven leggen bij HWBP-2 en Ministerie van I&M. Deltacommissaris inzetten om zijn advies uit extra participatieproces Uitdam uitgevoerd te krijgen.

Vervallen risico's ten opzichte van de jaarstukken 2016

Risico	Argumenten
In de concessies worden tijdens de zandwinning niet gesprongen explosieven aangetroffen.	Dit risico is vervallen omdat het project Zwakke Schakels is afgerond.
In projecten wordt niet of onvoldoende geanticipeerd op voorziene wijzigingen in wet- en regelgeving.	Voor dit algemene programmarisico heeft het managementteam HWBP besloten dat deze niet meer van toepassing is, omdat het programma inmiddels verder gevorderd is en de kennis van wet- en regelgeving voldoende geborgd is bij de medewerkers.
In het VBK-project Schermer is onduidelijkheid over aansprakelijkheid en kostenverdeling bij kabels & leidingen	Dit risico is vervallen, omdat duidelijk is welke leidingen verwijderd, vervangen en verplaatst moeten worden. De kostenverdeling verloopt via nadeelcompensatie.
In het VBK-project Jisperdijk is de boezemkade uitzonderlijk instabiel.	Dit risico is vervallen omdat de beheersmaatregelen zijn uitgevoerd en het project in uitvoering is.

3. Wateroverlast beperken

Door de aan- en afvoer en tijdelijke opslag van water reguleren we het waterpeil. Op deze wijze beperken we de gevolgen van wateroverlast zoveel mogelijk. De afgelopen jaren hebben we al veel geïnvesteerd in het wateroverlastbestendig maken van ons gebied. We hebben stuwen verbeterd, waterbergingen aangelegd en de gemaalcapaciteit vergroot conform de trits 'vasthouden, bergen, afvoeren'.

3.1 Resultaat 1: In ons beleid en programma's zijn klimaatveranderingen en maatschappelijke ontwikkelingen verwerkt

Exploitatie <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	Realisatie	Herziene begroting		Jaarschijf 2017
Prestaties	2017	2017		
P09 In 2020 werken HHNK en (gebiedsgerichte) partners samen in het kader van de Omgevingswet.	3,2	3,5	😊	- Lokale deltavisie Texel is uitgewerkt. - Bouwsteen K 'De stad wordt nat' is uitgewerkt. - Overnametraject onderhoud stedelijk water is in de gemeente Castricum gerealiseerd (begroting: 3 gemeenten).
P10 In 2019 is het Waterprogramma herijkt en in 2021 is er een nieuw Waterprogramma.	0,3	0,3	😊	- We dragen actief bij aan het traject voor een provinciale omgevingsvisie in de veenweidediscussie.
Afrondingsverschillen	-0,1	-		
Totaal	3,4	3,8		

	Realisatie	Herziene begroting
Investerings resultaat 1 <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	2017	2017
P09 In 2020 werken HHNK en (gebiedsgerichte) partners samen in het kader van de Omgevingswet.	0,1	-

P09 In 2020 werken HHNK en (gebiedsgerichte) partners samen in het kader van de Omgevingswet. 😊

We hebben actief bijgedragen aan het concretiseren van de Deltavisie Texel, die vorig jaar is opgesteld (<https://www.texelwater.nl/>). Zo zijn we een onderzoek gestart naar de haalbaarheid van grootschalige ondergrondse opslag van zoet water en hebben we een zoete stuw ontwikkeld om zoetwater langer vast te houden. Deze innovatie heeft ook een nominatie gekregen bij de waterinnovatieprijs voor de waterschappen.

Verder hebben we inbreng bij gemeentelijke en provinciale visies geleverd in het kader van ruimtelijke ordening. In de regio's West-Friesland en Alkmaar hebben we samen met de gemeenten een visie op het watersysteem opgesteld en deze voorgelegd aan het bestuur (H₂O Regio Alkmaar en H₂O West-Friesland). We werken met partners aan de concretisering.

Het dossier Overnametraject onderhoud stedelijk water (OSW) is gekoppeld aan het dossier Overdracht wegen, waardoor de overdrachtsambities beter verbonden worden. Keerzijde is dat het doel om in drie gemeenten het onderhoud van stedelijk water over te nemen niet wordt gehaald. Het OSW-traject Castricum is volgens planning verlopen, Beemster volgt in 2018. Met de gemeente Beverwijk is een doorstart overeengekomen voor het overnametraject. Met Uitgeest, Enkhuizen en Wormerland zijn intentieovereenkomsten getekend.

Bouwsteen K: De stad wordt nat

Op Prinsjesdag is het eerste Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie gepresenteerd. Delta-commissaris Wim Kuijken pleitte daarbij voor een snellere en intensievere aanpak van onder andere wateroverlast. Alle gemeenten moeten de komende twee jaar een stresstest doen om knelpunten op het gebied van onder meer wateroverlast in beeld te brengen. Wij maken hierbij gebruik van de Klimaatatlas (<https://hhnk.klimaatatlas.net>). Bij zijn bezoek aan ons waterschap in juni toonde de deltacommissaris zich onder de indruk van de aanpak en de rol die we pakken bij de opgave voor ruimtelijke adaptatie.

We hebben een klimaatteam opgericht. Dit team heeft een klimaatnetwerk gelanceerd waar 'watermensen' (riolering, waterbeheer) en 'ruimtemensen' (stedenbouw, ruimtelijke ordening, landschap en groenbeheer) van zowel onze organisatie als externe organisaties elkaar ontmoeten, kennis uitwisselen en samen op zoek gaan naar oplossingen. Het klimaatnetwerk organiseerde diverse workshops en masterclasses.

We zijn gestart met een vernieuwde watersysteemstudie, waarbij we met ons hydraulisch rekenmodel 3Di onderzoeken wat de klimaatverandering voor de wateroverlast in ons beheergebied betekent. Voor vijf pilotgebieden (de polders Heerhugowaard, Drieban, Purmer, Koegras en de Groot-Limmerpolder) hebben we de knelpunten in beeld gebracht. Aan de hand van de resultaten van de studie gaan we in 2018 de dialoog starten met de belangrijkste stakeholders, waaronder gemeenten en landbouw- en natuurorganisaties, over het klimaatbestendig maken van het watersysteem.

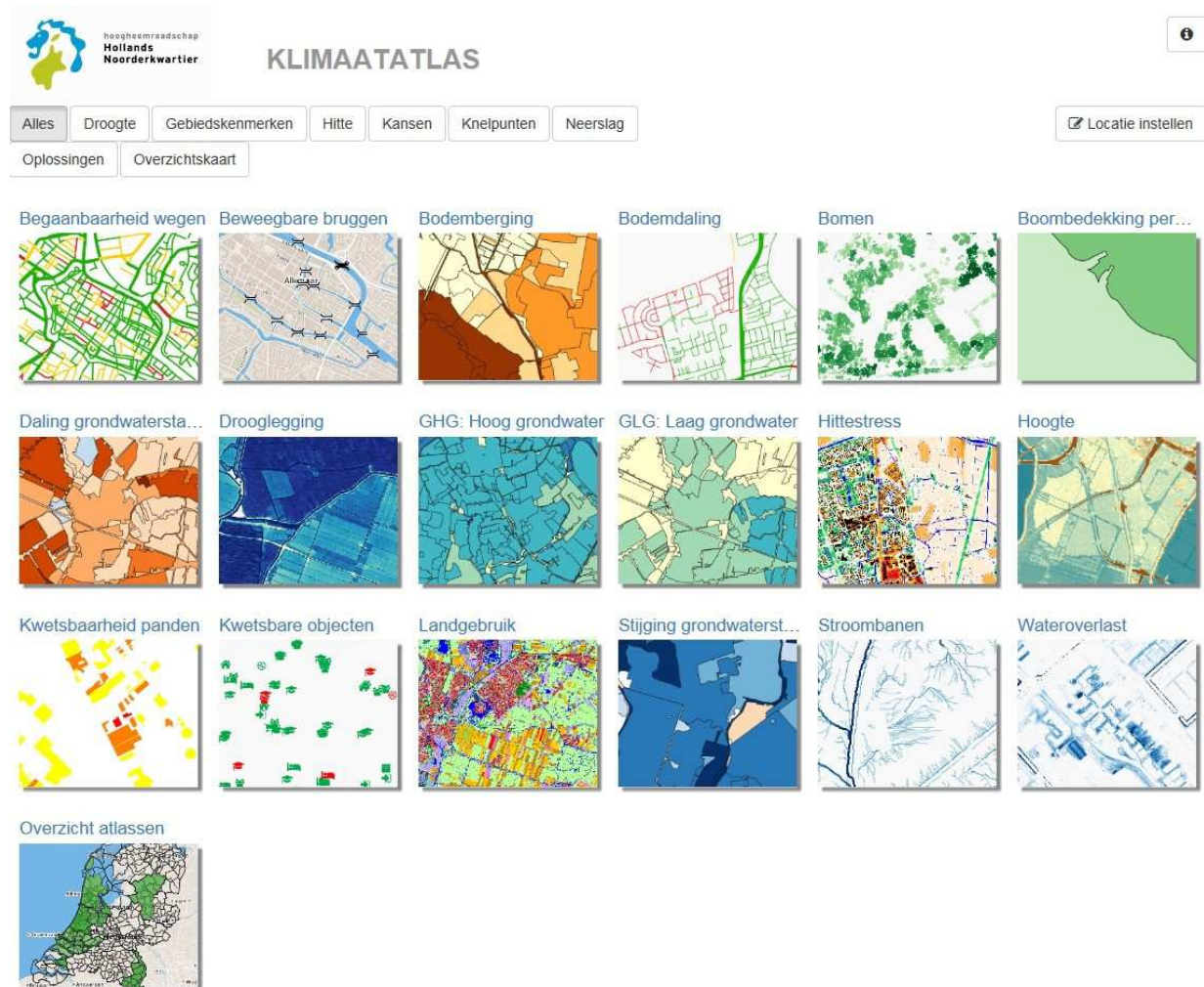

Foto: Klimaatatlas

P10 In 2019 is het Waterprogramma herijkt en in 2021 is er een nieuw Waterprogramma. 😊

De bodemdalingsproblematiek is een maatschappelijk probleem, waarin de waterschappen een belangrijke maar beperkte rol spelen. Dit principe is zowel voor ons als voor de Unie van Waterschappen leidend. We zijn gestart met de verkenning van het bodemdalingsvraagstuk. Het dagelijks bestuur heeft ingestemd met het beschikbaar stellen van een subsidie voor onderzoek naar alternatieve teelt en het Innovatieprogramma Veen in Noord-Holland. Ook nemen we deel aan het netwerkplatform Slappe Bodems⁷. De provincie heeft inmiddels aangegeven dat ze de problematiek belangrijk vindt en opdracht gegeven om een taskforce te starten. Tegelijkertijd werkt de provincie samen met gebiedspartners aan een ruimtelijke perspectievennotitie voor Laag Holland.

⁷ Het Platform Slappe Bodem is een landelijk netwerk van met name waterschappen en gemeenten met als doel kennis delen en agenderen van de bodemdalingsproblematiek.

3.2 Resultaat 2: Het watersysteem en de beheerinstrumenten zijn op orde en afgestemd op en met de omgeving

Exploitatie <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	Realisatie	Herziene begroting		Jaarschijf 2017
Prestaties	2017	2017		
P11 In 2017 zijn 120 polders op orde gebracht.	2,5	2,6	⊗	- Vier polders zijn op orde gebracht (begroting: zes polders).
P12 Wij monitoren ons watersysteem in 2020 zodanig dat wij jaarlijks op een eenvoudige manier kunnen evalueren en rapporteren.	0,7	0,6	😊	
P13 Wij beheren in 2020 de profielen van ons watersysteem zodanig dat 80% voldoet aan de aan- en afvoer.	19,2	19,8	😊	- Het maaibestek is op basis van de evaluatie verbeterd. - De reguliere baggerprogramma's zijn uitgevoerd. - Door het optimaliseren van grondstromen wordt gerijpte bagger toegepast in VBK-projecten. - De watersysteemstudie is gestart. - De legger is herzien. - Het beheerregister is op orde.
P14 Wij beheren de waterpeilen in de waterlopen in 2020 zodanig dat 80% voldoet aan de afspraken in het peilbesluit.	30,6	29,4	😊	- Het voornemen om maatregelen uit de visie op proces-automatisering in te voeren is vertraagd. - Nieuwbouw gemaal Mijzen bij Ursem is in uitvoering (begroting: gereed in 2017) en gemaal De Schans op Texel is gereed. - Gemalen in planfase: Monnickendam en De Poel (Monnickendam), Eijerland en Dijkmanshuizen (Texel). - Er zijn twee conserverende peilbesluiten genomen. - Er zijn peilbesluiten voor plannen van derden genomen.
P15 Onvoorzien wateroverlast beperken.	-	-		
Totaal	53,0	52,4		

	Realisatie	Herziene begroting
Investerings resultaat 2 <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	2017	2017
P11 In 2017 zijn 120 polders op orde gebracht.	0,3	3,1

		Realisatie	Herziene begroting
		2017	2017
Investerings resultaat 2 (bedragen x € 1 miljoen)			
P12 Wij monitoren ons watersysteem in 2020 zodanig dat wij jaarlijks op een eenvoudige manier kunnen evalueren en rapporteren.		-	-
P13 Wij beheren in 2020 de profielen van ons watersysteem zodanig dat 80% voldoet aan de aan- en afvoer.		-	-
P14 Wij beheren de waterpeilen in de waterlopen in 2020 zodanig dat 80% voldoet aan de afspraken in het peilbesluit.		0,2	8,3
Totaal netto		0,5	11,4

De getallen in bovenstaande tabel zijn lager dan € 0,1 miljoen en worden hierdoor niet getoond.

P11 In 2017 zijn 120 polders op orde gebracht. ☹

We hebben vier polders op orde gebracht, waarmee het totaal op 116 komt. Bij de Wateropgave wordt zoveel mogelijk aangesloten bij lopende initiatieven in de regio. In de polder Afdeling W heeft de gemeente Schagen een waterberging aangelegd, gekoppeld aan de realisatie van een bedrijventerrein. Een aansluitend deel werd door Landschap Noord-Holland aangelegd. Bij de polder Callantsoog is de aanleg van een waterberging in handen van een particuliere ondernemer gelegd. Deze ondernemer is van plan om een recreatiepark aan te leggen en wil daarbij ook ruimte bieden voor natuur. Door het aan elkaar knopen van de wederzijdse belangen en wensen kon een waterberging gerealiseerd worden op een vanuit het watersysteem bekeken zeer gunstige locatie. De polder Oosterlanderkoog komt naar verwachting in 2019 op orde. De aanpak van deze polder is lange tijd niet aan de orde geweest door de plannen die de provincie Noord-Holland had voor het Wieringerrandmeer.

In drie projecten is vertraging opgetreden omdat de voorbereiding en (vergunning-)procedures meer tijd kostten dan voorzien. Het gevolg hiervan is dat de investeringsuitgaven € 1,8 miljoen lager zijn dan begroot. De vertraging brengt geen risico's met zich mee. In 2019 zijn alle polders op orde gebracht. Voor de werkzaamheden in de polder Waard-Nieuwland is de subsidiebeschikking Plattelandsontwikkelingsprogramma 3 (POP3) ontvangen en verwerking hiervan leidt tot circa € 1,0 miljoen aan hogere inkomsten dan begroot, wat een onderschrijding van € 2,8 miljoen geeft in de investeringen.

Foto: Waterberging in werking

P12 Wij monitoren ons watersysteem in 2020 zodanig dat wij jaarlijks op een eenvoudige manier kunnen evalueren en rapporteren. 😊

Ons beheerregister is op orde, wat betekent dat we nu met onze beheerdata onder andere de watersysteemstudie succesvol kunnen modeleren. Voor het gehele gebied hebben we een *quick scan* uitgevoerd op veerkracht van het watersysteem voor wateroverlast. Daarnaast hebben we met 3Di een gedetailleerde analyse op veerkracht uitgevoerd voor de vijf prioritaire gebieden uit de watersysteemstudie (P09). Voor deze gebieden hebben we ook de basisinformatie gecontroleerd en op kaart gezet.

P13 Wij beheren in 2020 de profielen van ons watersysteem zodanig dat 80% voldoet aan de aan- en afvoer. 😊

Op basis van een evaluatie van het maaiwerk in 2016 en het plan van aanpak hebben wij verbeteringen doorgevoerd in het maaibestek dat we nu samen met de markt uitvoeren. Belangrijke verbeteringen zijn dat de areaalgegevens zijn bijgewerkt en dat in 2018 nieuw maai beleid wordt opgesteld. Voorts hebben we de datakwaliteit van de te maaien percelen verbeterd en afgestemd met Waterveiligheid, Watersystemen en Wegen.

Het baggeren verloopt volgens planning. De reguliere baggerprogramma's zijn grotendeels uitgevoerd, namelijk 24 (van de 33) baggerblokken in landelijk gebied, 21 (van de 21) baggerblokken in stedelijk gebied, 3 (van de 6) locaties in boezemwater. De vertraging in enkele blokken heeft te maken met ongunstige weersomstandigheden in het najaar, restricties op basis van Natura 2000 en de aansluiting bij de dijkversterking langs de Nauernasche Vaart. Eén boezemlocatie is vervallen. We hebben onze interne grondstromen geoptimaliseerd en passen de gerijpte bagger toe in dijkversterkingswerken zoals het programma VBK.

We hebben voor € 1,3 miljoen aan afkoopsommen en subsidies ontvangen (OSW en kwaliteitsbaggeren) waarvoor het werk verricht is in de jaren 2016 en 2017. Dit verklaart het grootste gedeelte van het verschil tussen begroting en realisatie. Daartegenover staat € 1,1 miljoen minder

opbrengst als gevolg van een correctie op het contract van de provincie Noord-Holland betreffende het onderhoud van oevers voor de jaren 2015 en 2016.

In september heeft het algemeen bestuur de Legger Wateren vastgesteld. De watersysteemstudie (zie P09) ligt op schema. Het restant van het verschil in exploitatie komt doordat we minder kosten hebben gemaakt dan begroot voor de watersysteemstudie.

Foto: Maaien van de slootkant

P14 Wij beheren de waterpeilen in de waterlopen in 2020 zodanig dat 80% voldoet aan de afspraken in het peilbesluit. 😊

De afspraken met de provincie over de herziening van peilbesluiten zijn gewijzigd. De termijn waarbij peilbesluiten iedere tien jaar worden herzien, ook als zich geen wijzigingen hebben voorgedaan, is per eind 2016 losgelaten in de provinciale Waterverordening HHNK (artikel 4.5). Hierdoor beschikt het gehele beheergebied over een actueel peilbesluit.

De peilbesluiten Geestmerambacht en Vier Noorder Koggen zijn door het algemeen bestuur vastgesteld. Het ontwerppeilbesluit Wieringerwaard is in procedure gebracht. Het peilbesluit Callantsoog/Zijpe is opgestart.

Daarnaast zijn dit jaar vijf partiële herzieningen van het peil goedgekeurd: Tjalk, Wieringen, afdeling Q, Purmer en Waal en Burg. In de laatst genoemde polder op Texel wordt dankzij de herziening een natuurgebied van ca. 450 hectare ontwikkeld.

Het gemaal C. Mantel in Schardam is op 7 juni officieel geopend door zijn naamgever. In september heeft het gemaal proosief bijgedragen aan het beperken van wateroverlast. De bouw van gemaal Monnickendam is met enkele maanden vertraagd. De voorbereiding heeft meer tijd gevraagd, omdat een oplossing moest worden gezocht voor de noodzakelijke verkeersmaatregelen, kabels en leidingen en een uitvoeringswijze voor het doorkruisen van de provinciale weg N247 tijdens de bouw van het gemaal. De uitgaven in 2017 vallen door de vertraging € 1,0 miljoen lager uit. Vanaf 2017 worden gemalen vanuit de exploitatie betaald. Voor gemaal De Schans betekent dit een verlaging van de investeringsuitgaven met € 4,9 miljoen, omdat deze nog als investering was

begroot. Tevens bevatten de investeringsuitgaven een deel van de niet-begrote toegekende Plattelandsontwikkelingsprogramma (POP) subsidie, namelijk € 1,9 miljoen. Het restant van € 0,3 miljoen wordt veroorzaakt door diverse posten.

De € 1,2 miljoen hogere exploitatiekosten worden met name veroorzaakt door het uitvoeren van achterstallig onderhoud aan peilregulerende werken in het kader van OSW en meer inzet dan voorzien voor de realisatie van gemaal de Schans. Daarnaast hebben we extra personeel ingezet tijdens de hevige neerslagperiode van september, wat zorgt voor een verschuiving tussen prestaties (P05).

Foto: Boezemgemaal C. Mantel in Schardam

3.3 Risico's Wateroverlast beperken

Status	Risicogebeurtenis	Risicoscore	Max. Fin. Gevolg	Risico-categorie	Maatregelen
Nieuw	<p>Ontvangen EU-subsidies moeten -deels- terugbetaald worden en/of boetes moeten betaald worden voor reeds afgeronde projecten van het programma Wateropgave omdat uit aanvullende controles door de subsidieverlener blijkt dat -op onderdelen- niet is voldaan aan de subsidievoorwaarden.</p> <p>De aanvullende controleperiode loopt voor de meeste projecten af in 2021 en voor enkele projecten in 2028.</p>	2	€ 2.000.000	Politiek/ bestuurlijk	<ul style="list-style-type: none"> • De administratie en dossiervorming van de uitgevoerde projecten zijn zo goed mogelijk ingericht en aangevuld naar de eisen van de subsidieverstreker. • Zo heeft het dagelijks bestuur voor een aantal projecten het besluit genomen (15.209) om af te mogen wijken van de aanbestedingsregels van HHNK. Hierdoor is op dit onderdeel de kans verkleind dat we subsidies moeten terugbetalen of boetes moeten betalen.

Vervallen risico's ten opzichte van de jaarstukken 2016

Risico	Argumenten
Het programma Wateropgave blijft niet binnen de huidige financiële prognose.	Het risico "Het programma Wateropgave blijft niet binnen de huidige financiële prognoses" is vervallen, omdat het programma op zijn einde loopt en een goede financiële buffer binnen het programma aanwezig is. De kans op een overschrijding van het budget is daarmee gedaald.
Subsidie Schardam wordt niet ontvangen.	Dit risico is vervallen, omdat er geen sprake is van een risico, maar van een kans. De te ontvangen subsidies zijn namelijk niet verwerkt in de kosten voor deze investeringen. Indien we subsidie ontvangen, levert dit een extra opbrengst op die niet is begroot.

4. Watertekort voorkomen

Zoet water wordt kostbaar en minder vanzelfsprekend. Binnen ons eigen beheergebied verdelen we het beschikbare water conform de door de provincie vastgestelde verdringingsreeks. Om watertekort in ons gebied te voorkomen werken we met de 'Trias Aquatica':

- Zuinig met zoetwater;
- Inzetten en ontwikkelen van 'nieuwe' zoetwaterbronnen;
- Veiligstellen van de klassieke zoetwaterbronnen: het IJssel- en Markermeer.

4.1 Resultaat 1: De zoet grondwatervoorraad is op orde, van goede kwaliteit en wordt duurzaam beheerd

Exploitatie <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	Realisatie	Herziene begroting		Jaarschijf 2017
Prestaties	2017	2017		
P16 In 2020 werken we efficiënt samen met onze partners in het grondwaterbeheer om onomkeerbare effecten te voorkomen en het duurzaam gebruik van de ondergrond te stimuleren.	-	0,1	😊	- Vooronderzoek geïntegreerd meetnet is afgerond. - Voorstellen voor implementatie van een basismetnet worden gerealiseerd in 2018. (begroting: in 2017)
Totaal	-	0,1		

P16 In 2020 werken we efficiënt samen met onze partners in het grondwaterbeheer om onomkeerbare effecten te voorkomen en het duurzaam gebruik van de ondergrond te stimuleren. 😊

Samen met onze partners, zoals de provincie, gemeenten en PWN, hebben we een vooronderzoek gedaan om te komen tot een geïntegreerd meetnet tegen lagere maatschappelijke kosten en met betere en meer betrouwbare monitorgegevens. Een besluit over de implementatie van een basismetnet wordt in overleg met de portefeuillehouder in 2018 verwacht.

4.2 Resultaat 2: Wij werken de Deltabeslissing Zoetwater conform onze Deltavisie en ons Waterprogramma uit via de Trias Aquatica in gebiedsgerichte afspraken en ons beheer

Exploitatie (bedragen x € 1 miljoen)	Realisatie	Herziene begroting		Jaarschijf 2017
Prestaties	2017	2017		
P17: In 2021 is het zoetwater op een duurzame en eerlijke manier verdeeld, conform de geldende waterakkoorden en verdringingsreeks.	0,1	0,3	😊	- Telemetriesysteem is verder geoptimaliseerd. - Vertaling verdringingsreeks naar beheerprotocollen en maatregelen is gestart (begroot: gereed in 2017).
P18: In 2021 hebben we het voorzieningenniveau uitgewerkt in pilots, samenwerkingstrajecten en in tien prioritaire gebieden middels een integrale gebiedsaanpak.	0,5	0,5	😊	- Pilots Spaarwater, Oostpolder, Schoonwatervallei en Texel zijn voortgezet. - Nieuw traject in het Noordelijk Zandgebied is gestart. - Er is gewerkt aan een generiek bewustzijn in de landbouw en het stimuleren van maatregelen in de agrarische bedrijfsvoering. -Om verziltingsproblemen te voorkomen wordt samengewerkt met de landbouw.
Afrondingsverschil	-	-0,1		
Totaal	0,6	0,7		

P17 In 2021 is het zoetwater op een duurzame en eerlijke manier verdeeld, conform de geldende waterakkoorden en verdringingsreeks. 😊

Het IJssel- en het Markermeer zijn onze zoetwatervoorraad. We zijn gestart met de gebiedsgerichte uitwerking van de verdringingsreeks, inclusief beheerprotocollen, en ronden dit in 2018 bestuurlijk af. Daarna implementeren we de handelingswijze in het beheer en de crisisbeheersingsorganisatie. Hierdoor weten we hoe te handelen bij extreme droogte.

De komende jaren gaan we het gesprek aan met gebieden die worden gekort op de wateraanvoer ten tijden van een inlaatbeperking vanuit het Rijkswater. In een van deze gebieden, de Oostpolder (Anna Paulowna), hebben we een gebiedsavond georganiseerd. Met de agrariërs hebben we de waterbeschikbaarheid in beeld gebracht. Verder hebben we mogelijke zoetwatermaatregelen gepresenteerd om zuiniger en efficiënter met het beschikbare water om te gaan. Bij de meerderheid van de agrariërs bestaat daadwerkelijk belangstelling om met deze maatregelen aan de slag te gaan. In 2018 bieden wij hiervoor subsidiemogelijkheden uit de regeling Bodem en Water⁸ aan (zie P18).

Het telemetriesysteem is geoptimaliseerd en functioneert 24/7. Dit systeem meet op afstand voor ons belangrijke parameters zoals waterpeilen en debieten.

⁸ De samenwerking Bodem en Water in Noord-Holland betreft een grootschalige uitrol van maatregelen binnen de agrarische sector, gericht op bijdragen van de sector aan de verschillende waterdoelen en een duurzaam bodemgebruik.

Daarnaast zorgt het systeem voor een optimale aansturingen van onze peilregulerende objecten, zoals gemalen, stuwen en inlaten.

P18 In 2021 hebben we het voorzieningenniveau uitgewerkt in pilots, samenwerkingstrajecten en in tien prioritaire gebieden middels een integrale gebiedsaanpak. 😊

We voeren pilots uit die zuinig gebruik van water stimuleren, zoals het toepassen van druppelirrigatie in de bollenteelt en het project Spaarwater. We hebben de pilots Oostpolder en Expertisecentrum Zoet/Zout op Texel voortgezet. In de Koegraspolder nabij Den Helder zijn we een nieuw gebiedsproces gestart. Trekker van dit proces is de Koninklijke Algemene Vereeniging voor Bloembollencultuur. Het plan Schoonwatervallei (Groot Limmerpolder) is onderdeel geworden van de watersysteemstudie.

Met betrekking tot de zoutmetingen in het Noordelijke Zandgebied hebben we samen met de agrariërs een zoutprotocol ontwikkeld om de signalering naar elkaar over hoge zoutconcentraties te stroomlijnen.

Foto: Samen met boeren het zoutgehalte meten in het oppervlaktewater

4.3 Risico's Watertekort voorkomen

Dit effect heeft geen risico's met een risicoscore 9 en/of een maximaal financieel gevolg groter dan € 1 miljoen.

Vervallen risico's ten opzichte van de jaarstukken 2016

Risico	Argumenten
De verdeling van water gaat niet zoals in de verdringingsreeks, die bepaald wordt binnen het programma Watertekort.	Het optreden van het risico en daaruit mogelijk voortvloeiende schadeclaims vanuit het effect Watertekort heeft betrekking op grasgewassen en keringen. Dit valt niet te kwantificeren. Er loopt een studie naar de optimalisatie van de verdeling van beschikbaar water en de effecten daarvan op onze beheer- en calamiteitenorganisatie. Bij de afronding van de verdelingsstudie wordt dit risico opnieuw overwogen.

5. Gezond water

We zorgen voor gezond oppervlaktewater. De Kaderrichtlijn Water (KRW) helpt ons daarbij. We nemen maatregelen om een goede chemische en biologische waterkwaliteit te realiseren. Het ambitieniveau wordt bepaald door maatschappelijke wensen en door doelstellingen die zijn uitgewerkt voor de KRW. We nemen beheer- en verbeteringsmaatregelen, maar niet tegen elke prijs. De afspraken in het Nationale Waterplan en de Deltavisie geven richting aan de manier waarop we beheren en verbeteren.

5.1 Resultaat 1: We gaan met onze gebiedspartners voor schoon en gezond water en stemmen samen de eisen en de wensen aan de functies af

Exploitatie <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	Realisatie	Herziene begroting		Jaarschijf 2017
Prestaties	2017	2017		
P19 We voeren het KRW-maatregelenpakket voor de periode 2016-2021 samen met onze gebiedspartners uit.	3,1	2,7	😊	<ul style="list-style-type: none"> - Een vismigratiekneelpunt is opgelost (begroting: ten minste vijf). - Er is 25,5 kilometer natuurvriendelijke oevers (NVO's) aangelegd (begroting: ten minste tien kilometer). - Op basis van bestuursakkoord tussen provincie, waterschappen en agrarische sector is in het kader van de Samenwerking Bodem en Water als eerste stap de stimulering op kennis- en advisering gestart.
P20 We houden continu inzicht in de toestand van de waterkwaliteit om waar nodig bij te sturen en te prioriteren in het maatregelenpakket.	3,5	3,5	😊	<ul style="list-style-type: none"> - Monitoringsprogramma uitgevoerd en gerapporteerd over de resultaten. - Hotspotanalyse medicijnresten is uitgevoerd.
Totaal	6,6	6,2		

	Realisatie	Herziene begroting
Investerings resultaat 1 <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	2017	2017
P19 We voeren het KRW-maatregelenpakket uit voor de periode 2016-2021, samen met onze gebiedspartners.	-0,1	0,7

P19 We voeren het KRW-maatregelenpakket voor de periode 2016-2021 samen met onze gebiedspartners uit. 😊

Voor het opstellen van het tweede KRW-programma Schoon en gezond water (2016-2021) hebben we met onze partners en de omgeving een gebiedsproces doorlopen. Het programma bestaat uit 26 concrete inrichtings- en beheermaatregelen waarvoor wij een resultaatverplichting zijn aangegaan. Het realiseren van de KRW-maatregelen ligt voor de planperiode tot 2021 op schema. De

planvoorbereiding van de gemalen Krassekeet en Nauerna zijn echter vertraagd, omdat de omgevingsvergunningprocedures meer tijd kosten dan voorzien. Dit verklaart de lagere investeringsuitgaven. Verder hebben we projecten uitgevoerd zoals Natte infrastructuur Noordkop en Samenwerking Bodem en Water. De omvang van deze projecten heeft geleid tot circa € 0,5 miljoen hogere exploitatiekosten op deze prestatie.

Van de vijf voorgenomen vismigratieknelpunten is één opgelost. De vertraging van de overige vier komt doordat de nadruk dit jaar lag op het treffen van voorbereidingen voor een breder palet van vismigratievoorzieningen en complexere knelpunten. In een samenwerkingsovereenkomst met RWS is overeengekomen dat we gezamenlijk tien vismigratiepunten aanleggen, waaronder de eerdergenoemde vier.

We hebben 25,5 kilometer NVO's aangelegd in plaats van de voorgenomen tien kilometer, waaronder vliegveld Bergen (3,1 kilometer) en Saenegheest (1,5 kilometer). Een succes is dat circa 60 vrijwilligers helpen om het effect van de aangelegde NVO's op flora en fauna in kaart te brengen. De NVO's blijken een positief effect te hebben op met name de flora.

Foto: Een net aangelegde NVO

In het kader van de Samenwerking Bodem en Water werken we langs diverse sporen aan een bewustzijn in de landbouw en stimuleren wij het nemen van maatregelen in de agrarische bedrijfsvoering. We zijn gestart met het ontwikkelen van een Landbouwportaal. Voor de financiering van deze maatregelen zijn de POP3-subsidies gedeeltelijk doorgezet in een laagdrempelige stimuleringsregeling voor Noord-Holland.

Om de aanpak van het terugdringen van agrarische emissies te stimuleren zetten we ook in op het vergroten van kennis en het delen van ervaringen tussen partijen. Zo hebben we een toelichting gegeven aan de inspecteurs van de Food and Veterinary Office van de Europese Unie (EU) over de samenwerking binnen het project 'Schoon erf, schone sloot'. Tevens hebben we over dit project een lezing verzorgd bij GreenPort Noord-Holland Noord. Verder heeft het Centrum voor Landbouw en Milieu het project 'Bezem door de Bestrijdingsmiddelenkast' in ons beheergebied uitgerold.

P20 We houden continu inzicht in de toestand van de waterkwaliteit om waar nodig bij te sturen en te prioriteren in het maatregelenpakket. 😊

We hebben uitvoering gegeven aan het KRW-monitoringsprogramma en zijn gestart met watersysteemanalyses voor een herijking van de doelen.

5.2 Risico's Gezond water

Dit effect heeft geen risico's met een risicoscore 9 en/of een maximaal financieel gevolg groter dan € 1 miljoen.

6. Schoon water

We streven naar een integrale (afval)waterketen tegen acceptabele kosten en geven invulling aan de doelstellingen uit het Bestuursakkoord Water (BAW). Integraal in de zin dat de waterketen door PWN, gemeenten en het hoogheemraadschap is ingericht en wordt beheerd als één geheel en ook in de zin dat er een duidelijke relatie bestaat tussen de waterketen en het watersysteem. Maatregelen binnen de keten worden genomen op basis van hun effect op de doelstellingen van de effecten schoon en gezond water. Waar het doelmatig is, zijn stromen van het systeem gescheiden en worden ongewenste stoffen aan de voorkant verwijderd.

Het beheer en onderhoud hebben wij ingericht volgens assetmanagementprincipes en dankzij verdergaande meting, monitoring en sturing maken wij optimaal gebruik van de systemen. Het afvalwater is niet alleen een afvalproduct, maar ook een drager van energie, zoet water en waardevolle grondstoffen. Deze laatste worden teruggewonnen wanneer dat technisch en tegen maatschappelijk aanvaardbare kosten mogelijk is. Om een grotere flexibiliteit in het systeem te bewerkstelligen, zoeken we naar innovatieve zuiveringstechnieken en nieuwe vormen van aanbesteden.

Dit jaar is ongeveer 100 miljoen m³ afvalwater geproduceerd door circa 1,2 miljoen inwoners en 27.500 bedrijven. Dit hebben wij getransporteerd naar en gezuiverd op de rwzi's. Het daarbij vrijkomende slib hebben we gedroogd op de SDI en vervolgens omgezet in energie in de bio-energiecentrale van HVC.

De assets van de waterketen zijn van respectabele leeftijd en op onderdelen hebben we daar afgelopen jaar de gevolgen van ondervonden. Om de dagelijkse bedrijfsvoering stabiel te houden is extra onderhoud nodig geweest. Daar komt bij dat het areaal aan rioolgemalen structureel is uitgebreid als gevolg van de overname van rioolgemalen van gemeenten. Dit heeft geleid tot hogere kosten per prestatie. In de planperiode van het programma Waterketen zijn een aantal investeringen door verschillende oorzaken doorgeschoven naar 2018. Dit heeft op korte termijn geen negatief effect op het daadwerkelijk transporteren, zuiveren en het verwerken van slib.

6.1 Resultaat 1: Al het afvalwater wordt gezuiverd voordat het geloosd wordt op het oppervlaktewater en we streven naar terugwinnen van grondstoffen

Exploitatie <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	Realisatie	Herziene begroting		Jaarschijf 2017
Prestaties	2017	2017		
P21 Het afvalwater wordt getransporteerd naar de rwzi. Doelstelling is, in samenwerking met onze ketenpartners, vermindering van afvalwater naar onze zuiveringen.	15,4	15,5	😊	<ul style="list-style-type: none"> - Nieuwbouw doorvoergemaal Hoorn-Koopvaarder is gestart en gereed in 2018 (begroting: in 2017). - Vervangen risicovolle persleiding Oostzaan is gestart en gereed in 2018 (begroting: in 2017). - Persleidingen in Landsmeer en Zaandijk zijn vervangen.

Exploitatie <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	Realisatie	Herziene begroting		Jaarschijf 2017
Prestaties	2017	2017		
P22 Het afvalwater wordt gezuiverd tegen wettelijke normen. Doelstelling is om maximale energie en grondstoffen terug te winnen, zodat in 2020 wordt voldaan aan het SER-akkoord.	38,1	37,5	😊	<ul style="list-style-type: none"> - De werking van de fijnzeefinstallatie rwzi Beemster is geoptimaliseerd. - Het onderzoek naar de CO₂-terugwinningsinstallatie in Beverwijk is afgerond. Deze zal in 2018 in gebruik worden genomen (begroting: in 2017). - Pilotonderzoek winning struviet op rwzi Den Helder is afgerond. - Er is gestart met de voorbereiding van de aanbesteding voor de vervanging van de procesautomatisering rwzi Alkmaar.
P23 Het zuiveringsslib wordt verwerkt en gedroogd op de slibdrooginstallatie (SDI). Het eindproduct (granulaat) wordt verwerkt door de HVC als groene brandstof. Doelstelling is maximale terugwinning van energie en grondstoffen.	12,0	11,5	😊	<ul style="list-style-type: none"> - Onderzoek toekomstige slibverwerking is afgerond.
P24 Op programmatische wijze werken we aan samenwerking met ketenpartners om de doelstellingen BAW te behalen. We werken aan het terugdringen van te verwerken afvalwater, hergebruik van grondstoffen en optimalisatie van het beheer.	3,7	4,5	😐	<ul style="list-style-type: none"> - We zijn gestart met het voorbereiden van een nieuw plan Schoon Water (begroting: gereed in 2017). - Er zijn afvalwaterakkoorden gesloten met elf gemeenten. - Regie gevoerd op realisatie afspraken uit BAW.
P25 Onvoorzien Schoon water	-	-		
Afrondingsverschil	-0,1	-		
Totaal	69,1	69,0		

	Realisatie	Herziene begroting
Investerings resultaat 1 <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	2017	2017
P21 Het afvalwater wordt getransporteerd naar de rwzi. Doelstelling is, in samenwerking met onze ketenpartners, vermindering van afvalwater naar onze zuiveringen.	0,8	4,8
P22 Het afvalwater wordt gezuiverd tegen wettelijke normen. Doelstelling is om maximale energie en grondstoffen terug te winnen, zodat in 2020 wordt voldaan aan het SER-akkoord.	1,3	6,6
P23 Het zuiveringsslib wordt verwerkt en gedroogd op de slibdrooginstallatie (SDI). Het eindproduct (granulaat) wordt verwerkt door de HVC als groene brandstof. Doelstelling is maximale terugwinning van energie en grondstoffen.	-	-
P24 Op programmatische wijze werken we aan samenwerking met ketenpartners om de doelstellingen BAW te behalen. We werken aan het terugdringen van te	-	-

	Realisatie	Herziene begroting
Investerings resultaat 1 (bedragen x € 1 miljoen)	2017	2017
verwerken afvalwater, hergebruik van grondstoffen en optimalisatie van het beheer.		
Afrondingsverschil	-	-0,1
Totaal netto	2,1	11,3

P21 Het afvalwater wordt getransporteerd naar de rwzi. Doelstelling is, in samenwerking met onze ketenpartners, vermindering van afvalwater naar onze zuiveringen. 😊

De bouw van het nieuwe doorvoergemaal Koopvaarder (dat het doorvoergemaal Risdam moet gaan vervangen) in Hoorn heeft door een gemeentelijke procedure flinke vertraging opgelopen. Hierdoor verschuiven de investeringsinkomsten en –uitgaven. Daarnaast schuiven begrote uitgaven in het project rwzi Beemster door naar 2018. Dit is het gevolg van nog verder uit te voeren onderzoek na overleg met de gemeente Purmerend.

Ondanks dat deze mijlpalen in 2017 niet zijn gerealiseerd, is het afvalwater wel naar behoren getransporteerd. De huidige systemen hebben het werk naar behoren gedaan.

Met gemeenten hebben wij onderzoek gedaan naar de kwaliteit en werking van gescheiden of verbeterd gescheiden rioolssystemen (systemen die regenwater apart verwerken). Hierbij is breder gekeken dan alleen de waterketen. Ook de gemeentelijke belangen, zoals de klimaat-adaptieve stad, zijn hierin meegenomen. We hebben een druk bezocht en succesvol symposium georganiseerd over de laatste inzichten in de werking van verbeterd gescheiden stelsels (VGS).

De gemeentelijke rioleringsplannen worden - in tegenstelling tot de situatie in het verleden - inmiddels in gezamenlijkheid opgesteld. Zo maken we aan de voorkant al afspraken over hoeveelheden en mogelijke maatregelen in de keten. Het Water- en rioleringsplan Beverwijk en Heemskerk, 'Verbinden met water', dat in mei is vastgesteld, is een voorbeeld van zo'n gezamenlijk, integraal plan.

Samen met gemeenten en de stichting RIONED⁹ hebben we de eindejaarscampagne 'Olie en vet – niet in het toilet' gevoerd om mensen bewuster te maken van schoon water en goed rioolgebruik te stimuleren.

Met ingang van 2017 hanteren we nieuwe inspectiemethoden om de staat van transportleidingen en rioolgemaal beter te beoordelen. Dit past bij de doorontwikkeling in het maken van keuzes op basis van afwegingen in de driehoek prestaties, risico's en kosten (assetmanagement).

We telden dit jaar negen persleidingbreuken, waarvan drie in de persleiding Egmond-Binnen. Conform de assetmanagementprincipes hebben we deze leiding daarom vervroegd vervangen. Vanwege een toenemend aantal lekkages hebben wij ook de persleidingen in Landsmeer (gelegen in kwetsbaar natuurgebied) en in Zandijk vervangen. De vervanging van de risicovolle persleiding Oostzaan heeft vertraging opgelopen door een beroep van de grondeigenaar en een uitgevoerd bodemonderzoek. Deze vervanging wordt begin 2018 afgerond.

⁹ Stichting RIONED is een Nederlandse brancheorganisatie voor alle partijen die professioneel betrokken zijn bij de openbare riolering en het stedelijk waterbeheer.

P22 Het afvalwater wordt gezuiverd tegen wettelijke normen. Doelstelling is om maximale energie en grondstoffen terug te winnen, zodat in 2020 wordt voldaan aan het SER-akkoord. 😊

Bij de zuivering van afvalwater zetten we in op duurzaamheid en innovatie. De fijnzeefinstallatie op de rwzi Beemster draait inmiddels stabiel en produceert circa 2.000 ton zeefgoed met cellulose dat uit het afvalwater wordt teruggewonnen. Deze cellulose is deels vergist en deels ingezet om afbreekbare bioplastics¹⁰ te maken.

Op de rwzi Geestmerambacht is de cellulose-terugwininstallatie Cellvation¹¹ door het bedrijf Cirtec in gebruik genomen. Deze installatie produceert direct bruikbare en bacterievrije cellulose uit afvalwater (maximaal 400 kg cellulose per dag) en is vooral bedoeld om het proces te leren kennen en afzetmarkten te creëren. Dit project is een initiatief van CirTec BV, waarbij wij optreden als facilitator. De Cellvation-installatie heeft aandacht gekregen van diverse buitenlandse media.

Op de rwzi Beverwijk komt bij het opwekken van biogas een grote hoeveelheid CO₂ vrij. We hebben de randvoorwaarden in kaart gebracht om deze CO₂ terug te winnen en te hergebruiken. Die bleken lastiger dan verwacht. Het is dan ook niet gelukt om in 2017 te starten met de daadwerkelijke terugwinning. Voor het zuiveringsproces zelf heeft dit geen consequenties, maar vanuit de ambities van het KEP is het zeer gewenst de installatie hier in 2018 op aan te passen. In 2017 is het voor het eerst gelukt om meer dan 1,0 miljoen m³ groen gas te produceren door de gisting zo optimaal mogelijk te gebruiken.

Op de rwzi Den Helder vond een pilot plaats om struviet terug te winnen. Op basis van de resultaten van die pilot starten we in 2018 met de bouw van een permanente installatie. Het struviet dat op de rwzi Beverwijk uit het proces vrijkomt, heeft inmiddels het predicaat grondstof gekregen en is verkocht als grondstof voor kunstmest.

De aanbesteding voor de vervanging van de verouderde procesautomatisering van de zuiveringsinstallaties is gestart. De vervanging van de systemen voor alle rwzi's zal circa vier tot vijf jaar in beslag nemen. Gelet op de leeftijd van het huidige systeem en het belang hiervan voor een stabiele bedrijfsvoering worden extra beheersmaatregelen getroffen om uitval te voorkomen en goed voorbereid te zijn op eventuele calamiteiten.

We hebben dit jaar de Waterinnovatieprijs gewonnen voor het project Ge(o)zond water. Samen met PWN en PWN technologies is een pilotinstallatie op de rwzi Wervershoof gebouwd. In deze pilot is onderzocht of de keten tussen effluent en drinkwaterproductie gesloten kan worden. Daarbij is ingezet op verwijdering van medicijnresten en microplastics met ozon en membraantechnologie. Een andere innovatie die we samen met twee andere waterschappen en twee universiteiten verder brengen, is de Aquafarm. Het idee van de denktank Waterwegen is een combinatie van agrarisch vernuft, intelligentie van de natuur en nieuwe technologieën. Op de rwzi Geestmerambacht innoveren we op het gebied van biodiversiteit met een 'BIJzondere zuivering'. In samenwerking met natuurorganisaties en een zadenbedrijf is op de rwzi ruimte gemaakt voor bijenkasten van de imkers van het zadenbedrijf en is een habitat voor wilde bijen gecreëerd.

De gemeente Alkmaar heeft een vergunning van vijf jaar verleend aan het project *tiny houses* naast de rwzi Alkmaar. De huisjes komen binnen de geurcirkel van de rwzi te staan. Dit zou ertoe kunnen leiden dat we extra geurmaatregelen moeten treffen. Er is gezocht naar een oplossing waarbij de tiny house beweging de ruimte krijgt en wij niet voor extra kosten komen te staan. Onze voorkeur gaat uit naar een alternatieve locatie circa 400 meter verderop (buiten de geurcirkel). De laatste

¹⁰ Bioplastics zijn kunststoffen op basis van hernieuwbare grondstoffen. Ze zijn biologisch afbreekbaar.

¹¹ De fijnzeefinstallatie op de rwzi Beemster levert een (nat) halffabrikaat op. De terugwininstallatie op de rwzi Geestmerambacht produceert een grondstof.

stand van zaken is dat de gemeente dit aanbod heeft afgewezen en besloten heeft ons bezwaar juridisch af te handelen.

In de laatste vier maanden van het jaar is veel neerslag gevallen. Daardoor is er meer water dan gebruikelijk verwerkt op de zuiveringen, met als consequentie een hoger energieverbruik. Er hebben zich meer storingen voorgedaan dan voorgaande jaren waardoor de onderhoudskosten hoger zijn uitgevallen. De extra storingen hebben voornamelijk niet geleid tot overschrijdingen van de lozingsnorm, maar vragen wel om maatregelen.

Daarnaast is er sprake van een verschuiving van interne werkzaamheden (uren) tussen de prestaties P22 en P24. Binnen het effect schoon water is dit neutraal.

De investeringen vallen € 5,3 miljoen lager uit dan begroot. Dit wordt met name veroorzaakt doordat twee grote investeringen dit jaar niet zijn gerealiseerd en zijn doorgeschoven naar 2018. De renovatie van de rwzi Alkmaar is ernstig vertraagd door de aanbesteding en nader onderzoek heeft uitgewezen dat het realiseren van een Energiefabriek op de rwzi Beverwijk niet rendabel is. Dit zal dan ook niet gebeuren.

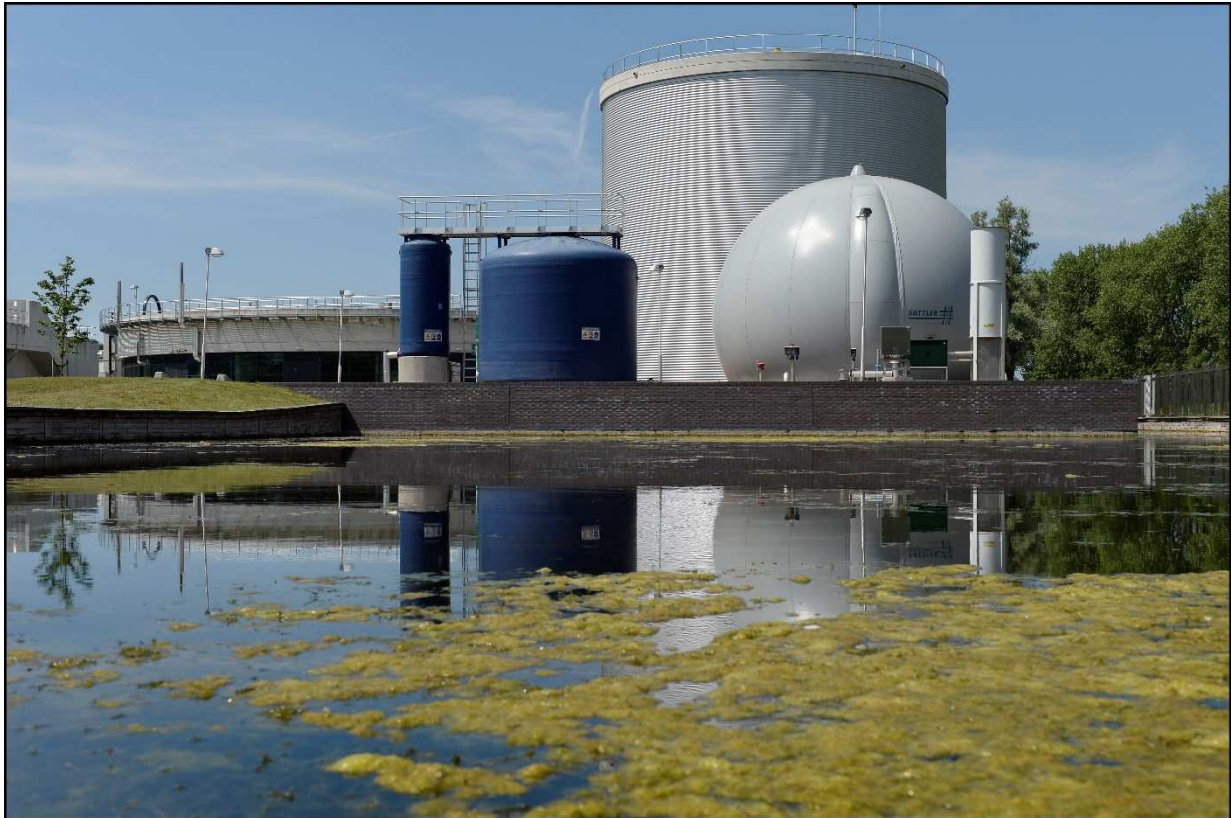

Foto: Rwzi Heiloo

P23 Het zuiverings-slib wordt verwerkt en gedroogd op de slibdrooginstallatie (SDI). Het eindproduct (granulaat) wordt verwerkt door de HVC als groene brandstof. Doelstelling is maximale terugwinning van energie en grondstoffen. 😊

In het KEP is onder andere de ambitie neergezet om, op termijn, te stoppen met het gebruik van aardgas om het slib te drogen. De afgelopen periode is samen met HVC, waterschappen en Waternet onderzoek gedaan in het kader van de slibstrategie. Uit het laatste onderzoek blijkt dat de verwachte overcapaciteit bij andere slibverwerkers voornamelijk uitblijft. Bij sluiting van de SDI zullen we een andere duurzame verwerkingsroute moeten kiezen. Er is een brainstormsessie georganiseerd

met deskundigen onder de noemer "Van (aard)gas los". Uit deze sessie zijn een aantal mogelijke routes gekomen. Besluitvorming door het dagelijks bestuur hierover zal in 2018 plaatsvinden.

Met het oog op de toekomst hebben we een samenwerkingsovereenkomst gesloten met een bedrijf voor een pilotinstallatie voor het superkritisch vergassen van zuiveringsslib. Deze potentiële doorbraaktechnologie biedt mogelijkheden voor het winnen van energie en mineralen (door hoge druk en temperatuur valt het slib uiteen).

Het verschil van € 0,5 miljoen in exploitatie wordt veroorzaakt door storingen in het slibdroogproces. Hierdoor hebben we meer slib dan gebruikelijk extern moeten laten verwerken en hebben we extra onderhoudswerkzaamheden moeten uitvoeren.

P24 Op programmatische wijze werken we aan samenwerking met ketenpartners om de doelstellingen BAW te behalen. We werken aan het terugdringen van te verwerken afvalwater, hergebruik van grondstoffen en optimalisatie van het beheer. 😊

Onderdeel van deze prestatie was het programma Waterketen (2014-2017). Niet alle doelstellingen uit dit programma zijn eind 2017 afgerond.

De specifieke afspraken die we met gemeenten maken over de waterketen in een bepaald gebied leggen we vast in afvalwaterakkoorden (AWA's). Het was de bedoeling om aan het einde van de programma periode met alle gemeenten een AWA te hebben afgesloten. In 2017 hebben we met 11 gemeenten een AWA gesloten waarin we afspraken hebben gemaakt over de hoeveelheid af te nemen afvalwater. Daarmee komt het totaal op 21 (van de 28). In 2018 verwachten we de laatste AWA's te kunnen afsluiten.

Uit de voortgangsmonitor blijkt dat de resultaten van de samenwerking in het kader van het BAW (gezamenlijke doelstelling: € 30,0 miljoen besparing in 2020) op schema liggen. Met het project Geo-Dyn-Pro zijn we inmiddels in staat om gebiedsgericht knelpunten en vraagstukken in de waterketen inzichtelijk te maken en te ontsluiten voor alle partners. Met deze inzichten en kennis is het steeds makkelijker om met elkaar te bepalen waar we de meest effectieve maatregelen in de keten kunnen nemen, met het oog op de gestelde doelen.

In 2017 is door het algemeen bestuur extra vrije beleidsruimte toegekend. Deze ruimte is voor een deel besteed aan onderzoek naar het verwijderen van medicijnresten, de zuiverende kas, superkritisch vergassen en de verbetering van de procesautomatisering (P22). De lagere exploitatie-uitgaven worden voor een deel verklaard doordat niet alle vrije beleidsruimte is aangewend. Het overige verschil wordt veroorzaakt door een verschuiving van interne werkzaamheden (uren) tussen de prestaties P22 en P24. Binnen het effect Schoon Water is dit neutraal.

Er is een presentatie over het nieuwe plan voor Schoon Water gegeven. Samen met de waterketenpartners stellen we gezamenlijke prestaties op, waarin de uitgangspunten van de visie op de (afval)waterketen, nieuwe ontwikkelingen en nieuw beleid (KEP) een plek krijgen. Het nieuwe plan wordt in 2018 voorgelegd aan het algemeen bestuur.

Bouwsteen: Medicijnresten en hormoonstoffen uit het oppervlaktewater

De ideeën over de aanpak van medicijnresten en microplastics beginnen verder vorm te krijgen. De betrokken partijen dragen de ketenaanpak uit (gericht op ontwikkeling en toelating, gebruik, afvoer en zuivering), waardoor deze steeds meer draagvlak krijgt. Er is een landelijk en een regionale hotspotanalyse uitgevoerd die inzicht geeft in de aanwezigheid van medicijnresten in het oppervlaktewater in ons beheergebied en er is een verkenning gedaan naar de best toepasbare technieken.

6.2 Risico's Schoon water

Status	Risicogebeurtenis	Risico-score	Max. Fin. Gevolg	Risico-categorie	Maatregelen
Ongewijzigd	HVC doet een beroep op de garantstelling door HHNK voor de investeringen in de afvalverwerking.	2	€ 1.400.000	Politiek/ bestuurlijk	<ul style="list-style-type: none"> • Bestuurder neemt deel aan aandeelhoudersvergaderingen. • Daarnaast vindt periodiek ambtelijk overleg plaats, minimaal twee keer per jaar.
Ongewijzigd	Gedurende langere tijd niet meer kunnen verpompen van afvalwater.	4	€ 2.000.000	Operationeel	<ul style="list-style-type: none"> • Risicopuntenkaart opzetten • Noodcontracten met transporteur en aannemer • Onderhoud op basis van assetmanagement • Uitvoeren inspectieprogramma • Noodstroomvoorziening in eigendom • Brandmeldinstallatie
Gewijzigd	Ontstaan van watervervuiling oppervlaktewater door grote calamiteiten.	4	€ 8.500.000	Politiek/ bestuurlijk	<ul style="list-style-type: none"> • Calamiteitenorganisatie actief • Overzicht bedrijven opstellen die potentieel vervuild bluswater lozen op ons watersysteem bij brand en andere calamiteiten • Conform het draaiboek Hoogwater, een draaiboek opstellen voor calamiteiten waarbij potentieel (veel) vervuild water of andere stoffen worden geloosd op ons watersysteem, inclusief een overzicht van risicovolle bedrijven.
Gewijzigd	Lichamelijk letsel bij medewerkers en of derden tijdens het onderhoud/ reparatie van Individuele behandeling afvalwater (IBA's).	6	€ 2.000.000	Juridisch/ wettelijk	<ul style="list-style-type: none"> • De bewoners zijn geattendeerd op de onveiligheid van de IBA's door middel van een brief. Vervolgens zijn de installaties voorzien van waarschuwingsstickers. • Samen met gemeenten heeft het gewenste beheer en onderhoud, duurzaam en efficiënt, van de IBA's vorm gekregen. Hierbij is het veiligheidsaspect meegenomen. Uitvoering start in 2018.

Status	Risicogebeurtenis	Risiko- score	Max. Fin. Gevolg	Risiko- categorie	Maatregelen
Nieuw	Uitvallen van verouderde procesautomatisering.	9	€ 2.000.000	Operationeel	<ul style="list-style-type: none">• Starten vervanging van procesautomatisering in 2018.• Inrichten extra beheersmaatregelen voor het in stand houden huidige systeem.• Aanscherpen van calamiteitenplan gericht uitval van het systeem.• Maatregelen in het tegengaan van cyberaanvallen.

7. Veilige (vaar)wegen

Het wegenbeheer in Noord-Holland is versnipperd. Met 1.400 kilometer beheren wij het meest omvangrijke wegennet van Noord-Holland. Andere wegbeheerders zijn gemeenten, provincie en het Rijk. In onze visie op het wegenbeheer is vastgelegd dat dit voor ons geen kerntaak is.

7.1 Resultaat 1: HHNK is op termijn geen wegbeheerder meer

Exploitatie <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	Realisatie	Herziene begroting		Jaarschijf 2017
Prestaties	2017	2017		
P26 In 2019 hebben we samen met onze partners een overdrachtsplan gemaakt.	-	0,2	😊	- Een kader en de strategie voor de wegenoverdracht is vastgesteld. - In 2017 is gestart met het maken van een overdrachtsplan.
Totaal	-	0,2		

P26 In 2019 hebben we samen met onze partners een overdrachtsplan gemaakt. 😊

Het overdrachtsplan is opgesteld. Met de gemeente Alkmaar is intensief gesproken over de wegenoverdracht. De bestuurlijke besluitvorming voor de overdracht vindt plaats in het eerste kwartaal van 2018.

In juli ondertekenden twaalf gemeenten de intentieovereenkomst voor de overdracht van wegen. Met hun handtekening geven de wethouders aan dat ze open staan om te onderzoeken tegen welke voorwaarden het eigendom, beheer en onderhoud van wegen kan worden overgenomen. Het gaat om de zeven Westfriese gemeenten (Hoorn, Opmeer, Medemblik, Drechterland, Koggeland, Stede Broec en Enkhuizen), Hollands Kroon, Edam-Volendam, Wormerland, Uitgeest en Waterland. De zeven Westfriese gemeenten willen de wegen gezamenlijk overnemen en het beheer en onderhoud ook gezamenlijk gaan verzorgen.

Ook met de overige vijf gemeenten waarin we wegen beheren zijn we in gesprek.

De gemeenten Schagen en Den Helder hebben per 1 juli het beheer en onderhoud van de strandslagen overgenomen. Dit beheer en onderhoud is tot en met het einde van 2017 collegiaal ondersteund. Beide gemeenten hebben per 1 september ook de (dag)pasverstrekking en vergunningverlening overgenomen.

Foto: Weg die is overgedragen aan de gemeente Alkmaar

7.2 Resultaat 2: Onze wegen zijn verkeersveilig, berijdbaar, ingepast in het landschap en dragen bij aan de bereikbaarheid

Exploitatie <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	Realisatie	Herziene begroting		Jaarschijf 2017
Prestaties	2017	2017		
P27: Onze wegen zijn in stand gehouden en ingericht conform de doelstellingen uit het wegenbeleidsplan 2012-2017. We stellen een wegenbeleidsplan 2018-2022 op.	8,1	7,2	😊	<ul style="list-style-type: none"> - De netwerkvisie is niet vastgesteld. - Het oude wegenbeleidsplan is geëvalueerd. De actualisatie van het wegenbeleidsplan zal in 2018 worden opgesteld. - Bomenbeheerplan en bermenbeheerplan zijn vastgesteld.
P28: In 2018 is het percentage 'onvoldoende' op onze klasse I wegen beneden de 8% en op onze klasse II wegen beneden de 20%.	8,7	8,5	😊	<ul style="list-style-type: none"> - We hebben een categoriseringsplan opgesteld en een daarbij behorende onderhoudsstrategie.
Totaal	16,8	15,7		

	Realisatie	Herziene begroting
Investerings resultaat 2 (bedragen x € 1 miljoen)	2017	2017
P27: Onze wegen zijn in stand gehouden en ingericht conform de doelstellingen uit het wegenbeleidsplan 2012-2017. We stellen een wegenbeleidsplan 2018-2022 op.	0,9	1,5

P27 Onze wegen zijn in stand gehouden en ingericht conform de doelstellingen uit het wegenbeleidsplan 2012-2017. We stellen een wegenbeleidsplan 2018-2022 op. 😊

Het voornemen om samen met de provincie een netwerkvisie op het wegennet te ontwikkelen, is losgelaten. De verschillen tussen de provinciale wegen en onze wegen zijn dermate groot, dat het opstellen van zo'n netwerkvisie geen meerwaarde heeft. Voor onze wegen is de netwerkvisie verwerkt in een categoriseringsplan (P28).

Het Wegenbeleidsplan 2012-2017 is geëvalueerd. Op basis van de evaluatie zijn aanbevelingen gedaan die worden opgenomen in het te actualiseren wegenbeleidsplan. Het bomen- en het bermenbeheerplan zijn ambtelijk vastgesteld en in gebruik genomen.

Wegens de slechte onderhoudstoestand van de Engewormerbrug en de Kwadjikerbrug stellen we vervanging voor in plaats van de begrote levensduurverlengende maatregelen. Hierdoor schuiven deze investeringen door naar 2018 en/of 2019. Dit veroorzaakt een overschrijding op de investeringen van € 0,5 miljoen.

Met ingang van het strooiseizoen 2017-2018 voert RWS de gladheidsbestrijding uit. De extra kosten die hiermee gemoeid zijn en meer strooibeurten in de maand december zorgen voor een overschrijding in de exploitatie.

P28 In 2018 is het percentage 'onvoldoende' op onze klasse I wegen beneden de 8% en op onze klasse II wegen beneden de 20%. 😊

We hebben onze input voor de netwerkvisie (P27) verwerkt in een categoriseringsplan. Op basis van economische belangen hebben we ons areaal wegen ingedeeld in verschillende klassen, en hebben we het beheer en onderhoud aangepast. Dit om tegen de laagst mogelijke kosten de kwaliteit op een aanvaardbaar niveau te houden. In deze strategie zijn de ervaringen/conclusies uit het programma Wegverharding meegenomen.

De nieuwe onderhoudsstrategie is gedeeld met de directie en het bestuur.

7.3 Resultaat 3: We voldoen aan de afspraken met de provincie rond vaarwegbeheer

Exploitatie <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	Realisatie	Herziene begroting		Jaarschijf 2017
Prestaties	2017	2017		
P29: We voeren voor de provincie NH een scheepvaartbeheertaak uit.	0,8	1,1	😊	- We zijn gestart met de evaluatie van de afspraken met de provincie, die zullen leiden tot een bestuurlijk advies in 2018. (begroting: 2017).
P30: Onvoorzien Veilige (vaar)wegen	-	-		
Totaal	0,8	1,1		

P29 We voeren voor de provincie NH een scheepvaartbeheertaak uit. 😊

We voeren het vaarwegbeheer uit conform een overeenkomst met de provincie. Dit betreft met name beheer, onderhoud en bediening van bruggen en sluizen. Waar mogelijk combineren we dit met onze eigen activiteiten in het watersysteem.

De overeenkomst loopt door tot 2019. We zijn gestart met de evaluatie van de afspraken. We toetsen of het maatschappelijk belang op deze wijze nog steeds het beste wordt gediend en of de onderlinge verrekening aangepast moet worden.

7.4 Risico's Veilige (vaar)wegen

Status	Risicogebeurtenis	Risico- score	Max. Fin. Gevolg	Risico- categorie	Maatregelen
Gewijzigd	Wegen worden niet, vertraagd, gefragmenteerd of niet budgetneutraal overgedragen	9	€ 0	Politiek/ bestuurlijk	<ul style="list-style-type: none"> • Bestuurlijk vastgesteld (financieel en inhoudelijk) kader. • Multidisciplinaire, op de omgeving gerichte procesmatige aanpak met een sturingsmodel bestaande uit vertegenwoordigers van de relevante afdelingen en de omgeving. • Beschikbaar stellen van capaciteit en middelen. • Periodiek overleg met alle betrokken gemeentes over voortgang en de gevolgen van het project. • Stand van zaken jaarrekening: De bestuurlijke besluitvorming voor de overdracht pilot Alkmaar is in voorbereiding voor Q1-2018.

Vervallen risico's ten opzichte van de jaarstukken 2016

Risico	Argumenten
Verkeersonveilige situatie omdat achterstallig onderhoud aan de wegen niet tijdig wordt ingelopen.	Uit innovatief technisch onderzoek naar de fundering en de middenopbouw van de wegen is gebleken dat de algehele conditie van de wegen voldoende is. Daarom kan vanuit het programma Wegverharding en een ongevalanalyse worden geconcludeerd dat we voldoen aan duurzaam veilige wegen.

8. Crisisbeheersing

Het is onze taak om een crisis te voorkomen: we moeten voorbereid zijn voor als het toch een keer misgaat. Dat houdt in dat wij 24/7 adequaat moeten kunnen acteren op (dreigende) calamiteiten bij alle effecten, van waterveiligheid tot veilige (vaar)wegen.

8.1 Resultaat 1: Bestrijden

Exploitatie <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	Realisatie	Herziene begroting		Jaarschijf 2017
Prestaties	2017	2017		
P31: Voor alle zes de maatschappelijke effecten van HHNK hebben we crisisscenario's en draaiboeken uitgewerkt en zijn geoefend om de crisis te bestrijden.	0,8	1,0	⊗	<ul style="list-style-type: none"> - Draaiboeken zijn deels geactualiseerd. - Opleiden-trainen-oefenen-programma is uitgevoerd. - De crisisruimtes zijn niet aangepast.
P32: Bij een crisis werken wij nauw samen met onze crisisbeheersingspartners.	0,4	0,2	😊	<ul style="list-style-type: none"> - De veiligheidsregio's hebben het interregionaal coördinatieplan bestuurlijk vastgesteld. - De uitwerking op regionaal niveau is gestart. - Waterinformatie is geleverd aan crisispartners. - Er is samen geoefend met partners.
Totaal	1,2	1,2		

P31 Voor alle zes de maatschappelijke effecten van HHNK hebben we crisisscenario's en draaiboeken uitgewerkt en zijn geoefend om de crisis te bestrijden. ⊗

Het draaiboek Droogte waterkeringen is geactualiseerd. Het nieuwe draaiboek Hoog polder- en boezemwater is in concept gereed. Twee draaiboeken (Kadebreuk regionale keringen en het bedrijfscontinuïteitsplan) zijn onderhanden. De overige draaiboeken moeten nog worden geactualiseerd.

Jaarlijks voeren wij een programma opleiden-trainen-oefenen uit om systematisch en gestructureerd crisissituaties te beheersen. Ruim 150 medewerkers hebben deelgenomen aan een of meer van de 24 activiteiten opleiden-trainen-oefenen, waarvan drie van de veiligheidsregio's. Bij de ongeplande stresstest aangaande de hevige periode van neerslag in september heeft het watersysteem naar behoren gefunctioneerd. Uit de evaluatie bleek dat er waardevolle leerpunten naar voren zijn gekomen, zoals de langdurige inzet van ons eigen personeel.

Om de crisisbeheersingsorganisatie

optimale faciliteiten te bieden om in tijden van crisis haar werk goed te kunnen verrichten, moeten de overleg ruimten die worden gebruikt opnieuw worden ingericht en toegerust. Het project is vertraagd, omdat het verkennen van interne meekoppelkansen en het doorrekenen van de business case meer tijd vergden dan gepland.

P32 Bij een crisis werken wij nauw samen met onze crisisbeheersingspartners. 😊

Dit jaar hebben zich enkele tientallen incidenten voorgedaan die tot een verhoogde alertheid hebben geleid, zoals storm en hoogwater, wateroverlast door hevige neerslag, persleidingbreuken, olielozingen, branden, en enkele ict-storingen. We hebben de incidenten geëvalueerd die tot daadwerkelijke actie van de crisisbeheersingsorganisatie hebben geleid. Het team Crisisbeheersing monitort de afhandeling van de verbeteracties.

Er is eenmaal opgeschaald: tijdens de langdurige regenval in september. Er is gebleken dat er verbeterpunten zijn op het gebied van op- en afschalen, leiding en coördinatie, communicatie en netcentrisch informatiedelen.

Het 'Interregionaal Coördinatieplan Overstroming Wateroverlast & Evacuatie boven het Noordzeekanaal', dat samen met de veiligheidsregio's, provincie Noord-Holland, RWS en de politie is opgesteld, is door de veiligheidsregio's bestuurlijk vastgesteld. We zijn gestart met de verdere uitwerking op regionaal niveau.

8.2 Resultaat 2: Voorkomen

Exploitatie <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	Realisatie	Herziene begroting		Jaarschijf 2017
Prestaties	2017	2017		
P33 We adviseren collega's en stakeholders over maatregelen die zij zelf kunnen treffen om een crisis te voorkomen.	-	-	😊	- In 2018 zullen wij in twee gebiedsuitwerkingen met onze stakeholders de schadeprofielen bepalen (begroting: in 2017).
P34 We zetten in op het vergroten van het bewustzijn rond waterveiligheid en het vergroten van de zelfredzaamheid van burgers.	-	-	😊	- De vorig jaar ontwikkelde publiekscampagne is in 2017 voortgezet.
Totaal	-	-		

De getallen in bovenstaande tabel zijn lager dan € 0,1 miljoen en worden hierdoor niet getoond.

P33 We adviseren collega's en stakeholders over maatregelen die zij zelf kunnen treffen om een crisis te voorkomen. 😊

Binnen de watersysteemanalyse HHNK (Bescherming Wateroverlast Noorderkwartier 2) worden gebiedsuitwerkingen gemaakt. We hebben een *quick scan* uitgevoerd waaruit vijf prioritaire gebieden (zie P09) naar voren zijn gekomen. De komende jaren brengen we de analyseresultaten in tijdens het overleg met onze gebiedspartners en worden de eerste maatregelen uitgevoerd.

P34 We zetten in op het vergroten van het bewustzijn rond waterveiligheid en het vergroten van de zelfredzaamheid van burgers. 😊

Bouwsteen: Bewustwording aan de hand van meerlaagse veiligheid.

De publiekscampagne om de bewustwording rond waterveiligheid en de zelfredzaamheid van burgers te vergroten, is voortgezet. We werkten hierbij nauw samen met diverse partners in ons gebied (zie P39).

8.3 Risico's Crisisbeheersing

Dit effect heeft geen risico's met een risicoscore 9 en/of een maximaal financieel gevolg groter dan € 1 miljoen.

9. Bestuur en Organisatie

Dit effect beschrijft hoe we op maatschappelijk verantwoorde wijze onze doelen willen bereiken en onze taken willen uitvoeren. De ontwikkeling van een taakgerichte naar een effectgerichte organisatie gaat door. We streven naar een kostenbewust waterschap met een gezonde financiële positie, nu en in de toekomst. We vertalen de visie op dienstverlening naar maatregelen en acties voor de komende jaren en bereiden ons voor op de Omgevingswet. De primaire taakinfilling komt vaker in netwerken en door samenwerking tot stand. Daarom blijven we ons ontwikkelen, van omgevingsbewust naar omgevingsgericht gedrag.

9.1 Resultaat 1: Een democratisch gekozen bestuur dat op verantwoorde wijze belasting heft, keuzes maakt over het te voeren beleid en daarover rekenschap aflegt

Exploitatie <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	Realisatie	Herziene begroting		Jaarschijf 2017
Prestaties	2017	2017		
P35 Het bestuur wordt adequaat ondersteund bij het uitvoeren van haar taak.	2,3	2,3	😊	-Het nieuwe reglement van orde is toegepast.
P36 We leggen waterschapsbelasting efficiënt en tijdig op en in 2017 liggen de perceptiekosten onder het landelijk gemiddelde.	8,0	9,1	😊	- De aanslagen zijn voor 100% tijdig opgelegd en voor meer dan 97% correct. - Perceptiekosten zijn onder het landelijk gemiddelde.
P37 De financiële boekhouding is juist, tijdig, volledig en rechtmatig; ieder jaar ontvangen we een goedkeurende controleverklaring.	4,5	4,4	😊	- Er is gestart met een onderzoek naar vervanging financieel systeem. - Een goedkeurende controleverklaring is afgegeven.
P38 We hebben financieel beleid dat de continuïteit waarborgt.	1,4	1,1	😊	- In 2018 wordt de doorontwikkeling van het risicomanagement en herijken van het risicoregister afgerond (begroting: in 2017).
P56 Waterschapsbelastingen	-218,3	-218,1		
Afrondingsverschil	0,1			
Totaal	-202,0	-201,2		

	Realisatie	Herziene begroting
Investeringsresultaat 1 <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	2017	2017
P37 De financiële boekhouding is juist, tijdig, volledig en rechtmatig; ieder jaar ontvangen we een goedkeurende controleverklaring.	0,2	0,3

P35 Het bestuur wordt adequaat ondersteund bij het uitvoeren van haar taak. 😊

Het collegeprogramma 'Eigentijds en innovatief polderen' is tussentijds geëvalueerd en voorzien van een vooruitblik. Er is een nieuw reglement van orde toegepast.

Periodieke rapportages, zoals programmarapportages, zijn beter op elkaar afgestemd en verder doorontwikkeld. Er zijn voorbereidingen getroffen om de vergaderingen van het algemeen bestuur via beeld te ontsluiten.

Uit een tevredenheidsmeting onder algemeen bestuursleden over de ondersteuning hebben we een rapportcijfer van 7,7 gekregen.

P36 We leggen waterschapsbelasting efficiënt en tijdig op en in 2017 liggen de perceptiekosten¹² onder het landelijk gemiddelde. 😊

De heffing van de waterschapsbelasting is probleemloos en conform planning verlopen. De aanslagen waren voor meer dan 97% correct en voor 100% tijdig.

We plukken de vruchten van een begrijpelijker biljet, een betere belastingwebsite (zie P49) en een betere communicatie.

Het aantal kwijtscheldingsverzoeken is gestegen en we zien dan ook een hoger bedrag aan kwijtschelding. Ondanks de grotere hoeveelheid aanvragen is het kwijtscheldingsproces twee maanden eerder afgerond dan in 2016, door automatische toetsing en een beter toegankelijke website. Ten gevolge van een groeiende economie neemt de oninbaarheid van aanslagen af.

De hoogte van de perceptiekosten ligt momenteel 3,4% onder het landelijk gemiddelde.

We zijn gestart met de voorbereidingen voor de nieuwe kostentoedelingsverordening 2019-2023. De realisatie op de prestatie is € 1,1 miljoen lager dan de herziene begroting. Dit betreft voor € 0,8 miljoen aan interne werkzaamheden (uren) en is met name het gevolg van minder inzet van personeel. Het restant wordt voornamelijk veroorzaakt door lagere bankkosten.

P37 De financiële boekhouding is juist, tijdig, volledig en rechtmatig; ieder jaar ontvangen we een goedkeurende controleverklaring. 😊

In april hebben we een goedkeurende accountantsverklaring gekregen over het financiële verslagjaar 2016.

Het algemeen bestuur heeft ingestemd met een investeringskrediet van € 2,0 miljoen voor de vervanging van het financiële systeem (ons huidige systeem wordt in 2020 niet meer ondersteund door de leverancier).

P38 We hebben financieel beleid dat de continuïteit waarborgt. 😊

In december zijn door het algemeen bestuur diverse verordeningen en kadernota's opnieuw vastgesteld en in 2018 wordt een nieuwe kadernota risicomangement aan het bestuur voorgelegd. Daarmee is ons financiële beleid voor de komende jaren geactualiseerd.

Dit jaar hebben we voor het eerst aangifte gedaan voor de vennootschapsbelasting over het jaar 2016. De aangifte leidde tot een aanslag vennootschapsbelasting van € 0,1 miljoen.

De rentekosten vallen € 0,6 miljoen hoger uit. We hebben gebruik gemaakt van de mogelijkheid om een lening met hoge rente vervroegd af te lossen, waardoor de rentekosten hoger uitkwamen. Op termijn behalen we hier een voordeel mee. Daartegenover stond dat de rentekosten op langlopende leningen lager uitvielen.

¹² Kosten die gemoeid gaan met heffing en invordering van waterschapsbelasting.

9.2 Resultaat 2: Een organisatie die omgevingsgericht handelt en rekening houdt met maatschappelijke belangen

Exploitatie (bedragen x € 1 miljoen)	Realisatie	Herziene begroting		Jaarschijf 2017
Prestaties	2017	2017		
P39 We krijgen in 2017 een reputatiecijfer 7 van burgers en partners/belanghebbenden. We verhogen het waterbewustzijn van de bewoners van ons gebied.	2,7	2,8	😊	<ul style="list-style-type: none"> - We hebben een extern publieksonderzoek naar onze reputatie gedaan en krijgen van de inwoners een 7,4. - Visie op dienstverlening is uitgewerkt en vastgesteld. - Het nieuwe educatiebeleid is opgesteld. -Beleid ten aanzien van informatiecentra is opgesteld.
P40 In 2019 zijn we betere trendwatchers geworden. Issuemanagement en stakeholdermanagement zijn geïncorporeerd. Samen met de omgeving wordt beleid geïnitieerd en ontwikkeld.	0,9	0,8	😊	<ul style="list-style-type: none"> - De tevredenheid van bestuurlijke relaties is gemeten en we hebben een 7,5 gekregen.
P41 We stimuleren innovatie in alle segmenten van de organisatie met het iD!-programma.	0,4	0,4	😊	<ul style="list-style-type: none"> - Het KEP is bestuurlijk vastgesteld. - De zonnepanelen zijn deels geplaatst. - Het innovatieloket voor marktpartijen is operationeel. - Onderzoek mogelijkheden 3D printing is uitgevoerd. - We hebben deelgenomen aan 3 innovatie- of duurzaamheidswedstrijden.
P42 We nemen verantwoordelijkheid voor ons cultuurhistorisch erfgoed.	0,7	0,8	😊	<ul style="list-style-type: none"> - De visie op cultuurhistorie is vastgesteld en we zijn gestart met de vertaling hiervan. - Meerjarige onderhoudsplannen voor de molens zijn gerealiseerd.
P43 We implementeren (nieuwe) wet- en regelgeving, en houden ons aan de gedragsregels voor de overheid.	2,0	2,1	😊	<ul style="list-style-type: none"> - Er is een business case opgesteld voor het plan van aanpak oneigenlijk grondgebruik.

Exploitatie (bedragen x € 1 miljoen)	Realisatie	Herziene begroting		Jaarschijf 2017
Prestaties	2017	2017		
P44 We verlenen ontheffingen, vergunningen en voeren de handhavingstaak uit om onze doelen te bereiken. Bij het in werking treden van de omgevingswet wordt ook de nieuwe keur van kracht. ¹³	3,9	4,2	😊	- Met vijf (branche)organisaties in gesprek gegaan om de risico's te identificeren. - De beleidsregels zijn geactualiseerd op basis van huidige keur.
Afrondingsverschil	-	0,1		
Totaal	10,6	11,2		

	Realisatie	Herziene begroting
Investerings resultaat 2 (bedragen x € 1 miljoen)	2017	2017
P39 We krijgen in 2016 een reputatiecijfer 7 van burgers en partners/belanghebbenden. We verhogen het waterbewustzijn van de bewoners van ons gebied.	-	-

De getallen in bovenstaande tabel zijn lager dan € 0,1 miljoen en worden hierdoor niet getoond.

P39 We krijgen in 2017 een reputatiecijfer 7 van burgers en partners/belanghebbenden. We verhogen het waterbewustzijn van de bewoners van ons gebied. 😊

Het uitgevoerde reputatieonderzoek geeft aan dat de inwoners van het beheergebied ons als deskundig, betrouwbaar en omgevingsgericht zien. We krijgen van de inwoners het reputatiecijfer 7,4. Nu de visie op dienstverlening is vastgesteld is de organisatie begonnen met het vertalen daarvan naar concrete maatregelen.

Onze communicatiekoers was dit jaar gericht op het vergroten van het waterbewustzijn, het verbeteren van ons imago en het vergroten van onze taak- en naamsbekendheid. Dit hebben we gedaan door vanuit de effecten over onderwerpen te communiceren waar burgers en de rest van de omgeving behoefte aan hebben.

De effecten Wateroverlast, Schoon water en Gezond water stonden centraal in onze campagnes ter vergroting van het waterbewustzijn. De campagnes worden ingericht langs de vaste onderdelen: wat is er aan de hand, wat doen wij en wat kunt u zelf doen? Hierbij zetten we vooral social media in. Ook hebben we ons gericht op projecten dichtbij de burger. De gerestaureerde Wipbrug (Spanbroek) is een voorbeeld van een object dat op veel aandacht van de inwoners kon rekenen.

Het nieuwe educatiebeleid is vastgesteld. De educatiekoers is verder aangescherpt en onze inspanningen zijn uitgebreid naar middelbaar en hoger onderwijs, toekomstige docenten en de lespakketten. Om het waterbewustzijn te stimuleren in educatie en campagnes hebben we onder andere Virtual Reality-brillen aangeschaft.

¹³ In het Meerjarenplan 2017-2020 is het jaartal 2017 aangepast naar 2019.

Foto: Het educatieprogramma Battle of the Beach in Petten

P40 In 2019 zijn we betere trendwatchers geworden. Issuemanagement en stakeholdermanagement zijn geïncorporeerd. Samen met de omgeving wordt beleid geïnitieerd en ontwikkeld. 😊

We hebben de tevredenheid van onze relaties gemeten. Het gemiddelde cijfer komt uit op 7,5; in 2013 was dit 7,1. De meest positieve aspecten met betrekking tot de samenwerking zijn dat we de basis op orde hebben, dat men weet op welke thema's men kan samenwerken en dat we openstaan voor samenwerkingsinitiatieven. Aandachtspunten zijn communicatie, de duidelijkheid van de rolverdeling binnen de samenwerking en de verbondenheid die stakeholders voelen met ons als organisatie.

We hebben stappen gezet om een meer participatieve overheid te worden. We hebben de *best practices* in beeld gebracht en een kaart gemaakt waarop staat aangegeven aan welke initiatieven we hebben meegewerkt: als trekker, als co-creator of als facilitator. We nemen leerpunten uit deze initiatieven mee bij toekomstige projecten.

P41 We stimuleren innovatie in alle segmenten van de organisatie met het iD!-programma. 😊

In mei heeft het algemeen bestuur het Klimaat- en Energieprogramma (KEP) vastgesteld. Dit geeft invulling aan de doelen uit MJA3¹⁴, het Klimaatakkoord en het SER-energieakkoord en richt zich op de meest urgente opgave, namelijk het verlagen van onze directe en indirecte CO₂-uitstoot. In 2025 zijn wij CO₂- én energieneutraal en in 2020 wekken we 40% van ons energieverbruik duurzaam op.

Met partners in de branche doen wij onderzoek naar het afvangen van lachgas bij rwzi's. Methaan en lachgas hebben een nog grotere impact op opwarming dan CO₂. Methaan is als broeikasgas 21 keer en lachgas maar liefst 310 keer sterker dan CO₂. Andere initiatieven zijn het gebruik maken van een bermvrijzel en cementloos groensteen. Beiden zorgen voor minder CO₂-uitstoot.

¹⁴ Meerjarenaafpraak energie-efficiency

We zijn ook gestart met de uitvoering van andere maatregelen uit het KEP, zoals verdergaande efficiëncymaatregelen in de waterketen (energiefabrieken) en het watersysteem (pompen als het waait).

Op het terrein van duurzame energieopwekking met zon en wind hebben wij eveneens de eerste stappen gezet. Op het projectkantoor van de alliantie MMD in Katwoude zijn zonnepanelen geplaatst en in 2018 worden naar verwachting de zonnepanelen bij de rwzi Geestmerambacht geplaatst. Hiervoor is Stimulering Duurzame Energieproductie-subsidie (SDE) toegekend. De voorbereiding voor de overige zonneweides bij de rwzi's ligt op schema. We nemen deel aan een onlangs gestart samenwerkingsproject tot het maken van een zonne-energiepark op Texel voor een energieneutraal eiland. Verder zijn we gestart met een studie om de haalbaarheid van participatie in een bestaand windmolenpark te onderzoeken en lopen er verkenningen met HVC over de mogelijkheden van thermische energie.

Op dit moment wekken we 29,2% van onze energie duurzaam op. Dit relatief hoge percentage wordt met name gehaald door de positieve bijdrage van het slibgranulaat. Om aan dit slibgranulaat te komen is veel aardgas nodig, maar door de landelijke rekensystematiek is het resultaat daarvan positief. Zonder de productie en verwerking van het granulaat wekken we 13,6% van onze energie duurzaam op. Dat gebeurt via zonnepanelen, biogas en groen gas. Op de rwzi Beverwijk is voor het eerst meer dan 1,0 miljoen m³ biogas geproduceerd.

We zijn een samenwerking gestart voor de ontwikkeling van het superkritisch vergassen van zuiveringsslib. Dat zou een wereldwijde doorbraak betekenen voor de verwerking van zuiveringsslib en het daarmee opwekken van grondstoffen zoals waterstof en gas.

Het iD!-team zorgt voor het aanjagen van nieuwe ideeën en initiatieven binnen onze organisatie en helpt bij het wegnemen van eventuele belemmeringen. Via het innovatieloket zijn we benaderbaar voor marktpartijen om nieuwe ideeën en concepten in te dienen. Het innovatieloket heeft zeventien aanmeldingen opgeleverd, die we beoordelen op bruikbaarheid. Dit betreft zowel innovaties op het gebied van onze kerntaken (waterveiligheid, watersysteem, duurzaamheid, slibverwerking) als op het gebied van de ondersteunende disciplines (inkoop, ict, personeel en organisatie en vergunningverlening).

We hebben twee initiatieven voor het terugwinnen van grondstoffen concreet gemaakt: het toepassen van CO₂ samen met de markt en het winnen van struviet (als fosfaatbron). In samenwerking met de STOWA en enkele andere waterschappen zijn we gestart met het ontwikkelen van software waarmee we op basis van weersvoorspellingen en energieaanbod de (riool)gemalen en zuiveringen kunnen aansturen.

Samen met PWN onderzoeken we de mogelijkheden van het toepassen van 3D-printing. Hiermee zijn bijvoorbeeld specialistische onderdelen voor een harkrooster van een rwzi gemaakt en maquettes van een coupure en een gemaal.

We hebben ook dit jaar weer een aantal prijzen gewonnen en nominaties behaald op het gebied van innovatie. De belangrijkste waren de Waterinnovatieprijs voor 'Ge(O)zond water' en nominaties voor 'Superkritisch vergassen van zuiveringsslib' en 'De zoete stuw'.

Zie voor meer informatie over maatregelen uit het KEP ook P22, P23 en P51.

Na het besluit in 2016 van het algemeen bestuur om een Waterinnovatiefonds op te richten, hebben we de voorbereidingen getroffen voor het uitvoeringsreglement en het instellen van een beoordelingscommissie.

P42 We nemen verantwoordelijkheid voor ons cultuurhistorisch erfgoed. 😊

In september heeft het algemeen bestuur de visie op watererfgoed vastgesteld. In het collegeprogramma had het bestuur de nadrukkelijke intentie uitgesproken om ons watererfgoed in stand te houden en uit te werken hoe we dit erfgoed kunnen inzetten om (de geschiedenis van) het hoogheemraadschap onder de aandacht te brengen van een breed publiek.

Met het instellen van een erfgoedloket zorgen wij ervoor dat onze projecten actiever rekening gaan houden met ons erfgoed.

De meerjarige onderhoudsplannen voor de molens zijn gerealiseerd.

P43 We implementeren (nieuwe) wet- en regelgeving, en houden ons aan de gedragsregels voor de overheid. 😊

We zijn in gesprek met partners, onder andere de gemeente Schagen, om vooruitlopend op de Omgevingswet samen te oefenen met de nieuwe wetgeving. Er is een business case gemaakt voor de aanpak van het oneigenlijk gebruik van eigendommen van het hoogheemraadschap door derden. De uitkomst is dat de baten opwegen tegen de lasten en dat we al leren om te werken in de geest van de Omgevingswet. Naast het uitwisselen van data en informatie kunnen we ook onderzoeken waar de bestuurlijke afweging moet worden gemaakt.

In december heeft het algemeen bestuur het Grondbeleid 2017-2022 vastgesteld.

P44 We verlenen ontheffingen, vergunningen en voeren de handhavingstaak uit om onze doelen te bereiken. Bij het in werking treden van de Omgevingswet wordt ook de nieuwe keur van kracht. 😊

Met diverse (agrarische) partijen en overheden hebben we ons gericht op het identificeren en afstemmen van risico's en het van elkaar leren. We trekken gezamenlijk op bij voorlichtingsbijeenkomsten en toezicht.

In oktober heeft het dagelijks bestuur de geactualiseerde beleidsregels Watervedgingen vastgesteld. Het gaat hier om aanpassingen conform het 'model' van de nieuwe keur en de algemene regels, zonder verdere inhoudelijke herzieningen en zonder nieuw beleid. De beleidsregels vormen het vertrekpunt bij het actualiseringsproces van het keurkwartet.

9.3 Resultaat 3: Een vooruitstrevende organisatie die efficiënt, effectief en rechtmatig functioneert

Exploitatie (bedragen x € 1 miljoen)	Realisatie	Herziene begroting		Jaarschijf 2017
Prestaties	2017	2017		
P45 De directie stuurt aan op continue ontwikkeling naar een toonaangevende organisatie.	1,2	1,2	😊	- We hebben aan zeven projecten deelgenomen op het gebied van internationale samenwerking.
P46 De planning- en controlcyclus is in 2017 ingericht op een effectgerichte sturing van de organisatie.	1,3	1,4	😊	- De verkennende fase voor optimalisatie van de planning-en-controlcyclus is afgerond en we zijn gestart met een stapsgewijze implementatie.
P47 De organisatie is in control en afspraken worden nagekomen.	0,8	0,7	😊	- De visie over toezicht en control op HHNK is niet herzien. - Accountantsdiensten zijn aanbesteed.
P48 Uit tweejaarlijks onderzoek blijkt dat we betrokken medewerkers hebben. Wij scoren in 2018 met het medewerkeronderzoek op het onderdeel 'beste werkgever' minimaal een 7,0.	1,5	0,9	😊	- De verbetervoorstellen op basis van het medewerkeronderzoek 2016 zijn geïmplementeerd.
P49 Informatievoorziening en automatisering ondersteunen de organisatie adequaat. De doelen van het informatiebeleidsplan (IBP) 2014-2017 zijn in 2018 behaald. Een nieuw IBP 2018-2021 wordt opgesteld.	14,2	14,6	😊	- Het nieuwe Informatiebeleidsplan 2018-2021 is vastgesteld. - Onze dienstverlening via het digitaal loket voor ingelanden en bedrijven is volledig digitaal ontsloten. - Geografische, object- en beheerdata zijn beschikbaar voor derden (open data).
P50 Wij vertalen de inkoop- en aanbestedingsregels zodanig dat de eigen organisatie én de markt zo optimaal mogelijk worden gefaciliteerd.	0,6	0,8	😊	- De Marktvisie (voorheen inkoopstrategie) is vastgesteld en geïmplementeerd. - Contractmanagement is verder ingevoerd.
P51 De organisatie is zo optimaal mogelijk gehuisvest en facilitair ondersteund. Door centrale aansturing is in 2017 een besparing gerealiseerd van 5%.	8,3	8,2	😊	- Het beheer van ons vastgoed en materieel is gecentraliseerd. - Meerjarige onderhoudsplannen voor werven zijn in 2018 gereed (begroting: gereed in 2017). - De renovatie van Werf Oudeschild is tijdelijk stopgezet.

Exploitatie (bedragen x € 1 miljoen)	Realisatie	Herziene begroting		Jaarschijf 2017
Prestaties	2017	2017		
P52 De personeelsfunctie ondersteunt de organisatie optimaal. Wij hebben in 2018 ten opzichte van 2012 een efficiencybesparing van 5% op de personeelskosten behaald en de formatie afgebouwd tot 790 fte.	3,9	3,7	😊	- Efficiencybesparing van 4% is gerealiseerd. - 4,8 fte participatiebanen gerealiseerd (begroting: 5 fte). - De formatie is 816 fte, inclusief de 4,8 fte participatiebanen (begroting: 808 fte, inclusief de 5 fte participatiebanen). - Van de nieuwe instroom is minstens 51% jonger dan 30 jaar (begroting: 25%).
P53 Personeelslasten (eigen personeel)	57,7	60,1		
P54 Personeelslasten (inhuur)	9,1	7,8		
P55 (Dekking) overhead	-101,8	-103,2		
P57 Algemene reserve	2,6	7,9		
P59 Onvoorzien	-	-		
Afrondingsverschil	0,1	-		
Totaal	-0,5	4,1		

	Realisatie	Herziene begroting
Investerings resultaat 3 (bedragen x € 1 miljoen)	2017	2017
P49 Informatievoorziening en automatisering ondersteunen de organisatie adequaat. De doelen van het informatiebeleidsplan (IBP) 2014-2017 zijn in 2018 behaald. Een nieuw IBP 2018-2021 wordt opgesteld.	1,2	1,1
P51 De organisatie is zo optimaal mogelijk gehuisvest en facilitair ondersteund. Door centrale aansturing is in 2017 een besparing gerealiseerd van 5%.	0,8	2,2
Afrondingsverschil	-0,1	
Totaal netto	1,9	3,3

P45 De directie stuurt aan op continue ontwikkeling naar een toonaangevende organisatie. 😊

We hebben de ambitie om een toonaangevende overheidsorganisatie te zijn. Hierbij is het van belang om te blijven investeren in onze omgeving en die omgeving centraal te stellen bij wat we doen en hoe we denken. Dat zien we ook terug bij de participatieve wijze waarop we projecten realiseren in ons beheergebied: mét onze inwoners en niet alleen maar voor die inwoners.

Conform ons MVO-beleid dragen we met onze kennis en expertise bij aan een aantal buitenlandse projecten onder de vlag van de Topsector Water. Tien medewerkers zijn actief geweest binnen zeven projecten van onze samenwerkingspartners Wereld Waternet, Zuiderzeeland, Wageningen University & Research en de Unie van Waterschappen samen met de Vereniging Nederlandse Gemeenten. De projecten vinden plaats in de focuslanden Ethiopië, Mozambique, Zuid-Afrika, Indonesië en Bangladesh.

P46 De planning- en controlcyclus is in 2017 ingericht op een effectgerichte sturing van de organisatie. 😊

In 2016 hebben we verkend hoe de huidige planning- en controlcyclus verder kan worden geoptimaliseerd. Dit jaar is gesproken met het dagelijks bestuur over een vernieuwde opzet van de planning- en controlcyclus.

Begrijpelijkheid, eenduidigheid en eenvoud van de effect-resultaat-prestatieomschrijvingen helpen bij het maken van keuzes en dragen bij aan een grotere transparantie.

P47 De organisatie is in control en afspraken worden nagekomen. 😊

De accountantsdiensten zijn opnieuw aanbesteed. Daarbij was een afvaardiging van het algemeen bestuur intensief betrokken. We hebben gemerkt dat de markt voor accountantsdiensten lastig is en zijn blij dat we tot een overeenkomst met Baker Tilly Berk zijn gekomen waarin kwaliteit voorop staat.

P48 Uit tweejaarlijks onderzoek blijkt dat we betrokken medewerkers hebben. Wij scoren in 2018 met het medewerkeronderzoek op het onderdeel 'beste werkgever' minimaal een 7,0. 😊

In 2016 scoorde we een 7,4 op het thema 'Beste Werkgever' (dit was in 2014 een 7,2). Het volgende medewerkeronderzoek vindt plaats in 2018.

De hogere kosten van € 0,6 miljoen betreffen de werkzaamheden van eigen personeel. De uren zijn bij het opstellen van de begroting te krap ingeschat.

P49 Informatievoorziening en automatisering ondersteunen de organisatie adequaat. De doelen van het informatiebeleidsplan (IBP) 2014-2017 zijn in 2018 behaald. Een nieuw IBP 2018-2021 wordt opgesteld. 😊

In november heeft het algemeen bestuur het IBP 2018-2021 vastgesteld. Kernpunt is hoe we inventief om kunnen gaan met informatievoorziening en een digitale transformatie kunnen inzetten die ertoe moet leiden dat informatievoorziening volledig geïntegreerd is in de uitvoering van alle processen in de keten. Informatieveiligheid vraagt continu aandacht; dit is één van de leidende thema's in het nieuwe Informatiebeleidsplan. In het kader hiervan hebben we zowel een technische (hacker) als een fysieke (mystery guest) penetratietest laten uitvoeren. Hieruit bleek dat we in de praktijk op het terrein van informatiebeveiliging goed scoren. Op het gebied van de logistiek en de procesbeschrijvingen moeten nog wel stappen worden genomen.

De toegang tot systemen en informatie is verder verbeterd. Door alle relevante informatie direct ter beschikking te hebben in het Digitale Loket (open data) kunnen we burgers sneller en effectiever helpen. Het Digitale Loket groeit in populariteit. Steeds meer burgers vinden via 'Mijn HHNK' de weg naar onze diensten, zoals belastingen en vergunningen. Het gebruik van de website is gestegen van 400.000 bezoekers in 2016 naar 550.000 bezoekers in 2017. De inkomsten via dit loket zijn vertienvoudigd ten opzichte van vorig jaar en het gebruik van de Berichtenbox is gestegen van 28% (2016) naar 36% (2017). Tegelijk zien we een dalende trend in correspondentie en telefoonverkeer. De komende tijd realiseren we dezelfde diensten voor de bedrijven in ons gebied, zodat ook zij hun zaken met ons volledig digitaal kunnen afhandelen.

In opdracht van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties heeft Deloitte onze dienstverlening via het Digitale Loket voor de derde keer op rij beoordeeld met een score van 100%.

Geografische open data delen we via een aantal portalen, waaronder de website van Publieke Dienstverlening Op de Kaart (PDOK). Onze leggers (wateren, primaire keringen, regionale keringen en zandige kust) worden ontsloten via de HHNK-website. Er zijn twee sites met gegevens over waterkwantiteit en waterkwaliteit. Na een inspanning van vijf jaar zijn we sinds oktober volledig

aangesloten op de Landelijke Voorziening van de Basisregistratie Grootchalige Topografie (LV BGT). In deze gedetailleerde, landelijke basiskaart zijn alle fysieke objecten, zoals gebouwen, wegen, water en kunstwerken digitaal vastgelegd en als open data beschikbaar. Wij zijn bronhouder van onder meer de waterstaatswerk- en wegbeheerobjecten. Hiermee voldoen we aan de Wet BGT die vorig jaar in werking is getreden. Samen met de regionale bronhouders (gemeenten, provincie) gaan we de BGT verder beheren en bijhouden onder het motto 'éénmalig inwinnen, meervoudig gebruik'.

P50 Wij vertalen de inkoop- en aanbestedingsregels zodanig dat de eigen organisatie én de markt zo optimaal mogelijk worden gefaciliteerd. 😊

Het dagelijks bestuur heeft de Marktvisie (voorheen inkoopstrategie) vastgesteld. Kortweg behelst deze visie dat we naast de prijs ook andere wegingscriteria gebruiken bij het uitbesteden van taken. De implementatie van de Marktvisie is in volle gang. Zo is het bijvoorbeeld gelukt om *social return* te realiseren in de opdrachtverlening inzake de postbezorging en de EHBO-dozen.

P51 De organisatie is zo optimaal mogelijk gehuisvest en facilitair ondersteund. Door centrale aansturing is in 2017 een besparing gerealiseerd van 5%. 😊

Het beheer van ons vastgoed is gecentraliseerd. Op basis van een inventarisatie hebben we de onderhoudsstatus van de werven in kaart gebracht. Het onderhoudsbeheersysteem is aangeschaft. Zodra de inrichting van het systeem is afgerond, kunnen de meerjarige onderhoudsplannen worden gemaakt. Met deze nog te ontwikkelen onderhoudsplannen kunnen we de uitgaven voor onderhoud beter afwegen en beargumenteren.

We werken aan de verbetering van onze huisvesting op Texel. De aanpassingen van de werf Oudeschild zijn tijdelijk stopgezet, dit verklaart de lagere investeringsuitgaven. Het ontmantelingsplan voor de werf Petten is gereed.

Waar mogelijk kijken we bij de aanschaf van materieel en onderhoud van gebouwen naar mogelijkheden voor vergroening en duurzaamheid. Dit is bijvoorbeeld gebeurd bij de vervanging van een deel van het wagenpark door elektrische auto's. Met de aanschaf van acht elektrische auto's komt het totale percentage van auto's op niet-fossiele brandstof op bijna 25%.

P52 De personeelsfunctie ondersteunt de organisatie optimaal. Wij hebben in 2018 ten opzichte van 2012 een efficiencybesparing van 5% op de personeelskosten behaald en de formatie afgebouwd tot 790 fte. 😊

De oorspronkelijke taakstelling uit 2014 om onze formatie te reduceren (Route 66) wordt gehaald met een stand van 802 fte. Inmiddels is vanwege extra taken en wettelijke regelingen een groei in de formatie ontstaan, waardoor eind 2017 de totale formatie 816 fte telt. De initiële efficiencybesparing is behaald, echter de totale personeelskosten stijgen, onder andere door verhoging van de pensioenpremies en een verwachte loonstijging in de collectieve arbeidsovereenkomst (cao). Daarnaast zien we dat kosten toenemen vanwege een verdere professionalisering van het personeelsbestand. Dit past bij de steeds complexer wordende opgaven en omstandigheden en de krapte die op de arbeidsmarkt ontstaat.

De invulling van de wettelijke eis voor het creëren van participatiebanen blijft licht achter, omdat het lastig is om banen te creëren die verdringing voorkomen. De taakstelling van 4,95 fte is net niet behaald; we hebben 4,83 fte aan participatiebanen gerealiseerd.

We zoeken expliciet de verjonging van onze organisatie op, omdat de gemiddelde leeftijd momenteel 48,1 jaar is. Momenteel is het percentage medewerkers jonger dan 25 jaar nog geen één procent en de groep tot 35 jaar tien procent. De gemiddelde leeftijd blijft toenemen, waardoor over een aantal jaren ruim twee derde van het medewerkersbestand ouder dan 45 jaar zal zijn.

We blijven actief inzetten op het maximaliseren en optimaliseren van de inzet van stagiair(e)s en trainees. Op die manier krijgen zo veel mogelijk jonge mensen de gelegenheid om kennis te maken met het werk van ons waterschap. We hebben de traineepool met jong waterschapstalent verlengd voor de duur van drie jaar. Ook zijn in 2017 61 stagiair(e)s werkzaam geweest. De doelstelling om bij instroom voor 25% medewerkers jonger dan 30 jaar aan te trekken, is met 51% ruimschoots behaald. Een deel hiervan bestaat uit trainees die zijn aangesteld op vacatures.

P53 Personeelslasten (eigen personeel)

De lagere kosten komen door niet-ingevulde formatieplaatsen (vacatures).

P54 Personeelslasten (inhuur)

Het verschil wordt veroorzaakt doordat we moeite hebben met het invullen van specifieke vacatures, zoals contract- en omgevingsmanagers, hydrologen en geo-technici.

P55 (Dekking) overhead

Door vacatures zijn er minder productieve uren gemaakt. Dit zorgt voor het verschil tussen de begroting en de realisatie. Op andere prestaties zijn de kosten voor inzet van eigen medewerkers hierdoor lager. HHNK-breed is dit per saldo neutraal.

P57 Algemene reserve

De algemene reserve is conform de Kadernota Reserves en Voorzieningen verlaagd van € 35,4 miljoen naar € 30,1 miljoen. Dit verklaart het verschil van € 5,3 miljoen.

9.4 Risico's Bestuur en organisatie

Status	Risicogebeurtenis	Risico-score	Max. Fin. Gevolg	Risico-categorie	Maatregelen
Gewijzigd	De werkelijke netto-belastingopbrengst wijkt meer dan 2% af t.o.v. de begroting of meer dan 1% ten opzichte van 2e kwartaalprognose.	4	€ 4.000.000	Operationeel	<ul style="list-style-type: none"> • Jaarlijkse analyse op trends; ontwikkeling maatstaven. • Maandelijks analyse (begroot/werkelijk) en prognose. • Externe bronnenbenadering in zowel begrotings- als jaarrekeningscyclus. • Administratieve organisatie /interne beheersing op orde gebracht. Monitoren van uitvoering controles. • Maandelijkse aansluiting tussen belastingsysteem en financieel systeem wordt gemaakt. • Procesbeschrijvingen worden periodiek geactualiseerd. • Monitoring van de verwerking van de gegevens uit de bronadministraties.
Ongewijzigd	We blijven hangen in de traditionele werkwijze van 'opleggen' en handelen niet in lijn met de dialoog die we met onze omgeving voeren.	9	€ 1.000.000	Politiek / bestuurlijk	<ul style="list-style-type: none"> • Voorbeeldgedrag in proces Waterprogramma. • Uitdragen van gewenste werkwijze door het management. • Agenderen gewenste werkwijze directie en management.
Nieuw	Te weinig beschikbare kennis van en capaciteit binnen onze kerndisciplines.	9	€ 350.000	Operationeel	<ul style="list-style-type: none"> • Kennis en expertise niet bij een persoon laten. Spreiding van kennis. • Minder afhankelijk van inhuur op cruciale posities. Eventuele capaciteit uitbreiden. • Keuzes maken tussen werkzaamheden, prioriteren. Werkzaamheden later doen, niet meer doen of door anderen laten doen. • Kennis vastleggen voor kennisborging.

Vervallen risico's ten opzichte van de jaarstukken 2016

Risico	Argumenten
<p>De Rechtbank Overijssel heeft uitspraak gedaan in een bezwaar tegen de bepaling van de oppervlakte van 'openbaar verharde wegen'. De conclusie van de rechter is dat alleen het verharde deel van de weg meegenomen mag worden in de oppervlakte op de aanslag. Risico bestaat dat hogere rechter en eventueel Hoge Raad deze conclusie bevestigen.</p>	<p>Het maximale financiële gevolg is verlaagd naar € 0,8 miljoen, waardoor deze niet meer wordt getoond bij de risico's.</p>

Deel 2 – Verplichte paragrafen

Foto: Rwzi Beemster

10. Ontwikkelingen in het begrotingsjaar 2017

De volgende ontwikkelingen hebben zich voorgedaan in 2017.

KEP

In mei heeft het algemeen bestuur het KEP vastgesteld. Hierbij is gekozen voor ambitieniveau C, oftewel in 2025 volledig energie- en CO₂-neutraal.

Kadernota Reserves en Voorzieningen

Het algemeen bestuur heeft in november 2016 de Kadernota Reserves en Voorzieningen vastgesteld, die per 1 januari 2017 is ingegaan.

Dit heeft als gevolg dat we geen rente meer toerekenen aan reserves. Verder is de weerstandsratio van 1,0 naar 1,4 verhoogd, met een bandbreedte tussen de 1,2 en 1,6. Hiermee creëren we een extra buffer voor onvoorziene omstandigheden. Tevens wordt eenmaal per jaar gedoteerd of onttrokken aan de algemene reserve, namelijk voor resultaatbestemming bij de jaarrekening. Het nieuwe beleid draagt bij aan het bevorderen van de transparantie.

Activeringsbeleid Persleidingen, riool- en poldergemalen

Conform het activeringsbeleid nemen we de vervangingsinvesteringen van persleidingen, riool- en poldergemalen in exploitatie. Op termijn zorgt dit voor een daling in kapitaallasten. Voor dit jaar betekent dit een stijging van de exploitatielasten.

Actualisatie verordeningen, beleidskaders en protocol

Het algemeen bestuur heeft in december 2017 de actualisatie van de verordeningen, beleidskaders en protocol vastgesteld. Deze gaan per 1 januari 2018 in. Dit draagt bij aan het actueel en tijdloos maken van de stukken en het in lijn brengen van alle beleidskaders.

Nieuwe accountant

De aanbesteding voor de nieuwe accountantsdiensten is succesvol afgerond. We hebben een overeenkomst gesloten met Baker Tilly Berk waarin kwaliteit voorop staat.

Geldleningen

Het treasurycomité heeft besloten om een geldlening (met een vast en variabel rentedeel) van de BNG met een resterende hoofdsom van € 9,75 miljoen af te lossen. Dit zorgt voor een extra last van € 1,9 miljoen. Wanneer de rentekosten van de resterende looptijd worden afgezet tegen de indicatieve kosten van aflossen, levert dit gedurende de gehele looptijd een besparing op van circa € 0,5 miljoen. Er zijn geen nieuwe langlopende geldleningen aangetrokken.

CAO

Het is niet gelukt om een nieuw cao-akkoord te bereiken. Dit houdt in dat we in 2017 uitgegaan van het Principeakkoord CAO Waterschappen 2014-2016 en de wet- en regelgeving zoals die op dit moment nog geldt. Op basis van de lopende cao-onderhandelingen hebben we € 0,8 miljoen aan extra salariskosten opgenomen, gebaseerd op het laatste werkgeversbod.

Vrije beleidsruimte

Dit jaar is door het algemeen bestuur ruimte beschikbaar gesteld voor nieuw beleid en/of intensivering van werkzaamheden. Totaal hebben we € 2,1 miljoen besteed aan onder andere elektrische auto's, zonnepanelen, digitale dienstverlening en het stimuleren van waterbewustzijn via educatie en campagnes.

11. Incidentele baten en lasten 2017

Ieder boekjaar kent een veelheid aan incidentele baten en lasten. Daarom volgt hieronder een selectie van de belangrijkste baten en lasten (hoger dan € 1,0 miljoen).

Incidentele baten (bedragen x € 1 miljoen)

Effect	Omschrijving	Realisatie 2017
Wateroverlast beperken	<i>Baggervoorziening</i> We hebben voor € 1,3 miljoen aan afkoopsommen en subsidies ontvangen (OSW, kwaliteitsbaggeren), waarvoor het werk verricht is in de jaren 2016 en 2017.	-1,3
Bestuur en Organisatie	<i>Bestemmingsreserves voor tariefsegalisatie</i> Vrijval uit de algemene reserve doordat de weerstandsratio boven de bandbreedte van 1,6 uit komt.	-5,3

Incidentele lasten (bedragen x € 1 miljoen)

Effect	Omschrijving	Realisatie 2017
Bestuur en Organisatie	<i>Aflossen geldlening</i> In 2017 hebben we een geldlening van de BNG vervroegd afgelost met een resterende hoofdsom van € 9,75 miljoen. Dit leidt tot € 1,9 miljoen hogere rentekosten in 2017, maar hiermee behalen we op termijn een voordeel van € 0,5 miljoen mee.	1,9
Bestuur en Organisatie	<i>Algemene reserve</i> Vrijval van de algemene reserve doordat de weerstandsratio boven de bandbreedte van 1,6 uit komt.	5,3
Waterveiligheid, Wateroverlast beperken, Watertekort voorkomen, Gezond water, Schoon water, Veilige (vaar)wegen, Crisis en Bestuur en Organisatie	<i>Begrotingswijziging</i> Zie hoofdstuk 20.2	4,0

12. Onttrekkingen aan overige bestemmingsreserves en voorzieningen

Voor de stand en mutaties in de voorzieningen en een uitgebreide toelichting op de reserves en voorzieningen verwijzen we naar de toelichting op de balans; zie hoofdstuk 19.2.

13. Weerstandscapaciteit en risicomanagement

De weerstandscapaciteit geeft aan hoeveel financiële ruimte er nodig is om substantiële tegenvallers op te vangen, zonder dat het beleid moet worden aangepast en/of doelstellingen niet kunnen worden gerealiseerd. Ons streven is om de algemene reserve gelijk te houden aan de weerstandscapaciteit. De hoogte van de algemene reserve wordt bepaald aan de hand van een risicoanalyse.

Periodiek actualiseren we de risico's en rapporteren we over risico's met een risicofactor 9 en/of een maximaal financieel gevolg groter dan € 1,0 miljoen. Door de uitkomsten van de risicosimulatie (de kans dat een risicogebeurtenis zich daadwerkelijk voordoet, gewogen met het financieel gevolg) te vermenigvuldigen met de risicofactor, wordt de weerstandscapaciteit berekend. Dit is het benodigde bedrag om de risico's af te dekken.

Risicomanagement – doorontwikkeling

Eind 2016 zijn we gestart met de doorontwikkeling van risicomanagement om een integraal beeld over risico's te kunnen opbouwen. We hebben dit verder opgepakt zodat we deze doorontwikkeling in 2018 kunnen afronden.

Per 1 januari 2017 is de Kadernota Reserves en Voorzieningen van toepassing. Deze heeft als gevolg dat de weerstandscapaciteit is verhoogd naar een weerstandsratio van 1,0 naar 1,4 ("ruim voldoende") met een bandbreedte tussen de 1,2 en 1,6 om tegenvallers op te vangen die niet kunnen worden gedekt uit de bestemmingsreserves voor tariefseglisatie.

Algemene reserve

Vanwege de Kadernota Reserves en Voorzieningen, waarin we streven naar een weerstandsratio van 1,4, hebben we de beschikbare weerstandscapaciteit op 1 januari 2017 verhoogd van € 27,5 miljoen naar € 35,4 miljoen.

De recente risicosimulatie heeft geleid tot een benodigde weerstandscapaciteit per ultimo 2017 van € 21,5 miljoen.

De weerstandsratio wordt berekend door de algemene reserve te delen door de benodigde weerstandscapaciteit. Voor 2017 komt deze weerstandsratio uit op 1,65 en valt dus buiten de bandbreedte. Volgens het opgestelde beleid vindt een vrijval plaats uit de algemene reserve wanneer de weerstandsratio boven de bandbreedte van 1,6 komt. Dit wordt gedaan voor resultaatbestemming bij de jaarrekening. De nagestreefde weerstandsratio is conform de Kadernota Reserves en Voorzieningen aangepast naar 1,4. De vrijval betreft € 5,3 miljoen, waarmee de algemene reserve wordt verlaagd naar € 30,1 miljoen.

Risico's – het overzicht

In deel I van de jaarstukken staan de belangrijkste risico's opgenomen per effect met een risicoscore 9 en/of maximaal financieel gevolg groter dan € 1,0 miljoen.

14. Waterschapsbelastingen

We heffen vier soorten belasting:

- Watersysteemheffing
- Wegenheffing
- Zuiveringsheffing
- Verontreinigingsheffing

De watersysteemheffing wordt opgebracht door de ingezetenen van ons beheergebied en door eigenaren van huizen, bedrijven en grond. Bij de ingezetenen is onder meer de inwonersdichtheid van ons beheergebied bepalend voor het aandeel dat burgers in de kosten dragen. Het restant is ingedeeld in de categorieën eigenaren van gebouwd eigendom, eigenaren van ongebouwd eigendom en eigenaren van natuurterreinen. De verdeling vindt plaats volgens de kostentoedelingsverordening.

Ook de wegenheffing wordt opgebracht door ingezetenen en eigenaren. Het aandeel van de ingezetenen wordt bepaald door de kosten van de doorgaande wegen (en niet de wegen met erfontsluiting) en wordt opgebracht door burgers die wonen in de gemeenten waarin we een taak hebben in het beheer en onderhoud van wegen. Het resterende deel van de wegenheffing wordt opgebracht door eigenaren van huizen, bedrijven en grond. Deze zijn ingedeeld in de categorieën eigenaren van gebouwd eigendom, eigenaren van ongebouwd eigendom en eigenaren van natuurterreinen. De verdeling vindt plaats volgens de kostentoedelingsverordening.

De zuiveringsheffing en verontreinigingsheffing worden geheven volgens het principe 'de vervuiler betaalt'.

Als een belastingplichtige niet in staat is om de aanslag Waterschapsbelasting te betalen, kan hij kwijtschelding aanvragen. Bij de aanvraag en behandeling van kwijtscheldingsverzoeken werken wij samen met alle gemeenten boven het Noordzeekanaal.

De gerealiseerde belastingopbrengst is vrijwel conform de herziene begroting. Een extra opbrengst is gerealiseerd bij Zuiveringsheffing bedrijven als gevolg van definitieve aanslagen die op basis van de aangiften hoger uitpakten dan de voorlopige aanslagen.

Belastingopbrengst

Deze tabel geeft de opgelegde belastingaanslagen en -tarieven weer.

Belastingsoort (bedragen x € 1 miljoen)	Verdeling	Realisatie 2017	Begroting 2017
<i>Watersysteemheffing</i>			
Belastingjaar 2017 en ouder	Heffing	-126,3	-125,8
	Correctie posten	4,0	3,6
Totaal watersysteemheffing		-122,3	-122,2
<i>Zuiveringsheffing</i>			
Belastingjaar 2017 en ouder	Heffing	-86,7	-85,9
	Correctie posten	6,4	5,8
Totaal zuiveringsheffing		-80,3	-80,1
<i>Wegenheffing</i>			
Belastingjaar 2017 en ouder	Heffing	-15,7	-15,7
	Correctie posten	0,5	0,5
Totaal wegenheffing		-15,2	-15,2
<i>Verontreinigingsheffing</i>			
Belastingjaar 2017 en ouder	Heffing	-0,4	-0,6
	Correctie posten	-	-
	Afrondingsverschil	-	0,1
Totaal verontreinigingsheffing		-0,4	-0,5
Afrondingsverschillen		-0,1	-0,1
Totale belastingopbrengst		-218,3	-218,1

Belastingtarieven

Dit jaar zijn de aanslagen opgelegd op basis van onderstaande tarieven.

Categorie (bedragen x € 1,-)	Belastingeenheid	Tarief 2017
<i>Watersysteemheffing</i>		
Ingezetenen	WE ¹⁵	€ 99,40
Ongebouwd	Hectare	€ 104,01
Ongebouwd verharde openbare wegen	Hectare	€ 312,03
Ongebouwd buitendijks vrij-afstromend	Hectare	€ 26,00
Ongebouwd openbare wegen buitendijks vrij-afstromend	Hectare	€ 234,02
Gebouwd	EW ¹⁶	0,04867%
Gebouwd buitendijks vrij-afstromend	EW	0,01217%
Natuurterrein	Hectare	€ 4,72
<i>Verontreinigingsheffing</i>		
Woningen en bedrijven	VE's ¹⁷	€ 57,17
<i>Zuiveringsheffing</i>		
Ingezetenen en bedrijven	VE's	€ 57,17

¹⁵ woningeenheid

¹⁶ economische waarde

¹⁷ vervuilingseenheid

Categorie (bedragen x € 1,-)	Belastingeenheid	Tarief 2017
<i>Wegenheffing</i>		
Ingezetenen	WE	€ 40,58
Ongebouwd	Hectare	€ 25,76
Gebouwd	EW	0,01249%
Natuurterrein	Hectare	€ 0,90

Het verloop van de bestemmingsreserves voor tariefseglisatie van onze verschillende taken is als volgt:

Bestemmingsreserves voor tariefseglisatie (bedragen x € 1 miljoen)	Stand 1 januari 2017 (na resultaat bestemming)	Interne vermeerderingen	Interne verminderingen	Interne vermeerderingen vanuit de algemene reserve 2017	Stand 31 december 2017 (voor verwerking voorstel)	Voorstel bestemming resultaat 2017	Stand 31 december 2017 (na verwerking voorstel)
Watersysteembeheer	15,2	-	-12,3	2,9	5,8	1,1	6,9
Zuiveringsbeheer	26,6	4,0	-4,4	2,0	28,2	0,6	28,8
Wegenbeheer	3,7	1,8	-0,5	0,4	5,4	-0,8	4,6
Afrondingsverschil	-	0,1	-0,2		-0,1		
Totaal	45,5	5,9	-17,4	5,3	39,3	0,9	40,3

De interne vermeerderingen en verminderingen zijn conform begroting en de bijbehorende begrotingswijzigingen. De weerstandscapaciteit is conform de Kadernota Reserves en Voorzieningen aangepast naar de nagestreefde weerstandsratio van 1,4. Alle bestemmingsreserves voor tariefseglisatie vertonen na het bestemmen van het exploitatieresultaat een positief saldo. Het saldo van de bestemmingsreserves per 31 december 2017 bedraagt vóór resultaatbestemming € 39,3 miljoen. Voorgesteld wordt om € 0,9 miljoen toe te voegen aan de bestemmingsreserves voor tariefseglisatie.

15. Financiering

15.1 Treasury

De uitgaven worden gefinancierd door een combinatie van belastinginkomsten, bijdragen van derden en leningen. Bij treasury draait het om het optimaal beheren van de kasstromen door voldoende middelen aan te trekken om aan alle verplichtingen te kunnen voldoen. Daarnaast moet het aantrekken van middelen tegen zo laag mogelijke kosten (rente) gebeuren en moeten de risico's binnen de afgesproken normen (zoals Wet Financiering decentrale overheden (Fido) en het treasurystatuut) blijven.

Regelgeving

De regels voor een juiste toepassing van het aantrekken van vreemd vermogen zijn vastgelegd in de Wet Fido. Deze wet heeft als doel om solide financiering en kredietwaardigheid van decentrale overheden te bevorderen en in stand te houden. Om deze doelstellingen te kunnen toetsen, hanteert de wet twee instrumenten:

- De kasgeldlimiet voor de beperking van het renterisico op korte financieringen. De grens geeft aan tot welk bedrag decentrale overheden hun activiteiten met korte middelen (<1 jaar) mogen financieren.
- De renterisiconorm voor de beperking van het renterisico op lange financieringen (>1 jaar) door te streven naar een spreiding van looptijden van lange geldleningen. De som van het bedrag aan aflossingen en het leningenbedrag dat in aanmerking komt voor een renteherziening mogen in het betreffende jaar de renterisiconorm niet overschrijden.

	Wettelijke norm	Norm voor HHNK	Resultaat 2017
Kasgeldlimiet	23% van het begrotingstotaal	23% x € 246,2 miljoen = € 56,6 miljoen	De rekening-courant heeft in 2017 niet lager gestaan dan € 56,6 miljoen negatief en daarmee is de kasgeldlimiet niet overschreden.
Renterisiconorm	30% van het begrotingstotaal	30% x € 246,2 miljoen = 73,9 miljoen	Met € 27,4 miljoen aan aflossingen blijven we ruimschoots binnen deze norm.

Indien we (tijdelijk) over een positief rekening-courantsaldo beschikken, zijn we verplicht dit saldo te stallen in de schatkist van het Rijk, het zogenaamde schatkistbankieren.

Risico's

De volgende financiële risico's spelen een rol bij het beheer van de liquiditeiten: renterisico, kredietrisico, liquiditeitsrisico en valutarisico. Door het naleven van vastgesteld beleid en de ingerichte Planning- en Controlcyclus beheersen we de eerste drie risico's. Het laatstgenoemde risico is vrijwel nihil, omdat bij transacties in andere valuta zowel de inkomende als de uitgaande kasstromen in US-dollars worden afgerekend. Er bestaat een zeer geringe kans dat we moeten bijstorten op de garantstelling in het kader van de Cross Border Lease. Dit is het geval wanneer de euro-dollarkoers 0,78¹⁸ of lager wordt. Gezien de huidige koers is de verwachting dat dit niet binnen één jaar zal plaatsvinden, daarom is dit niet als risico benoemd.

Liquiditeitsverloop en aangetrokken externe financieringsmiddelen

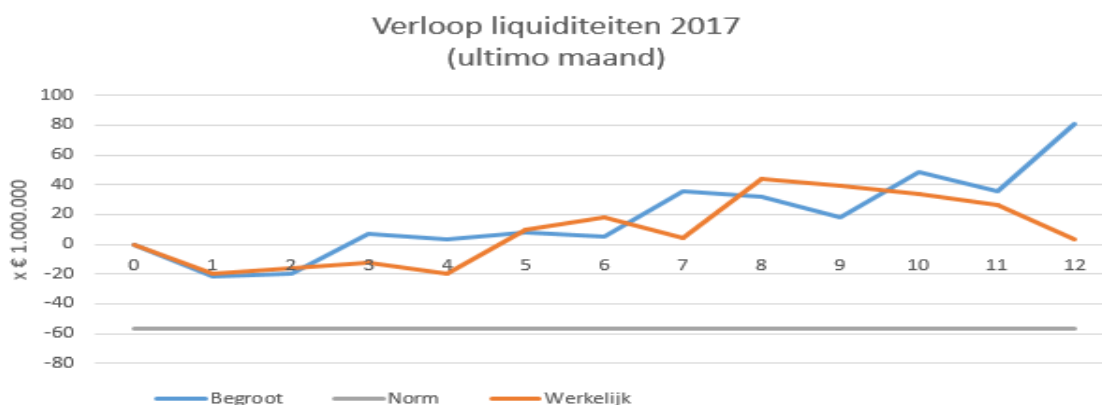
In 2017 zijn we binnen de kasgeldlimiet gebleven en hebben we geen geldleningen afgesloten. In december werd een subsidie van het HWBP verwacht van € 60,0 miljoen. Die is uitgesteld naar 2018. Dit is zichtbaar in onderstaande grafiek. Door de onzekerheden in de kasstromen van het

¹⁸ Bron: nl.Exchange-rates.org/history/USD/EUR/T

HWBP-programma is het lastig om optimaal gebruik te maken van de kasgeldlimiet. In 2017 heeft dit ertoe geleid dat we vanaf mei schatkistbankieren. Een andere mogelijkheid kan zijn om de overtollige liquiditeiten uit te lenen aan andere overheden. Vanwege de voorwaarden die hieraan worden gesteld en de onzekerheid van te ontvangen subsidies hebben we hier niet voor gekozen. De omslagrente was begroot op 2,1% en in werkelijkheid bedraagt deze 2,2%. Dit komt door het vervroegd aflossen van een lening waarmee de rentekosten per saldo € 0,6 miljoen hoger waren dan begroot.

Onderstaande grafiek geeft het verloop van het saldo van de rekening-courant in 2017 per maand weer.

Kasstroomoverzicht (bedragen x 1 miljoen)	
Liquiditeiten 1 januari 2017	-0,3
Waterschapsbelasting	219,6
Overige opbrengst	27,9
Ontvangen subsidies HWBP	61,7
Inkomende kasstroom	309,2
Totaal kosten	-252,7
Afschrijvingen	36,2
Dotatie voorzieningen	10,8
Betaling uit voorzieningen	-8,4
Investering HWBP	-44,7
Overige investeringen	-10,9
Aflossingen bestaande leningen	-27,4
Uitgaande kasstroom	-297,1
Mutatie werkkapitaal¹⁹	-8,7
Liquiditeiten 31 december 2017	3,1

Uit bovenstaande kasstroomoverzicht blijkt dat we eind 2017 een liquiditeitoverschot hebben van

¹⁹Het kapitaal waarover een onderneming vrij kan beschikken voor het uitoefenen van de daadwerkelijke taak.

€ 3,1 miljoen. Dit bestaat uit een negatief saldo op de rekening-courant NWB van € 4,0 miljoen en een positief saldo op de rekening van de schatkist bij het Rijk van € 7,1 miljoen.

Ontwikkelingen die van invloed zijn op de treasuryfunctie en het -beleid

De rentes voor zowel langlopende als kortlopende financieringsmiddelen bleven relatief laag. Net als vorig jaar was het renteverskil tussen deze financieringsvormen groot, waardoor de rekening-courantfaciliteit de meest aantrekkelijk vorm was. Vanwege een liquiditeitsoverschot hebben we onze rekening-courantfaciliteit niet optimaal benut. Vanaf mei zijn de overschotten in de schatkist bij het Rijk gezet. Gedurende het jaar is gebruik gemaakt van een mogelijkheid om een lening met hoge rente vervroegd af te lossen. Verder zijn er geen leningen aangetrokken.

15.2 EMU-Saldo

In het kader van een verantwoorde ontwikkeling van de economie in het monetaire stelsel binnen de landen die deelnemen aan de Economische en Monetaire Unie (EMU) is in het Verdrag van Maastricht een aantal afspraken gemaakt. Een belangrijke afspraak is dat het EMU-tekort (overheidstekort) van een lidstaat in principe niet meer mag bedragen dan 3% van het Bruto Binnenlands Product. Om ervoor te zorgen dat het Nederlandse tekort binnen de gestelde norm van 3% blijft, is de Wet Hof vastgesteld per december 2013. Hierin is bepaald dat de waterschappen 0,06% mogen bijdragen aan dit tekort. Voor ons bedraagt deze norm € 25,0 miljoen tekort. De berekening van ons EMU-saldo voor 2017 is weergegeven in onderstaande tabel.

EMU-saldo <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	Realisatie 2016	Realisatie 2017	Herziene begroting 2017
EMU-exploitatiesaldo	-0,8	-6,2	-7,6
Vermeerderingen investeringen	-55,0	-55,6	-94,0
Investeringsubsidies en bijdragen van derden	23,9	49,4	64,8
Afschrijvingen	54,2	36,2	36,4
Invloed investeringen	23,1	30,0	7,2
Toevoegingen aan voorzieningen ten laste van exploitatie	7,4	10,8	10,6
Onttrekkingen aan voorzieningen ten bate van exploitatie		-1,4	
Betalingen rechtstreeks uit voorzieningen	-8,7	-8,4	-8,1
Afrondingsverschil	0,1	0,1	0,1
Invloed voorzieningen	-1,2	1,1	2,6
Afrondingsverschil		-0,1	
EMU-saldo	21,1	24,8	2,2

Het EMU-saldo is € 24,8 miljoen positief en blijft daarmee binnen de individuele norm van € 25,0 miljoen negatief. Het verschil tussen het gerealiseerde EMU-saldo en het begrote EMU-saldo werd veroorzaakt door een hoger EMU-exploitatiesaldo (exploitatieresultaat exclusief dotaties en onttrekkingen aan reserves) van € 1,0 miljoen. Voor de verklaring van de hogere netto-investeringen wordt verwezen naar bijlagen 2 en 3. Het EMU-exploitatiesaldo is terug te vinden in de tabel in hoofdstuk 22. Een verklaring van het EMU-exploitatiesaldo is opgenomen in het hoofdstuk 22.1 'Toelichting op de exploitatierekening naar kosten- en opbrengstsoorten'. Het verschil in afschrijvingen tussen 2016 en 2017 wordt voornamelijk veroorzaakt doordat in 2016 € 13,0 miljoen aan (im)materiële vaste activa versneld is afgeschreven.

15.3 Schuldenpositie

Schuldenpositie (bedragen x € 1 miljoen)	Stand per	Mutaties in 2017		Stand per	Rente 2017
	1 januari 2017	Vermeer- deringen	Aflossingen	31 december 2017	
Afgesloten leningen	428,0	-	27,4	400,6	11,0
Kortlopende schulden (rekening courant NWB)	0,3	3,7	-	4,0 ²⁰	
Totaal	428,3	3,7	27,4	404,6	

De omvang van de schuldenpositie komt op 31 december 2017 uit op € 404,6 miljoen. In de begroting was rekening gehouden met een bedrag van € 374,1 miljoen. Dit is € 30,5 miljoen hoger en wordt veroorzaakt doordat we gebruik hebben gemaakt van de mogelijkheid om een lening vervroegd af te lossen (€ 9,8 miljoen). Het resterende bedrag komt door verschuivingen in het HWBP-programma.

De aflossingen waren € 27,4 miljoen, waarvan 17,6 miljoen reguliere aflossingen. Het gemiddelde rentepercentage van de langlopende geldleningen is 2,65%. De schuldenpositie mag in 2030 maximaal tweemaal de belastingopbrengst zijn, zoals afgesproken in het Collegeprogramma 2015-2019. De belastingopbrengst bedraagt € 218,3 miljoen, de norm komt daarmee uit op € 436,6 miljoen. De schuldenpositie blijft in 2017 binnen deze norm.

²⁰ Dit betreft een negatief saldo op de rekening-courant waarbij geen rekening is gehouden met het positieve saldo op de rekening van de schatkist bij het Rijk van € 7,1 miljoen.

16. Verbonden partijen

Een verbonden partij is een privaat- dan wel publiekrechtelijke organisatie waarin we een bestuurlijk én een financieel belang hebben. Onder bestuurlijk belang verstaan we een zetel in het bestuur van een organisatie of het hebben van stemrecht. Van een financieel belang is sprake wanneer we middelen ter beschikking hebben gesteld die niet verhaalbaar zijn in geval van faillissement, dan wel wanneer financiële problemen op ons kunnen worden verhaald.

Eind 2017 hebben wij net als vorig jaar een bestuurlijk en een financieel belang in elf organisaties.

In 2011 heeft het CHI de beleidsnota 'Verbonden Partijen' vastgesteld. In deze beleidsnota worden de visie en de beleidsvoornemens ten aanzien van verbonden partijen toegelicht.

De onderstaande tabel geeft de financiële waarde van de deelnemingen per einde verslagjaar weer.

Deelnemingen <i>(bedragen x € 1)</i>	Stand 31 december 2017
<i>Nederlandse Waterschapsbank</i>	
4.399 aandelen A van € 115,00	505.885
204 aandelen B van € 119,60 (€ 460 – 26% volgestort)	24.398
<i>Bank Nederlandse Gemeenten</i>	
17.355 aandelen van € 2,50	43.388
B.V. Baggerzorg (21,95%)	81.000
Uitwaterende Sluizen Lease I B.V.	18.151
NV HVC	318
Maatschap CBL ²¹	16.486
Totaal	689.626

Hieronder worden de verbonden partijen weergegeven. Het merendeel van de verbonden partijen heeft de jaarstukken over 2017 nog niet gereed, waardoor voor deze partijen in de tabel de cijfers van 2016 zijn opgenomen.

Naam van de verbonden partij	De Nederlandse Waterschapsbank (NWB)
Vestigingsplaats	Den Haag
Juridische vorm	Naamloze Vennootschap
Deelnemer vanuit HHNK	Dijkgraaf
Openbaar belang	De NWB levert diensten op het gebied van betalingsverkeer, electronic banking en consultancy en verstrekt ons lang- en kortlopende geldleningen. Door het houden van aandelen in de NWB zijn we verzekerd van een efficiënte en effectieve toegang tot geld en kapitaalmarkten.

²¹ Bij aanvang van de CBL-transacties zijn HHNK en de Owner Trustees een maatschap aangegaan. HHNK heeft een aantal zuiveringsinstallaties in eerste instantie in deze maatschap ingebracht tezamen met een lening en daarmee een 0,01%-belang in maatschap verkregen.

Eigen en vreemd vermogen	Balans (bedragen x € 1 miljoen)	31-12-2016	31-12-2015
	Activa	94.414	91.314
	Eigen vermogen	1.507	1.399
	Vreemd vermogen	92.907	89.915
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder		
Financieel belang	4.399 aandelen A van € 115,00 204 aandelen B van € 119,60 (€ 460,00 – 26% volgestort) Totaal € 530.283		
Bijdrage of dividend	Het in 2017 ontvangen dividend over 2016 bedraagt € 0 vanwege bankafspraken in het kader van Basel III.		
Continu risico	Het risico beperkt zich tot het bedrag dat in de aandelen is geïnvesteerd. Tegenvallende dividendumkering.		
Acuut risico	Geen		
Naam van de verbonden partij	Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)		
Vestigingsplaats	Den Haag		
Juridische vorm	Naamloze Venootschap		
Deelnemer vanuit HHNK	Dijkgraaf		
Openbaar belang	Kredietverlening aan decentrale overheden		
Eigen en vreemd vermogen	Balans (x € 1 miljoen)	31-12-2016	31-12-2015
	Activa	154.000	149.511
	Eigen vermogen	3.753	4.163
	Vreemd vermogen	150.247	145.348
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder		
Financieel belang	17.355 aandelen van € 2,50; totaal € 43.388		
Bijdrage of dividend	In 2017 is € 28.462 dividend ontvangen.		
Continu risico	Het risico beperkt zich tot het bedrag dat is geïnvesteerd in de aandelen. Tegenvallende dividendumkering.		
Acuut risico	Geen		
Naam van de verbonden partij	Het Waterschapshuis (HWH)		
Vestigingsplaats	Amersfoort		
Juridische vorm	Gemeenschappelijke regeling (GR).		
Deelnemer vanuit HHNK	Portefeuillehouder Middelven (algemeen bestuurslid GR), secretaris-directeur (voorzitter opdrachtgeverstafel GR), ambtenaren (lid van begeleidingscommissies)		

Openbaar belang	De uitvoeringsorganisatie voor de 22 waterschappen op ict-gebied, met als doel het bevorderen van samenwerking tussen de waterschappen op het gebied van ict.		
Eigen en vreemd vermogen	Balans (bedragen x € 1.000)	31-12-2016	31-12-2015
	Activa	9.626	8.711
	Eigen vermogen	-10	1.273
	Vreemd vermogen	9.636	7.438
Bestuurlijk belang	Evenredige vertegenwoordiging in het algemeen bestuur.		
Financieel belang	Het algemeen bestuur van de gemeenschappelijke regeling Het Waterschapshuis (HWH) stelt de jaarlijkse begroting en de bijdragen van de waterschappen vast. Ieder college van een deelnemend waterschap wijst uit zijn midden een lid aan dat hem in het Algemeen Bestuur vertegenwoordigt. Het dagelijks bestuur HWH bestaat uit de voorzitter en vier andere door en uit het algemeen bestuur HWH aan te wijzen leden.		
Bijdrage of dividend	De bijdrage aan Het Waterschapshuis bedraagt in 2017 € 973.096.		
Continu risico	De gemeenschappelijke regeling kan ontbonden worden (opzegtermijn drie jaar). De waterschappen lijden dan financieel- en imagooverlies. De kans op acute ontbinding is nagenoeg nihil. Bij georganiseerde ontbinding zal HHNK voor alle door HWH geleverde producten en diensten een vervangende oplossing moeten zoeken. Uit eerder onderzoek is gebleken dat dit zonder schade aan de continuïteit van HHNK mogelijk is.		
Acuut risico	Geen		
Naam van de verbonden partij	Waterproef		
Vestigingsplaats	Edam		
Juridische vorm	Stichting		
Deelnemer vanuit HHNK	Ambtenaar (directeur Bedrijfsvoering) is bestuurder van de stichting. Vanaf 1 januari 2018 zal dit worden overgenomen door het afdelingshoofd Bestuur, Directie en Strategie.		
Openbaar belang	Verzorgt laboratoriumactiviteiten voor HHNK en Waternet.		
Eigen en vreemd vermogen	Balans (bedragen x € 1.000)	31-12-2016	31-12-2015
	Activa	2.093	2.074
	Eigen vermogen	-	-
	Vreemd vermogen	2.093	2.074
Bestuurlijk belang	Bestuurslid		
Financieel belang	Financieel toezichthouder samen met Waternet. In de statuten is een maximering van de algemene reserve vastgelegd. Bedragen daarboven worden teruggegeven aan HHNK en Waternet.		
Bijdrage of dividend	Geen		

Continu risico	Bestuurders zijn in principe niet aansprakelijk voor de schulden. Wel is sprake van hoofdelijke aansprakelijkheid bij opzettelijk wanbeleid. Tevens wordt een tekort in de exploitatie aangevuld door HHNK en Waternet.		
Acuut risico	Geen. De koepelvrijstelling voor btw blijft bestaan.		
Naam van de verbonden partij	Huisvuilcentrale (HVC)		
Vestigingsplaats	Alkmaar		
Juridische vorm	Naamloze Vennootschap		
Deelnemer vanuit HHNK	Portefeuillehouder Waterketen		
Openbaar belang	Het uitgangspunt van samenwerking met HVC is het behalen van synergie (ofwel het effect van samenwerking dat groter is dan wat partijen afzonderlijk behaald zouden hebben) uit de samenwerking tussen de waterschappen en gemeenten op het gebied van afval(water)beheer en duurzame energie. Deze synergie komt tot uiting in een verlaging van de operationele kosten, vooral door schaalvoordelen, breder economisch draagvlak voor innovatie en investeringen, en samenwerkingsmogelijkheden op het gebied van duurzame-energie-investeringen. Mede hierdoor behaalt HHNK de doelstellingen uit de nota 'Milieu- en klimaatbeleid HHNK' op het gebied van energiebesparing, het omzetten van biomassa in groene energie en het verminderen van transport-bewegingen.		
Eigen en vreemd vermogen	Balans (bedragen x € 1.000)	31-12-2016	31-12-2015
	Activa	950.094	955.913
	Eigen vermogen (incl. voorziening)	106.636	98.160
	Vreemd vermogen	843.458	857.753
Bestuurlijk belang	Deelname in een NV met andere overheden, 46 gemeenten en vijf andere waterschappen. HHNK heeft zeven van de in totaal 3.311 uitstaande aandelen.		
Financieel belang	HHNK heeft 0,21% van het totale aandelenkapitaal en staat garant voor 0,24% van de gegarandeerde leningen A. Per 31 december 2017 betreft dit een garantstelling van bijna € 1,4 miljoen.		
Bijdrage of dividend	Geen		
Continu risico	Bestuurders zijn in principe niet aansprakelijk voor de schulden. Wel is sprake van aansprakelijkheid bij opzettelijk wanbeleid. Het moeten doen van een beroep op de garantstelling kan ontstaan doordat HVC verliezen lijdt en/of problemen krijgt met de financiers die de gegarandeerde leningen hebben verstrekt.		
Acuut risico	Geen		
Naam van de verbonden partij	Unie van Waterschappen		
Vestigingsplaats	Den Haag		
Juridische vorm	Vereniging (rechtspersoon)		
Deelnemer vanuit HHNK	Dijkgraaf, hoogheemraden in commissies en ambtenaren in werk- en themagroepen		

Openbaar belang	Biedt ondersteuning op het gebied van beleidsontwikkeling, belangenbehartiging en lobby bij de Europese Unie, het parlement en ministeries.		
Eigen en vreemd vermogen	Balans (bedragen x € 1.000)	31-12-2016	31-12-2015
	Activa	11.828	11.531
	Eigen vermogen	718	-170
	Vreemd vermogen	11.110	11.701
Bestuurlijk belang	Lidmaatschap van de Unie, evenredige vertegenwoordiging in de ledenvergadering.		
Financieel belang	Besluiten met financiële gevolgen worden over het algemeen door alle waterschappen uitgevoerd, ongeacht of daar middelen voor in de begroting zijn opgenomen. HHNK staat garant voor € 640.317.		
Bijdrage of dividend	Aan de Unie van Waterschappen is in 2017 totaal € 766.541 aan bijdragen betaald.		
Continu risico	Het financiële risico van de leden is in eerste instantie beperkt tot de contributie. De Unie doet toezeggingen namens alle waterschappen. Het algemeen bestuur van de Unie kan besluiten nemen, met financiële gevolgen die niet gedekt zijn door D&H en CHI.		
Acuut risico	Geen		
Naam van de verbonden partij	BV Baggerzorg		
Vestigingsplaats	Assendelft		
Juridische vorm	Besloten Vennootschap		
Deelnemer vanuit HHNK	Portefeuillehouder integraal waterbeheer in bestuur en ambtelijk directeur Bedrijfsvoering in directie. Per 1 januari 2018 zal het afdelingshoofd VHIJG laatsgenoemde positie overnemen.		
Openbaar belang	Doordat wij aandeelhouder zijn van BV Baggerzorg kunnen wij gegarandeerd op verantwoorde manier onze verontreinigde baggerspecie kwijt.		
Eigen en vreemd vermogen	Balans (bedragen x € 1.000)	31-12-2016	31-12-2015
	Activa	2.918	2.651
	Eigen vermogen (incl. voorziening)	1.166	1.239
	Vreemd vermogen	1.752	1.412
Bestuurlijk belang	De aandeelhouder levert een functionaris met vertegenwoordigingsbevoegdheid.		
Financieel belang	De vennootschap is een 78% dochteronderneming van Afvalzorg Grondstromen BV. De overige aandelen zijn in het bezit van het HHNK. Het aandelenkapitaal van HHNK is € 81.000.		
Bijdrage of dividend	In 2017 is € 65.850 aan dividend ontvangen.		
Continu risico	Het risico beperkt zich tot het bedrag dat in de aandelen is geïnvesteerd. Tegenvallende dividenduitkering.		

Acuut risico	Geen		
Naam van de verbonden partij	Beemster Werelderfgoed		
Vestigingsplaats	Middenbeemster		
Juridische vorm	Stichting		
Deelnemer vanuit HHNK	Portefeuillehouder Middelen, vertegenwoordigd door ambtenaar van afdeling Bestuur Directie Strategie.		
Openbaar belang	De gemeente Beemster en HHNK zijn de siteholders van het werelderfgoed. Deze organisaties zijn verantwoordelijk voor het beheer en behoud van de droogmakerij.		
Eigen en vreemd vermogen	Balans (bedragen x € 1)	31-12-2016	31-12-2015
	Activa	16.348	10.770
	Eigen vermogen (incl. voorzieningen)	11.062	10.770
	Vreemd vermogen	5.286	-
Bestuurlijk belang	Bestuurslid. De regels voor de siteholders zijn vastgelegd in een convenant.		
Financieel belang	HHNK levert jaarlijks een geïndexeerde bijdrage van € 5.844.		
Bijdrage of dividend	In 2017 is een bijdrage van € 5.956 geleverd.		
Continu risico	Indien de siteholders niet meer aan de eisen van de Unesco voldoen, kan de Beemster van de Werelderfgoedlijst worden gehaald.		
Acuut risico	Geen		
Naam van de verbonden partij	Netherlands Water Partnership (NWP)		
Vestigingsplaats	Den Haag		
Juridische vorm	Stichting		
Deelnemer vanuit HHNK	Dijkgraaf		
Openbaar belang	De STOWA, Unie van Waterschappen, PWN en ruim de helft van de waterschappen zijn lid van Netherlands Water Partnership (NWP). Het NWP ondersteunt de watersector bij export en internationale samenwerking. 200 organisaties hebben zich aangesloten vanuit de overtuiging dat je samen meer impact hebt in het buitenland.		
Eigen en vreemd vermogen	Balans (bedragen x € 1.000)	31-12-2016	31-12-2015
	Activa	6.695	4.994
	Eigen vermogen	1.484	1.465
	Vreemd vermogen	5.211	3.529
Bestuurlijk belang	Eén van de 200 deelnemers		
Financieel belang	Deelnemers van het NWP betalen contributie. HHNK betaalt € 3.000 per jaar.		
Bijdrage of dividend	De bijdrage die in 2017 is betaald, bedraagt € 3.000.		
Continu risico	Geen		

Acuut risico	Geen		
Naam van de verbonden partij	Uitwaterende Sluizen Lease I BV		
Vestigingsplaats	Heerhugowaard		
Juridische vorm	Besloten Vennootschap		
Deelnemer vanuit HHNK	Ambtelijke vertegenwoordiging		
Openbaar belang	Opgericht voor de Cross Border Lease-constructie waarbij destijds een financieel voordeel is behaald ten gunste van de belastingbetalers.		
Eigen en vreemd vermogen	Balans (bedragen x € 1.000)	31-12-2017	31-12-2016
	Activa	210	200
	Eigen vermogen	192	182
	Vreemd vermogen	18	18
Bijdrage of dividend	Geen		
Continu risico	Er moet een hoge afkoopsom worden betaald wanneer we het contract voortijdig beëindigen. Daarnaast heeft het aanpassen van een installatie uit de Cross Border Lease (CBL) financiële consequenties. Verder leidt invoeren van bronbelasting tot hoge naheffingen, maar hiervoor zijn nog geen aanwijzingen.		
Naam van de verbonden partij	Muskusrattenbestrijding		
Vestigingsplaats	Breukelen		
Juridische vorm	Overeenkomst van gemeenschappelijke rekening		
Deelnemer vanuit HHNK	Portefeuillehouder Waterveiligheid		
Openbaar belang	Gezamenlijke muskusrattenbestrijding		
Eigen en vreemd vermogen	Balans	31-12-2017	31-12-2016
	Activa	N.v.t.	N.v.t.
	Eigen vermogen		
	Vreemd vermogen		
Bestuurlijk belang	Deelnemen in een overeenkomst met andere overheden.		
Financieel belang	Mede betalen van salarissen muskusrattenbestrijders.		
Bijdrage of dividend	De bijdrage aan de muskusrattenbestrijding bedraagt in 2017 € 1.688.715.		
Continu risico	Aansprakelijkheid voor exploitatietekorten (vijf jaar). Tussentijdse opzegging niet mogelijk binnen vier jaar vanaf 2016.		
Acuut risico	Geen		

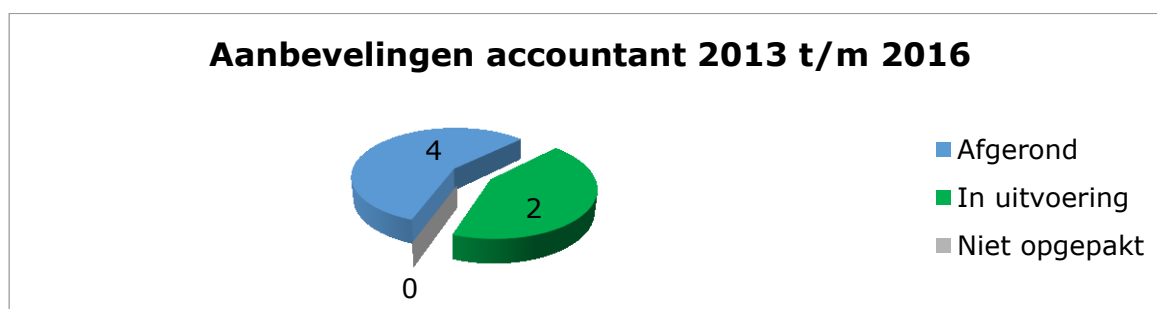

17. Aanbevelingen accountant en rekenkamercommissie

De opvolging van aanbevelingen uit onderzoeken door accountant en rekenkamer wordt opgepakt, gemonitord en getoetst.

Aanbevelingen van de accountant

Hieronder is aangegeven in hoeverre we gevolg hebben gegeven aan de aanbevelingen van de accountant naar aanleiding van de controles over 2013, 2014, 2015 en 2016.

De twee nog niet geheel afgewikkelde aanbevelingen betreffen:

- integriteitsbeleid en toezicht op de werking van het beleid (2016)
- opzet en inhoud paragraaf weerstandscapaciteit (2015)

Naar aanleiding van de aanbeveling over het onderwerp Integriteit heeft Personeel&Organisatie in samenwerking met de ondernemingsraad activiteiten georganiseerd rond dit onderwerp om meer bewustwording te creëren. Er is een verkenningstraject gestart om het huidige beleid te vernieuwen en de toezicht op de werking en naleving aan te scherpen.

Over de opzet en inhoud van de paragraaf Weerstandscapaciteit was de accountant van mening dat de risico's te veel en te uitgebreid waren. Ook plaatste hij kanttekeningen bij de hoogte van het weerstandsvermogen. Op dit moment zijn we bezig de Kadernota Risicomanagement te herijken waarbij meer nadruk op strategische en externe risico's zal komen te liggen. Hier zullen we het weerstandsvermogen ook in meenemen.

Opgevolgde aanbevelingen:

De aanbeveling uit 2013 voor de verbetering van de subsidieregistratie ronden we in januari 2018 af, nadat de formele lancering van de subsidie-administratie heeft plaatsgevonden.

Naar aanleiding van de aanbeveling uit 2014 voor de periodieke toetsing van IT-back-ups is een procedurebeschrijving opgesteld welke wordt toegepast.

De aanbeveling om de fiscale administratie in te richten ten behoeve van de aangifte vennootschapsbelasting is opgevolgd. In november is de eerste aangifte gedaan over 2016.

Om onjuiste aanbestedingen te voorkomen zijn er voldoende procedures aanwezig. Bij een onjuiste aanbesteding worden onmiddellijk maatregelen getroffen door het contract stop te zetten en opnieuw aan te besteden. Deze aanbeveling is hiermee opgevolgd.

Aanbevelingen van de rekenkamercommissie

De Rekenkamercommissie kwam in het voorjaar met het onderzoeksrapport Communicatie en de verbinding met de omgeving. De conclusie was dat we op de goede weg zijn, maar dat er nog aanpassingen nodig waren om stappen vooruit te kunnen zetten. Daartoe werd een aantal aanbevelingen gedaan:

- Werk het beleid zo SMART²² mogelijk uit;
- Maak keuzes;
- Investeer in zichtbaarheid, persoonlijk contact en persoonlijke benadering;
- Investeer in communicatie in de directe leefomgeving;
- Maak werk van burgerparticipatie.

De aanbevelingen zijn overgenomen en worden uitgewerkt. Een deel van de aanbevelingen bestaat in feite uit acties die we permanent uitvoeren, zoals het SMART maken, het investeren in persoonlijk contact, communicatie in de leefomgeving en burgerparticipatie.

²² Het SMART-principe is het eenvoudig en eenduidig opstellen en controleren van doelstelling. De letters staan voor specifiek, meetbaar, acceptabel, realistisch en tijdsgebonden.

Deel 3 – Jaarrekening

Foto: Zonnepark op het water rwzi Eversteoog Texel

18. Grondslagen van waardering en resultaatbepaling

De jaarrekening is opgemaakt in overeenstemming met het Waterschapsbesluit.

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarde.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Dividendopbrengsten van deelnemingen worden als baten genomen op het moment waarop het dividend betaalbaar wordt gesteld.

Vaste activa

Immateriële vaste activa

Immateriële vaste activa zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs onder aftrek van cumulatieve afschrijvingen, gebaseerd op de economische levensduur, zonder rekening te houden met eventuele restwaarde. Afschrijvingen vinden lineair plaats vanaf 1 januari na het moment van ingebruikname. Investerings tot € 1 miljoen worden niet geactiveerd, maar ineens ten laste van de exploitatie gebracht. Bij de waardering wordt in voorkomende gevallen rekening gehouden met een bijzondere 'vermindering' van de waarde als deze duurzaam blijkt te zijn. De gehanteerde afschrijvingstermijnen bedragen in jaren:

Afschrijvingstermijnen immateriële vaste activa	Termijn
Onderzoek, voorbereiding en ontwikkeling	5 jaar
Bijdragen en afkoopsommen	10 jaar

Materiële vaste activa

Materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs exclusief kosten voor intern gemaakte uren of - indien van toepassing - tegen lagere marktwaarde, onder aftrek van cumulatieve afschrijvingen, gebaseerd op de economische levensduur, zonder rekening te houden met eventuele restwaarde. De verkrijgingsprijs is de aanschafprijs onder aftrek van bijdragen van derden. Bij de waardering wordt in voorkomende gevallen rekening gehouden met een bijzondere 'vermindering' van de waarde als deze duurzaam blijkt te zijn.

Afschrijvingen vinden lineair plaats vanaf 1 januari na het moment van ingebruikname.

Investerings tot € 0,1 miljoen worden niet geactiveerd, maar ineens ten laste van de exploitatie gebracht. Op grond wordt onder bepaalde omstandigheden²³ afgeschreven.

Met ingang van 2016 worden kosten voor intern gemaakte uren niet meer geactiveerd.

Overboeking van opgeleverde werken vanuit onderhanden werk naar investeringen vindt plaats op 1 januari na het moment van ingebruikname.

²³ Er wordt niet op grond afgeschreven tenzij

- gronden een onverbreekbaar onderdeel vormen van een object. Dergelijke gronden worden conform het object afgeschreven;
- waardevermindering van de grond plaatsvindt.

In onderstaande tabel zijn de gehanteerde afschrijvingstermijnen in jaren weergegeven. Dit jaar is aan deze tabel de afschrijvingstermijn van zonnepanelen toegevoegd.

Afschrijvingstermijnen materiële vaste activa	Termijn
<i>Grond</i>	40 jaar
<i>Vervoersmiddelen en werktuigen</i>	
Vervoersmiddelen, machines en werktuigen waarvoor geen ideaalcomplex geldt	7 jaar
Zwaar materieel	10 jaar
<i>Overige bedrijfsmiddelen</i>	
Automatisering	4 jaar
Meet- en regelsystemen	10 jaar
<i>Kantoren, dienstwoningen en centrale werkplaatsen</i>	
Civiel	30 jaar
Technische installaties in bedrijfsgebouwen en woonruimten	15 jaar
Veiligheidsvoorzieningen, telefooninstallaties, kantoormeubilair in bedrijfsgebouwen en woonruimten	5 jaar
<i>Waterkeringen</i>	
Civiel	30 jaar
Mechanisch/elektrisch	15 jaar
Wegen in relatie tot waterkeringen	15 jaar
Groot onderhoud (levensduurverlengend)	20 jaar
<i>Waterlopen, kunstwerken en gemalen kwantiteitsbeheer</i>	
Civiel	25 jaar
Mechanisch/elektrisch	15 jaar
Watergangen	30 jaar
<i>Zuiveringstechnische werken</i>	
Civiel	30 jaar
Mechanisch/elektrisch	15 jaar
Persleidingen	40 jaar
Vrijvallyleidingen	20 jaar
SDI Gasturbine	5 jaar
SDI Generator	10 jaar
Telemetrie ten behoeve van de aansturing van gemalen, zuiveringsinstallaties en eventuele andere voorzieningen	10 jaar
<i>Wegen</i>	15 jaar
Bruggen	25 jaar
<i>Vaarwegen en havens</i>	
Vaarwegen en havens civiel	25 jaar
Mechanisch/elektrisch	15 jaar

Afschrijvingstermijnen overige materiële vaste activa	Verwachte gebruiksduur
<i>Overige materiële vaste activa</i>	
Civiel	25 jaar
Mechanisch/elektrisch	15 jaar
Amoveren als onderdeel van investering	1 jaar
Zonnepanelen	15 jaar

Financiële vaste activa

Deelnemingen worden gewaardeerd tegen kostprijs of lagere marktwaarde. Overige financiële vaste activa worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Zo nodig is een voorziening voor verwachte oninbaarheid in mindering gebracht.

Vlottende activa

Vorderingen en overlopende activa

De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht. De voorziening wordt dynamisch bepaald voor de waterschapsbelasting en is statisch voor de overige vorderingen.

Eigen vermogen

Algemene reserve, bestemmingsreserves voor tariefsegalisatie en overige bestemmingsreserves

Het eigen vermogen is gesplitst in de algemene reserve, de bestemmingsreserves voor tariefsegalisatie en de overige bestemmingsreserves. De algemene reserve is het deel van het vermogen dat dient als buffer om algemene risico's op te vangen. De bestemmingsreserves voor tariefsegalisatie zijn ingesteld om fluctuaties in de tarieven te beperken. De overige bestemmingsreserves zijn dat deel van het eigen vermogen dat is gereserveerd voor (de dekking van) specifieke uitgaven.

Het eigen vermogen wordt gevormd door het saldo van bezittingen en schulden.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de verplichting c.q. het voorzienbare verlies. De pensioenverplichting in eigen beheer is echter actuariel tegen de contante waarde van de (reeds opgebouwde) toekomstige uitkeringsverplichtingen gewaardeerd. De onderhoudsegalisatievoorzieningen zijn gebaseerd op een meerjarenraming van het uit te voeren groot onderhoud, waarin rekening is gehouden met de kwaliteitseisen die geformuleerd zijn.

Vaste schulden

Vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde, verminderd met gedane aflossingen.

Werken voor derden

Wij verrichten werkzaamheden voor derden, zoals decentrale overheden en bedrijven. Werken voor derden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Vlottende passiva

Netto-vlottende schulden met een looptijd korter dan één jaar en overlopende passiva

De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

19. Balans

19.1 Balans per ultimo boekjaar

Activa (bedragen x € 1 miljoen)	31-12-2017	31-12-2016	Passiva (bedragen x € 1 miljoen)	31-12-2017	31-12-2016
<i>Vaste activa</i>			<i>Vaste passiva</i>		
Immateriële vaste activa	2,8	2,7	<i>Eigen vermogen</i>		
Materiële vaste activa	499,9	529,9	Algemene reserve	30,1	27,5
Financiële vaste activa	0,7	0,7	Bestemmingsreserves voor tariefseglisatie	39,3	43,2
			Overige bestemmingsreserves	36,1	39,7
<i>Vlottende activa</i>			Resultaat boekjaar	0,9	2,4
Liquide middelen	7,1	-			
Kortlopende vorderingen	34,6	33,5	<i>Voorzieningen</i>	20,1	19,1
Overlopende activa	75,7	60,6			
			<i>Vaste schulden</i>	400,6	410,4
			<i>Werk voor derden</i>	1,8	-
			<i>Vlottende passiva</i>		
			Netto-vlottende schulden met een looptijd korter dan één jaar	39,6	56,7
			Overlopende passiva	52,1	28,6
<i>Afrondingsverschillen</i>		0,1	<i>Afrondingsverschillen</i>	0,2	-0,1
Totaal	620,8	627,5	Totaal	620,8	627,5

19.2 Toelichting op de balans per ultimo boekjaar

Activa

Staat van activa <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	Boek- waarde	Desinves- teringen en overboe- kingen	Investe- ringen	Bij- dragen van derden	Afschrij- vingen	Afron- dings- verschillen	Boek- waarde
	1 jan 2017	Mutaties in 2017					31 dec 2017
Onderzoek en ontwikkeling	1,2	-0,2	0,1	-	-0,4	-0,1	0,6
Bijdragen en afkopsommen	1,6	-	0,8	-	-0,2	-	2,2
Afrondingsverschillen	-0,1	-	-0,1	-	-	-	-
Subtotaal immateriële vaste activa	2,7	-0,2	0,8	-	-0,6	0,1	2,8
Gronden	17,4	-	-	-0,6	-0,3	-	16,5
Vervoersmiddelen en werktuigen	-	-	0,7	-	-	-	0,7
Overige bedrijfsmiddelen	5,1	-	1,4	-	-1,0	-	5,5
Kantoren, woningen en werkplaatsen	41,9	-0,3	-	-	-2,1	0,1	39,6
Waterkeringen	70,8	0,5	45,2	-44,9	-4,7	-	66,9
Waterlopen, kunstwerken en gemalen	127,4	-0,4	4,8	-3,7	-6,5	-	121,6
Zuiveringstechnische werken	252,5	-	2,1	-0,1	-18,9	-	235,6
Wegen	14,8	-	0,4	-0,1	-2,0	0,1	13,2
Vaarwegen en havens	-	-	-	-	-	-	-
Overige materiële vaste activa	0	0,3	0,1	-	-	-	0,4
Afrondingsverschillen	-	0,1	-	-	-0,1	-	-0,1
Subtotaal materiële vaste activa	529,9	0,2	54,7	-49,4	-35,6	0,1	499,9
Afrondingsverschillen	0,1	-	0,1	-	-	-	-0,1
Totaal	532,7	-	55,6	-49,4	-36,2	-0,1	502,6

Verloopoverzicht onderhanden werk 2017 <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	Boek- waarde	Overboe- kingen	Investe- ringen in gebruik genomen	Investe- -ringen	Bijdragen van derden	Boek- waarde	Netto restant krediet
	1 jan		Mutaties in 2017			31 dec	
Gronden	1,4	-	-1,1	0,1	-	0,4	0,2
Vervoersmiddelen en werktuigen		-	-	0,7	-	0,7	-
Overige bedrijfsmiddelen	4,3	-	-2,5	1,2	-	3,0	1,9
Kantoren, woningen en werkplaatsen	-	-	-	-	-	-	-
Waterkeringen	15,6	0,5	-15,0	45,2	-44,9	1,4	14,6
Waterlopen, kunstwerken en gemalen	37,9	-0,3	-15,0	4,5	-3,3	23,8	29,8
Zuiveringstechnische werken	13,0	-	-11,1	1,3	-	3,2	28,7
Wegen	3,2	-	-2,1	0,4	-0,1	1,4	3,9
Overige materiële vaste activa	-	-	-	0,1	-	0,1	3,3
Totaal	75,4	0,2	-46,8	53,5	-48,3	34,0	82,4

Het onderhanden werk betreft per 31 december 2017 € 34,0 miljoen. De resterende bruto kredieten van het onderhanden werk bedragen € 710,5 miljoen waarvan het grootste deel HWBP-2 betreft.

Financiële vaste activa

Financiële vaste activa <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	31-12-2017	31-12-2016
Kapitaalverstrekkingen aan bedrijven	0,7	0,7
Leningen aan ambtenaren	-	-
Totaal	0,7	0,7

Kapitaalverstrekkingen aan bedrijven

Het betreft de deelnemingen in de Nederlandse Waterschapsbank, Bank Nederlandse Gemeenten, BV Baggerzorg, Uitwaterende Sluizen Lease I B.V., Maatschap CBL-I en de N.V. HVC.

Leningen aan ambtenaren

Dit heeft betrekking op aan personeel verstrekte hypothecaire geldleningen en leningen voor de PC-privé-regeling. Dit betreft een bedrag van € 12.905,-.

Liquide middelen

Liquide middelen <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	31-12-2017	31-12-2016
Overige positieve rekening-courantverhoudingen	7,1	-
Kasmiddelen	-	-
Totaal	7,1	-

De liquide middelen staan voor ons vrij ter beschikking en bestaan uit direct opeisbare vorderingen op kredietinstellingen en kasmiddelen.

Schatkistbankieren

Voor liquide middelen die tijdelijk niet voor de publieke taken nodig zijn, en voor zover die een drempelbedrag te boven gaan, is schatkistbankieren verplicht geworden. Dit is ingevoerd om als decentrale overheden bij te dragen aan een lagere EMU-schuld en vermindert de externe financieringsbehoefte van het Rijk. Daarnaast vermindert schatkistbankieren het beleggingsrisico.

Drempelbedrag schatkistbankieren				
<i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>				
Begrotingstotaal				246,2
Drempelbedrag 0,75%				1,8
	KW1	KW2	KW3	KW4
Gemiddelde som per kwartaal buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	-	0,1	0,1	-

In 2017 zijn we onder het drempelbedrag van € 1,8 miljoen gebleven van schatkistbankieren.

Kortlopende vorderingen en overlopende activa

Kortlopende vorderingen en overlopende activa	31-12-2017	31-12-2016
<i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>		
Vorderingen op belastingdebiteuren	33,3	34,2
Af: voorziening dubieuze belastingdebiteuren	-2,8	-1,9
Afrondingsverschil	-	0,1
<i>Subtotaal vorderingen op belastingdebiteuren</i>	30,5	32,4
Overige vorderingen	4,1	1,1
Af: voorziening overige dubieuze debiteuren	-	-
<i>Subtotaal kortlopende vorderingen</i>	4,1	1,1
Totaal kortlopende vorderingen	34,6	33,5
<i>Overlopende activa</i>		
Nog te ontvangen subsidies	73,1	57,4
Nog op te leggen aanslagen waterschapsbelastingen	1,6	1,1
Nog te ontvangen bedragen	0,5	1,1
Vooruitbetaalde bedragen/vooruitontvangen facturen	0,5	0,6
Overige overlopende activa	-	0,4
Totaal overlopende activa	75,7	60,6
Totaal kortlopende vorderingen en overlopende activa	110,3	94,1

Kortlopende vorderingen

De totale openstaande debiteuren per eind 2017 bedragen € 37,4 miljoen (2016: € 35,3 miljoen). Ultimo 2017 is € 2,8 miljoen opgenomen als voorziening dubieuze debiteuren. Deze voorziening is in mindering gebracht op de debiteuren. Het saldo van de vorderingen komt daarmee uit op € 34,6 miljoen. Het verschil van de totale kortlopende vorderingen ten opzichte van 2016 is € 1,1 miljoen en wordt voornamelijk veroorzaakt door een toename van € 3,0 miljoen van de overige vorderingen, waarvan € 2,8 miljoen aan facturen voor de provincie Noord-Holland. Het restant wordt veroorzaakt door een afname van de vorderingen op de belastingdebiteuren met € 1,9 miljoen. Het betalingsgedrag is verbeterd door de gunstige economische omstandigheden, meer automatische incasso's en het optimaliseren van de incassoprocedure.

Overlopende activa

Het saldo van de overlopende activa per eind 2017 bedraagt € 75,7 miljoen (2016: € 60,6 miljoen). De grootste post die ultimo 2017 onderdeel uitmaakt van de overlopende activa, is de post Nog te ontvangen subsidies met een saldo van € 73,1 miljoen. Hiervan komt € 68,6 miljoen ten gunste van HWBP en HWBP-2 (2016: € 50,9 miljoen) en € 4,5 miljoen van overige projecten (2016: € 6,5 miljoen).

Verloopoverzicht Nog te ontvangen subsidies

Verloopoverzicht 2017 <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	EU	Rijk			Provincie	Overige	Totaal
	Overige subsidies	HWBP-2	HWBP	Overige subsidies	Overige subsidies	Overige subsidies	
Saldo 1 januari	0,1	50,1	0,7	3,8	2,5	0,2	57,4
Ontvangen bedragen	-	-3,4	-	-4,0	-2,1	-	-9,5
Toevoegingen	-	20,4	0,6	3,3	0,8	0,1	25,2
Afrondingsverschil	-0,1	0,1	0,1	-0,1			
Saldo 31 december	0,0	67,2	1,4	3,0	1,2	0,3	73,1

Passiva

Eigen vermogen

Verloopoverzicht	Saldo 31-12- 2016	Resultaat- bestem- ming 2016	Saldo 1-1-2017	Mutatie 2017		Saldo 31-12-2017
				Interne vermeer- deringen	Interne vermin- deringen	
Reserves <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>						
Algemene reserve	27,5		27,5	7,9	-5,3	30,1
Bestemmingsreserves voor tariefseglisatie:						
Watersysteembeheer	13,9	1,3	15,2	2,9	-12,3	5,8
Zuiveringsbeheer	25,4	1,2	26,6	6,0	-4,4	28,2
Wegenbeheer	3,8	-0,1	3,7	2,2	-0,5	5,4
Afrondingsverschillen	0,1		0,1		-0,2	-0,1
Subtotaal bestemmingsreserves voor tariefseglisatie	43,2	2,4	45,6	11,1	-17,4	39,3
Overige bestemmingsreserves:						
CBL (Cross Border Lease)	1,6		1,6	-	-0,5	1,1
Afkoopsom wegentaak Amsterdam-Noord	6,6		6,6	-	-0,7	5,9
Erfpachtgronden	9,0		9,0	0,7	-1,2	8,5
Huisvesting	20,0		20,0	-	-2,0	18,0
Werven	1,3		1,3	-	-0,1	1,2
Maatregelen CO ₂ -emissiereductie	1,1		1,1	0,3	-	1,4
Afrondingsverschillen	0,1		0,1		-0,1	
Subtotaal overige bestemmingsreserves	39,7		39,7	1,0	-4,6	36,1
Resultaat boekjaar	2,4			0,9		0,9
Afrondingsverschillen	-0,1		-0,1	0,1		0,1
Totaal reserves	112,7	2,4	112,7	21,0	-27,3	106,5

Reservepositie

Het eigen vermogen is afgenomen met € 6,2 miljoen en bedraagt per 31 december 2017 € 106,5 miljoen.

De afname van het eigen vermogen is het gevolg van de volgende mutaties:

Mutaties van het eigen vermogen <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	Realisatie 2017	
Resultaat boekjaar		0,9
Interne vermeerderingen:		
- Algemene reserve op grond van originele begroting	7,9	
- Bestemmingsreserves voor tariefseglisaties op grond van originele begroting	5,9	
- Bestemmingsreserves voor tariefseglisaties vanuit de algemene reserve.	5,3	
- Overige bestemmingsreserve op grond van de algemene begrotingswijziging	0,3	
- Overige bestemmingsreserve op grond van verkoop erfpachtgronden	0,7	
		20,1
Interne verminderingen:		
- Overige bestemmingreserve op grond van originele begroting	-4,6	
- Bestemmingsreserves voor tariefseglisaties op grond van originele begroting	-13,4	
- Bestemmingsreserves voor tariefseglisaties op grond van de algemene begrotingswijziging	-4,0	
- Overige bestemmingsreserves op grond van de algemene begrotingswijziging	-	
- Algemene reserve op grond van de weerstandscapaciteit	-5,3	
		-27,3
Afrondingsverschil		0,1
Saldo mutatie eigen vermogen		-6,2

Algemene reserve

Het doel van een algemene reserve is om te beschikken over weerstandscapaciteit, zodat omvangrijke financiële calamiteiten kunnen worden opgevangen. Zonder weerstandscapaciteit kan een financiële calamiteit leiden tot een forse negatieve reserve, die binnen enkele jaren moet worden hersteld met een sterke tariefstijging tot gevolg. De calamiteiten zijn ingedeeld in drie risicocategorieën: operationeel, politiek/bestuurlijk en juridisch/wettelijk. De belangrijkste risico's per effect met een risicoscore 9 en/of een maximaal financieel gevolg groter dan € 1,0 miljoen staan beschreven in deel I van de jaarstukken. Als gevolg van de berekening van de weerstandscapaciteit ten tijde van het opstellen van de originele begroting 2017 is de algemene reserve per 1 januari 2017 met € 7,9 miljoen verhoogd naar € 35,4 miljoen. Ultimo 2017 is, conform de Kadernota Reserves en Voorzieningen, de weerstandscapaciteit herrekend en de algemene reserve verlaagd naar € 30,1 miljoen.

Bestemmingsreserves voor tariefseglisatie

Bestemmingsreserves gebruiken we voor het opvangen van schommelingen in de uitvoeringskosten van onze waterschapstaken. Door gebruik te maken van de bestemmingsreserves voorkomen we tariefschommelingen en bereiken wij zoveel mogelijk tariefseglisatie. De hoogte van de bestemmingsreserves is mede gebaseerd op meerjarenramingen over kosten- en tarievenontwikkeling. De toevoeging van € 11,1 (afgerond) miljoen bestaat met name uit de toevoeging van de originele begroting van € 5,9 miljoen en € 5,3 miljoen vanuit de algemene reserve. De onttrekking van € 17,4 miljoen bestaat voor € 13,4 miljoen conform de onttrekking van de originele begroting en € 4,0 miljoen conform de begrotingswijziging.

Overige bestemmingsreserves

In 1997 is door de Cross Border Lease-transactie een voordeel ontstaan dat gedurende de looptijd van de overeenkomst vrijvalt ten gunste van de exploitatie. Conform de begroting is € 0,5 miljoen van de reserve vrijgevallen ten gunste van de exploitatie.

De overige bestemmingsreserve 'Afkoopsom wegentaak Amsterdam-Noord' is ontstaan in 2008. Wij ontvingen toen een bedrag van € 14,7 miljoen van de gemeente Amsterdam voor de afkoop van de wegneheffing in het gebied van de gemeente. Het nettobedrag valt in 25 jaar aflopend vrij ten gunste van de exploitatie. Voor 2017 is dit conform begroting een bedrag van € 0,7 miljoen.

In oktober 2007 heeft het bestuur drie overige bestemmingsreserves gevormd: 'Huisvesting', 'Erfpachtgronden' en 'Werven'. De vrijval van de reserve 'Huisvesting' vindt sinds juni 2011 plaats, vanaf de ingebruikname van het centrale kantoor in Heerhugowaard. Conform begroting is in 2017 € 2,0 miljoen vrijgevallen ten gunste van de exploitatie.

De toevoeging aan de reserve 'Erfpachtgronden' vindt plaats uit de gerealiseerde verkoopopbrengsten van verkochte erfpachtgronden. De toevoeging bedraagt in 2017 € 0,7 miljoen. Conform begroting is in 2017 € 1,2 miljoen vrijgevallen ten gunste van de exploitatie.

De reserve 'Werven' is gevormd uit de verkoopopbrengst van de verkochte werven. Conform begroting is in 2017 € 0,1 miljoen vrijgevallen ten gunste van de exploitatie.

Het algemeen bestuur heeft in 2011 de overige bestemmingsreserve 'Maatregelen CO₂-emissiereductie' gevormd. Deze reserve bestaat uit niet-bestede budgetten van 2010 tot en met 2012. Vanuit de reserve financieren we de kapitaallasten van investeringen die specifiek bedoeld zijn om de CO₂-emissie te verminderen. In 2017 is conform begroting € 47.000,- onttrokken ten gunste van de exploitatie en is conform de begrotingswijziging € 0,3 miljoen toegevoegd ten laste van de exploitatie.

Met ingang van 2017 zijn de kapitaallasten voor de investering in zonnepanelen bij de rwzi Geestmerambacht en het ketenpark van de Markermeerdijken gedekt uit deze reserve. Het algemeen bestuur heeft hiermee in november 2016 ingestemd.

Resultaatverdeling boekjaar

Mutatie bestemmingsreserves voor tariefsegalisatie <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	Realisatie 2017	Realisatie 2016
Watersysteembeheer	1,1	1,2
Zuiveringsbeheer	0,6	1,5
Wegenbeheer	-0,8	-0,4
Afrondingsverschil		0,1
Totaal	0,9	2,4

Het resultaat van het boekjaar wordt in de balans als afzonderlijke component van het eigen vermogen opgenomen en, na vaststelling van de jaarrekening, in het daaropvolgende boekjaar verdeeld. Dit overeenkomstig een door het algemeen bestuur vastgesteld besluit over de bestemming van het resultaat.

Voorzienen

Voorzienen <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	Saldo 1 jan 2017	Interne vermeerderingen	Interne verminderingen	Externe verminderingen	Saldo 31 dec 2017
Voorzienen voor arbeidsgerelateerde verplichtingen	2,2	0,2	-0,1	-0,3	2,0
Voorzienen voor baggeren en saneren van waterlopen	15,8	6,4	-1,3	-5,2	15,7
Voorzienen voor overige onderhoudswerkzaamheden	-	4,2	-	-2,8	1,4
Voorzienen sale and lease back-overeenkomsten	1,0	-	-	-	1,0
Afrondingsverschillen	0,1			-0,1	
Totaal	19,1	10,8	-1,4	-8,4	20,1

Voorzienen voor arbeidsgerelateerde verplichtingen, pensioenverplichtingen van oud-bestuurders in eigen beheer

De voorziening is in 2017 opgehoogd met € 0,2 miljoen om toekomstige verplichtingen op te kunnen vangen conform het actuariel overzicht. Uit dit overzicht blijkt dat er op balansdatum een bedrag van € 2,0 miljoen beschikbaar moet zijn.

Voorzienen voor baggeren en saneren van waterlopen

De voorziening Baggeren is gevormd om schommelingen in de kosten van de baggerwerken te egaliseren. De voorziening is gebaseerd op "Uitgangspunten voorziening Baggerfonds", vastgesteld door het algemeen bestuur in februari 2015. De dotatie aan deze voorziening is bij vaststelling van het Meerjarenplan 2017-2020 gesteld op € 7,1 miljoen. Conform de begrotingswijziging is deze dotatie verminderd met € 0,7 miljoen. We hebben voor € 1,3 miljoen aan afkoopsommen en subsidies ontvangen, waarvoor het werk verricht is in 2016 en 2017. Dit bedrag is vrijgevalen ten

gunste van het resultaat. Tevens is er € 5,2 miljoen onttrokken aan de voorziening, dit betreft de gemaakte kosten voor baggeren.

Voorziening voor overige onderhoudswerkzaamheden:

Vanaf 2017 hanteert HHNK voor de vervanging van persleidingen en rioolgemaal een voorziening. De desbetreffende uitgaven worden niet meer als investering verantwoord, waardoor toekomstige kapitaallasten zullen dalen. Conform de originele begroting is er € 4,2 miljoen gedoteerd aan de voorziening. Er is € 2,8 miljoen onttrokken aan kosten, die € 1,3 miljoen hoger uitviel dan begroot. Naar aanleiding van opgetreden breuken is er een nieuwe risicobeoordeling gemaakt en zijn delen van deze leiding vervangen. Tevens was er een spoedreparatie aan een rioolgemaal nodig.

Voorzieningen sale and lease back-overeenkomsten

In 1997 heeft een van onze rechtsvoorgangers langjarige CBL-transacties afgesloten. Gedurende de looptijd kunnen aanpassingen, verwijdering en verkoop van de in de lease betrokken activa leiden tot beheers- en/of begeleidingskosten en te betalen afkoopsommen. Deze kosten worden gefinancierd uit een voor dat doel gecreëerde voorziening.

Vaste schulden

Vaste schulden <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	31-12-2017	31-12-2016
Onderhandse leningen van binnenlandse banken en overige financiële instellingen	400,6	410,4
Waarborgsommen	-	-
Langlopende financiële leaseverplichtingen	-	-
Totaal	400,6	410,4

De totale vaste schuld per eind 2017 bedraagt € 400,6 miljoen (2016: € 410,4 miljoen, dit is exclusief € 17,7 miljoen aflossingsverplichting korter dan één jaar). In voorgaande jaren werden de schulden korter dan één jaar gepresenteerd bij de vlottende passiva. De aflossingsverplichting korter dan één jaar bedraagt eind 2017 € 15,3 miljoen.

Er is € 27,4 miljoen afgelost. Dit bedrag bestaat uit de aflossingsverplichting van € 17,7 miljoen en een extra aflossing van € 9,8 miljoen. Voor het verloopoverzicht van de onderhandse leningen, zie hoofdstuk 15 Financiering.

Werken voor derden

Werken voor derden <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	31-12-2017	31-12-2016
Onderhoud oevers voor provincie Noord-Holland	1,8	-
Overig werken voor derden	-	-
Totaal	1,8	-

Sinds 2017 worden werken voor derden op de balans gepresenteerd. Wij verrichten werkzaamheden voor derden, zoals decentrale overheden en bedrijven. Voor het onderhoud van de oevers voor de provincie Noord-Holland hebben wij een contract voor dagelijks en groot onderhoud. Hierdoor is op

de passivazijde van de balans een bedrag opgenomen voor de in de toekomst te maken kosten van groot onderhoud.

Vlottende passiva

Vlottende passiva <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	31-12-2017	31-12-2016
<i>Netto-vlottende schulden met een looptijd korter dan één jaar</i>		
Aflossingsverplichting langlopende leningen	-	17,7
Bankkrediet NWB	4,0	0,3
Crediteuren	20,7	20,7
Nog te betalen rente langlopende leningen	4,1	6,8
Belastingen en sociale- en pensioenpremies	3,7	3,9
Overige kortlopende schulden	7,2	7,3
Afrondingsverschil	-0,1	
Subtotaal netto-vlottende schulden met een looptijd korter dan één jaar	39,6	56,7
<i>Overlopende passiva</i>		
Vooruitontvangen subsidie	44,7	20,5
Vooruitontvangen bedragen	4,6	5,5
Verlofverplichtingen	2,3	2,2
Overige overlopende passiva	0,5	0,4
Subtotaal overlopende passiva	52,1	28,6
Afrondingsverschillen	0,1	-
Totaal	91,8	85,3

De totale vlottende passiva zijn toegenomen naar € 91,8 miljoen (2016: € 85,3 miljoen). De netto vlottende schulden met een looptijd korter dan één jaar zijn gedaald met € 17,1 miljoen ten opzichte van 2016. De oorzaak van deze daling heeft te maken met de aflossingsverplichtingen van de langlopende leningen die niet meer onder de vlottende passiva worden geboekt in 2017. Zie hiervoor ook de toelichting bij vaste schulden.

Het saldo van de overlopende passiva per eind 2017 bedraagt € 52,1 miljoen (2016: € 28,6 miljoen). De grootste post die deel uitmaakt van de overlopende passiva, is de post Vooruitontvangen subsidie met een saldo van € 44,7 miljoen. Hiervan is € 44,4 miljoen ontvangen ten behoeve van HWBP en HWBP-2 (2016: € 20,0 miljoen) en € 0,3 miljoen voor overige projecten (2016: 0,5 miljoen).

Verloopoverzicht vooruitontvangen subsidies

Verloopoverzicht 2017 <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	EU Overige subsidies	Rijk HWBP-2	Rijk HWBP	Provincie Overige subsidies	Afrondingsverschil	Totaal
Saldo 1 januari	0,4	10,7	9,3	0,2	-0,1	20,5
Toevoegingen	-	56,7	1,6	-	0,1	58,4
Vrijgevallen bedragen	-0,1	-31,1	-2,8	-0,2	0,1	-34,1
Afrondingsverschillen	-	-	-	-	-0,1	-0,1
Saldo 31 december	0,3	36,3	8,1	-	-	44,7

In het verloopoverzicht is bij de toevoegingen aan het Rijk HWBP-2 € 1,2 miljoen ontvangsten van de provincie Noord-Holland en € 0,6 miljoen van het Waddenfonds inbegrepen.

Niet uit de balans blijkende verplichtingen

Een aantal verplichtingen wordt volgens de geldende regelgeving niet in de balans opgenomen. Daarom worden deze hieronder separaat weergegeven.

Meerjarige contracten

Ultimo 2017 hebben wij een niet uit de balans blijkende verplichting van € 529,2 miljoen, waarvan € 514,3 miljoen aan verplichtingen van het HWBP-2-programma.

Cross Border Lease zuiveringstechnische werken - 1^e tranche

De rwzi's Beemster, Geestmerambacht, Katwoude, Oosthuizen, Ursem, Wervershoof en Zaandam-Oost zijn leaseobjecten. Op grond van de geldende regelgeving zijn de cijfers niet in de balans opgenomen. Per balansdatum gaat het om de volgende bedragen:

Cross Border Lease <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	31-12-2017	31-12-2016
Deposito CBL I	169,7	191,8
Rente deposito CBL I	12,5	14,2
Totaal activa per 31 december	182,2	206,0
Leaseverplichtingen CBL I langlopend	170,8	193,0
Leaseverplichtingen CBL I kortlopend	11,4	12,9
Afrondingsverschillen	-	0,1
Totaal passiva per 31 december	182,2	206,0

Op 31 december 2017 bedraagt de euro-dollarkoers 1,20 ten opzichte van 1,05 op 31 december 2016. Er bestaat een zeer kleine kans dat we moeten bijstorten op de garantstelling in het kader van de Cross Border Lease. Dit is het geval wanneer de euro-dollarkoers 0,78²⁴ wordt. Gezien de huidige koers is de verwachting dat dit niet binnen één jaar zal plaatsvinden.

Rekening-courantverhoudingen

Bij de NWB hebben wij twee rekening-courantverhoudingen, waarvan één € 56,6 miljoen bedraagt en de ander € 0,8 miljoen. Bij het Rijk (schatkist) hebben wij één rekening-courantverhouding van € 60,0 miljoen.

(Bank-)garantstellingen

Stichting Waterproef

Stichting Waterproef voert sinds 2005 laboratorium- en onderzoeksactiviteiten uit voor zowel ons als Waternet. Per 31 december 2008 hebben we samen met Waternet een garantieverklaring afgegeven voor de Stichting Waterproef; beide organisaties staan garant voor de juiste nakoming van de verplichtingen tot betaling van alles wat de NWB van de stichting te vorderen heeft. De rekening-courant bij de NWB heeft per eind 2016 een limiet van € 1,5 miljoen. Waterproef is aanzienlijk meer liquide geworden in 2016 en heeft een positief saldo van € 0,8 miljoen (2015: € 0,5 miljoen). Dit heeft voornamelijk te maken met de lage investeringen en een verbeterde werkkapitaalpositie.

²⁴ Bron: nl.Exchange-rates.org/history/USD/EUR/T

Unie van Waterschappen

De waterschappen staan gezamenlijk garant voor € 8,0 miljoen bij de NWB voor de Unie van Waterschappen. Dit bestaat uit € 2,0 miljoen krediet en € 6,0 miljoen hypothecaire lening bij de NWB. HHNK staat per 31 december 2017 garant voor 6,8% van het krediet, wat een garantstelling betreft van € 0,1 miljoen en 8,42% van de lening wat een garantstelling betreft van € 0,5 miljoen. Dit resulteert tot een totale garantstelling van € 0,6 miljoen.

Garantstelling Unie van Waterschappen <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	2017	2016
Bedrag garantstelling 1 januari	0,1	0,1
Bedrag garantstelling 31 december	0,6	0,1

Huisvuilcentrale (HVC)

We hebben 0,21% van het totale aandelenkapitaal en staan garant voor 0,24% van de gegarandeerde leningen A. Per 31 december 2016 betreft dit een garantstelling van € 1,4 miljoen.

Garantstelling HVC <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	2016	2015
Bedrag garantstelling 1 januari	1,4	1,4
Bedrag garantstelling 31 december	1,4	1,4

20. Exploitatie

20.1 Exploitatierkening naar effect

Exploitatierkening naar effect	Realisatie	Herziene begroting	Originele begroting
(Bedragen x € 1 miljoen)	2017	2017	2017
Waterveiligheid	45,6	47,0	46,5
Wateroverlast beperken	56,4	56,2	55,7
Watertekort voorkomen	0,6	0,8	0,8
Gezond water	6,6	6,2	6,3
Schoon water	69,1	69,0	67,4
Veilige (vaar)wegen	17,6	17,0	17,3
Crisisbeheersing	1,2	1,2	1,1
Bestuur en organisatie	26,4	32,2	29,6
Exploitatieresultaat vóór toevoegingen en onttrekkingen reserves	223,5	229,6	224,7
Toevoegingen en onttrekkingen bestemmingsreserves voor tariefsegalisatie ²⁵	-6,2	-11,5	-7,5
Waterschapsbelastingen	-218,3	-218,1	-217,2
Afrondingsverschil	0,1		
Exploitatieresultaat ('-' is voordelig)	-0,9	-	-

In het bestuursvoorstel ten behoeve van de vaststelling van de jaarstukken hebben we het voorstel tot bestemming van het resultaat opgenomen.

20.2 Toelichting begrotingsafwijkingen

Er zijn verschillende categorieën van begrotingsafwijkingen. Bij bepaalde categorieën is bij hogere uitgaven sprake van onrechtmatigheid. Dit telt mee in het oordeel van de accountant. De door de commissie Besluit begroting en verantwoording (BBV) gepubliceerde 'Kadernota Rechtmatigheid 2017' vormt de basis om te bepalen of een begrotingsafwijking onrechtmatig is. Hieronder volgen de categorieën.

0. Kostenoverschrijdingen die passen binnen het bestaande beleid en waarvan de begrotingswijziging redelijkerwijs niet meer in het begrotingsjaar door het CHI kon worden vastgesteld. *
1. Kostenoverschrijdingen betreffende activiteiten die niet passen binnen het bestaande beleid en waarvoor men tegen beter weten in geen voorstel tot begrotingsaanpassing heeft ingediend. **
2. Kostenoverschrijdingen die passen binnen het bestaande beleid, maar ten onrechte niet tijdig zijn gesignaleerd. **
3. Kostenoverschrijdingen die geheel of grotendeels worden gecompenseerd door direct gerelateerde opbrengsten. *

²⁵ Conform begroting 2017 worden hier alleen de mutaties van de bestemmingsreserves voor tariefsegalisatie weergegeven. Hierdoor is er aansluiting met de tabellen in hoofdstuk 2 t/m 9

4. Kostenoverschrijdingen bij open einde (subsidie)regelingen. Vaak blijkt vanwege dit open karakter in het kader van het opmaken van de jaarrekening een (niet eerder geconstateerde) overschrijding. *
5. Kostenoverschrijdingen die worden gecompenseerd door extra inkomsten die niet direct gerelateerd zijn. Over de aanwending van deze extra inkomsten heeft het CHI nog geen besluit genomen. **
6. Kostenoverschrijdingen betreffende activiteiten die achteraf als onrechtmatig moeten worden beschouwd:
 - a) geconstateerd tijdens verantwoordingsjaar**
 - b) geconstateerd na verantwoordingsjaar.*
7. Kostenoverschrijdingen op activeerbare activiteiten (investeringen) waarvan de gevolgen voornamelijk zichtbaar worden via hogere afschrijvings- en financieringslasten in het jaar zelf of pas in de volgende jaren.
 - a) jaar van investeren **
 - b) afschrijvings- en financieringslasten in latere jaren *

* Onrechtmatig, maar telt niet mee in het oordeel van de accountant.

** Onrechtmatig en telt mee in het oordeel van de accountant.

Per effect is nagegaan of de begrotingsafwijkingen binnen de grenzen liggen van de door het bestuur geautoriseerde begroting.

Exploitatiekosten²⁶ naar effect <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	Realisatie 2017	Herziene begroting 2017
Waterveiligheid	35,8	34,8
Wateroverlast beperken	39,9	39,9
Watertekort voorkomen	0,2	0,3
Gezond water	4,7	4,7
Schoon water	58,5	58,2
Veilige (vaar)wegen	19,0	18,2
Crisisbeheersing	0,2	0,4
Bestuur en organisatie	94,3	95,5
Afrondingsverschil	0,1	0,1
Totaal kosten	252,7	252,1

²⁶ Deze tabel heeft een andere insteek dan die in hoofdstuk 20.1. In deze tabel zijn de opbrengsten, uren en reserves buiten beschouwing gelaten.

In het volgende overzicht worden de begrotingsafwijkingen ten opzichte van de herziene begroting geclassificeerd.

Effect <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	Toelichting	Meer uitgegeven dan begroot	Categorie van de begrotingsafwijking
Waterveiligheid	<i>Verbetering boezemkades (VBK)</i> VBK heeft een inhaalslag gemaakt ten opzichte van 2016 (start van dit programma). De externe kosten zijn iets hoger uitgevallen dan begroot. Deze blijven binnen het totale, door het bestuur goedgekeurde, achtjarig programmabudget van € 68,0 miljoen. Voorzichtigheidshalve is de originele begroting gedurende het jaar niet aangepast, omdat in het startjaar 2016 de daadwerkelijke uitgaven aanzienlijk lager uitvielen dan destijds begroot.	- 1,0	0
Schoon water	<i>Energieverbruik door veel neerslag</i> Onvoorziene, en dus hogere, kosten voor elektriciteit van de rioolgemalen en zuiveringen, omdat de laatste maanden van het jaar veel neerslag is gevallen. Hierdoor wordt meer energie verbruikt om het water te verpompen en zuiveren. Dit heeft zich voornamelijk voorgedaan in het vierde kwartaal. Dit kon niet worden gedekt uit de post Onvoorzien, omdat daar al beslag op was gelegd.	- 0,3	0
Veilige (vaar)wegen	<i>Gladheidsbestrijding</i> Onvoorziene, en dus hogere, kosten aan gladheidsbestrijding. Er is rekening gehouden met vijf strooibeurten in de strooiperiode (oktober – december). Dit is het tienjarig gemiddeld. In de werkelijkheid zijn er vijftien preventieve strooibeurten geweest (€ 0,5 miljoen extra) en in verband met de sneeuwval ook nog eens € 0,2 miljoen aan curatieve bestrijding. Dit kon niet worden gedekt uit de post Onvoorzien, omdat daar al beslag op was gelegd.	- 0,7	0
Veilige (vaar)wegen	<i>Programma wegverharding</i> Onvoorziene, en dus hogere, kosten aan het programma wegverharding door tegenvallers in de uitvoering. Deze hebben zich voorgedaan in het vierde kwartaal. Dit kon niet worden gedekt uit de post Onvoorzien, omdat daar al beslag op was gelegd.	- 0,1	0

	<p>De tegenvallers waren:</p> <ul style="list-style-type: none">• slechtere onderlaag dan verwacht, waardoor meerwerk o.g.v. zwaardere uitvoeringsmaatregelen• spoedreparatie Venneweg met een weekendafsluiting• hogere onderzoekskosten i.v.m. asbestverontreiniging in een berm. <p>Met extra onderzoeken proberen we voor toekomstige projecten meer inzicht te krijgen in de onderlagen, waardoor er minder kans is op verrassingen tijdens de uitvoering.</p>		
--	---	--	--

Ook de investeringskredieten zijn getoetst op rechtmatigheid. Hier zijn geen afwijkingen geconstateerd.

Op één dossier is een inkooponrechtmatigheid ontstaan doordat het betreffende contract voor drie jaar is verlengd, terwijl dit op grond van de aanbestedingswetgeving slechts één jaar had mogen zijn. Bij constateren van de onrechtmatigheid was de dienst al opnieuw aanbesteed.

Begrotingswijzigingen in 2017

Het algemeen bestuur heeft één algemene begrotingswijziging goedgekeurd.

In deze begrotingswijziging zijn diverse posten opgenomen met een totaal negatief resultaat van € 4,0 miljoen. De posten die positief hebben bijgedragen aan het resultaat waren:

- Extra subsidie HWBP ter dekking van hogere inhuurkosten € 1,0 miljoen
- Vrijval post Onvoorzien € 1,1 miljoen
- Hogere waterschapsbelasting € 0,9 miljoen
- Lagere dotatie baggervoorziening € 0,7 miljoen
- Verkoop (pacht)gronden en overige eigendommen € 0,7 miljoen
- Hogere opbrengst Wet Herverdeling Wegen € 0,2 miljoen

De posten die negatief hebben bijgedragen aan het resultaat waren:

- Hogere personeelskosten (cao-verhoging, pensioenkosten en extra inhuurkosten HWBP) € 2,7 miljoen
- Diverse extra kosten zoals invulling vrije beleidsruimte, zonnepanelen, maai- en onderhoudskosten waterlopen, rentekosten, kapitaallasten, licentiekosten, slijbtransport en onderhoud, uitgestelde ontvangst bijdrage, onderhoud vaarwegen en reserve erfpachtgronden. € 5,9 miljoen

In de begrotingswijziging is geen aanpassing gedaan in de investeringsuitgaven en -inkomsten.

20.3 Toelichting op de exploitatierekening naar effect

Hiervoor verwijzen wij naar de verantwoording per effect in de hoofdstukken 2 tot en met 9.

21. Exploitatie naar kostendragers

Exploitatie naar kostendragers <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	Realisatie 2017	Herziene begroting 2017	Originele begroting 2017
Zuiveringsbeheer			
Netto kosten toegerekend aan de zuiveringstaak	78,1	80,6	77,7
Onvoorzien			0,4
Dividenden en overige algemene opbrengsten	-	-	-
Bruto kosten toegerekend aan de zuiveringstaak	78,1	80,6	78,1
Toevoeging bestemmingsreserve	6,0	4,0	4,0
Onttrekkingen bestemmingsreserve	-4,4	-4,4	-2,9
Nog te bestemmen resultaat	-0,6		
Afrondingsverschil		-0,1	
Verwachte belastingopbrengst	80,3	80,1	79,2
Gederfde inkomsten als gevolg van verminderingen	2,5	2,0	2,0
Gederfde inkomsten als gevolg van kwijtscheldingen en oninbaar verklaringen	3,8	3,8	3,6
Afrondingsverschil	0,1		
Bruto belastingopbrengsten	-86,7	-85,9	-84,8
Watersysteem			
Netto kosten toegerekend aan de watersysteeltaak	131,1	135,1	132,1
Onvoorzien			0,5
Dividenden en overige algemene opbrengsten	-	-	-
Afrondingsverschil			0,1
Bruto kosten toegerekend aan de watersysteeltaak	131,1	135,1	132,7
Toevoeging bestemmingsreserve	2,9		
Onttrekkingen bestemmingsreserve	-12,3	-12,4	-9,9
Nog te bestemmen resultaat	-1,1		
Afrondingsverschil	-0,1		
Verwachte belastingopbrengst	122,7	122,7	122,8
Gederfde inkomsten als gevolg van verminderingen	0,6	0,3	0,3
Gederfde inkomsten als gevolg van kwijtscheldingen en oninbaar verklaringen	3,4	3,3	3,2
Afrondingsverschil		0,1	
Bruto belastingopbrengsten	-126,7	-126,4	-126,3

Exploitatie naar kostendragers <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	Realisatie 2017	Herziene begroting 2017	Originele begroting 2017
Wegenbeheer			
Netto kosten toegerekend aan de wegentaak	14,3	13,9	13,8
Onvoorzien	-	-	0,1
Dividenden en overige algemene opbrengsten	-	-	-
Bruto kosten toegerekend aan de wegentaak	14,3	13,9	13,9
Toevoeging bestemmingsreserve	2,2	1,9	1,9
Onttrekkingen bestemmingsreserve	-0,5	-0,5	-0,5
Nog te bestemmen resultaat	0,8		
Afrondingsverschil		-0,1	
Verwachte belastingopbrengst	15,2	15,2	15,3
Gederfde inkomsten als gevolg van verminderingen	-	-	0,4
Gederfde inkomsten als gevolg van kwijtscheldingen en oninbaar verklaringen	0,4	0,4	-
Afrondingsverschil	0,1	0,1	
Bruto belastingopbrengsten	-15,7	-15,7	-15,7
Exploitatieresultaat ('-' is voordelig)	-0,9		

De verschillen tussen de gerealiseerde en begrote bedragen na wijzigingen per kostendrager worden in belangrijke mate toegelicht in het volgende hoofdstuk.

22. Exploitatierkening naar kosten- en opbrengstsoorten

Exploitatierkening naar kosten- en opbrengstsoorten <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	Realisatie 2017	Herziene begroting 2017	Originele begroting 2017	Realisatie 2016
<i>Kostensoorten</i>				
Rente en afschrijvingen	47,2	47,4	46,4	66,2
Personeelslasten	69,4	70,3	67,3	69,1
Goederen en diensten van derden	107,9	106,0	102,7	91,7
Bijdragen aan derden	17,4	17,6	17,4	17,4
Toevoegingen aan voorzieningen/onvoorzien	10,8	10,6	12,4	7,4
Afrondingsverschillen	-	0,2	-	-
Subtotaal kostensoorten	252,7	252,1	246,2	251,8
<i>Opbrengstsoorten</i>				
Financiële baten	-0,1	-0,1	-0,1	-2,2
Personeelsbaten	-0,7	-0,4	-0,3	-1,0
Goederen en diensten aan derden	-6,6	-6,9	-6,7	-9,2
Bijdragen van derden	-19,3	-18,9	-17,6	-19,5
Waterschapsbelastingen	-218,3	-218,1	-217,2	-218,1
Interne verrekeningen	-	-	-	-
Onttrekking/vrijval voorzieningen	-1,4	-	-	-1,2
Afrondingsverschillen	-	-0,1	-0,1	0,1
Subtotaal opbrengstsoorten	-246,4	-244,5	-242,0	-251,1
Afrondingsverschillen	-0,1	-	-	0,1
Exploitatieresultaat	6,2	7,6	4,2	0,8
Toevoegingen aan reserves	20,1	14,4	13,8	20,1
Onttrekkingen aan reserves	-27,3	-22,0	-17,9	-23,3
Afrondingsverschillen	0,1	-	-0,1	-
Exploitatieresultaat ('-' is voordelig)	-0,9	-	-	-2,4

22.1 Toelichting op de exploitatierekening naar kosten- en opbrengstsoorten

Werkelijke kosten en herziene begroting

In dit onderdeel wordt een toelichting gegeven op de werkelijke kosten in relatie tot de herziene begroting. De volgende tabel geeft aan dat de werkelijke kosten per saldo € 0,6 miljoen hoger zijn uitgekomen dan begroot.

Werkelijke kosten <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	Realisatie 2017	Herziene begroting 2017	Originele begroting 2017	Vershil
Rente en afschrijvingen	47,2	47,4	46,4	-0,2
Personeelslasten	69,4	70,3	67,3	-0,9
Goederen en diensten van derden	107,9	106,0	102,7	1,9
Bijdragen aan derden	17,4	17,6	17,4	-0,2
Toevoegingen aan voorzieningen / onvoorzien	10,8	10,6	12,4	0,2
Afrondingsverschillen		0,2		-0,2
Totalen en per saldo lagere kosten dan geraamd	252,7	252,1	246,2	0,6

Personeelslasten

De personeelslasten zijn € 0,9 miljoen lager uitgevallen. Dit wordt vooral veroorzaakt door lagere vaste personeelskosten, doordat werving van sommige specifieke functies lastig is. Dat wordt deels gecompenseerd door inhuur in te zetten. Daarnaast is het werkgeversbod in de cao-onderhandelingen over het jaar 2017 € 0,2 miljoen lager (en doorgeschoven naar 2018) dan bij de begrotingswijziging bekend. Het resterende deel bestaat uit diverse posten.

Goederen en diensten van derden

De werkelijke kosten voor goederen en diensten van derden komen € 1,9 miljoen hoger uit dan de herziene begroting. De belangrijkste post betreft € 1,4 miljoen hogere kosten voor de gladheidsbestrijding. Dit wordt veroorzaakt door extra kosten die gemoeid zijn met de aanbesteding aan RWS en het hogere aantal strooibeurten in de maand december. De kosten voor VBK zijn € 1,4 miljoen hoger dan de herziene begroting. VBK heeft een inhaalslag gemaakt ten opzichte van 2016 (start van dit programma). Deze blijven binnen het totale, door het bestuur goedgekeurde, achtjarig programmabudget van € 68,0 miljoen. Voorzichtigheidshalve is de originele begroting gedurende het jaar niet aangepast, omdat in het startjaar 2016 de daadwerkelijke uitgaven aanzienlijk lager uitvielen dan destijds begroot. Daartegenover staan lagere kosten voor organisatieadviezen (€ 0,2 miljoen), bankkosten (€ 0,2 miljoen) en diverse kleine posten (€ 0,5 miljoen).

Binnen deze kostensoort worden door ons subsidies verstrekt aan derden. In 2017 is er € 23.886,- verstrekt aan subsidies. Hiervan is € 11.928,- besteed aan molens, € 6.938,- aan cultuurhistorische objecten en € 5.020,- aan educatie, landschap beleving en musea.

Werkelijke opbrengsten en de begroting na wijzigingen

In dit onderdeel wordt een toelichting gegeven op de werkelijke opbrengsten, in relatie tot de herziene begroting. De volgende tabel geeft aan dat de werkelijke opbrengsten per saldo € 1,9 miljoen hoger zijn uitgekomen dan geraamd.

Werkelijke opbrengsten <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	Realisatie 2017	Herziene begroting 2017	Originele begroting 2017	Vershil
Financiële baten	-0,1	-0,1	-0,1	-
Personeelsbaten	-0,7	-0,4	-0,3	-0,3
Goederen en diensten aan derden	-6,6	-6,9	-6,7	0,3
Bijdragen van derden	-19,3	-18,9	-17,6	-0,4
Waterschapsbelastingen	-218,3	-218,1	-217,2	-0,2
Interne verrekeningen	-	-	-	-
Onttrekkingen/vrijval voorzieningen	-1,4	-	-	-1,4
Afrondingsverschil	-	-0,1	-0,1	0,1
Totalen en per saldo hogere opbrengsten dan geraamd	-246,4	-244,5	-242,0	-1,9

Personeelsbaten

De realisatie is € 0,3 miljoen hoger door extra opbrengst betreffende vergoedingen bij ziekte en inzet van onze medewerkers bij externe organisaties.

Goederen en diensten aan derden

Dit verschil wordt voornamelijk veroorzaakt door € 1,1 miljoen minder opbrengst. Het betreft een correctie over de jaren 2015 en 2016 inzake het contract met de provincie Noord-Holland vaarwegbeheer op het onderdeel oevers. Verder is er € 0,8 miljoen meer opbrengst voor het verkopen van gronden, waarvan € 0,4 miljoen erfpacht.

Onttrekkingen/vrijval aan voorzieningen

Voor de afwijking in de onttrekkingen/vrijval aan de voorzieningen wordt verwezen naar hoofdstuk 19.2 'Toelichting op de balans per ultimo boekjaar'

23. Vermelding topinkomens

Volgens het Waterschapsbesluit moet in het jaarverslag een paragraaf worden opgenomen met informatie voortvloeiend uit de 'Wet Normering Topinkomens' (WNT). Deze wet schrijft een publicatieplicht voor van de bezoldiging van vrijwel iedere topfunctionaris in de (semi)publieke sector in het jaarverslag, ongeacht of de organisatie de door de wet gestelde grenzen overschrijdt. In deze wet worden de secretarissen van waterschappen aangemerkt als topfunctionaris. Voor andere medewerkers (niet-topfunctionarissen) geldt een publicatieplicht als de bezoldiging of een eventuele ontslagvergoeding uitgaat boven het wettelijke bezoldigingsmaximum. Niet-topfunctionarissen zonder dienstbetrekking (externen) hoeven niet gemeld te worden.

De beloning van een topfunctionarissen mag maximaal 100% van het jaarsalaris van een ministersalaris zijn. Dit komt in 2017 neer op € 181.000 inclusief belaste kostenvergoedingen en pensioenbijdrage werkgever.

In de onderstaande tabel zijn de componenten van de bezoldiging opgenomen van onze secretaris-directeur inclusief de aangepaste vergelijkende cijfers over 2016. De conclusie is dat er binnen ons hoogheemraadschap geen personen zijn die meer verdienen dan de norm.

Bezoldiging topfunctionaris <i>(bedragen x € 1)</i>	2017	2016
Functie(s)	Secretaris - directeur	Secretaris - directeur
Naam	M.J. Kuipers	M.J. Kuipers
Duur dienstverband	1 januari tot en met 31 december 2017	1 januari tot en met 31 december 2016
Omvang dienstverband (in fte)	1,0	1,0
Bezoldiging		
Beloning	149.151	149.151
Belastbare onkostenvergoedingen	-	-
Beloning betaalbaar op termijn	17.692	15.527
Totaal	166.843	164.678
Maximum bezoldigingsnorm	181.000	179.000

Eind 2016 liep de cao voor de Waterschappen af (SAW), de onderhandelingen zijn nog in volle gang. Dit maakt dat de beloning over 2017 gelijk is aan die van 2016. De beloning betaalbaar op termijn is verhoogd, dit komt door de verhoging van de pensioenpremie in 2017.

24. Gebeurtenissen na balansdatum

Door de recente ontwikkeling met betrekking tot de mogelijke afwikkeling van de CBL, indien dit in 2018 plaatsvindt, zullen de langlopende verplichtingen vervallen en een deel van de bijbehorende reserve en voorziening.

25. Controleverklaring

Accountants

Aan het college van Dijkgraaf
en Hoogheemraden van het
Hoogheemraadschap
Hollands Noorderkwartier

Baker Tilly Berk N.V.
Fascinatio Boulevard 200-300
Postbus 8545
3009 AM Rotterdam
T: +31 (0)10 253 59 00
F: +31 (0)10 253 59 99
E: rotterdam@bakertillyberk.nl
KvK: 24425560
www.bakertillyberk.nl

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2017

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2017 van het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier te Heerhugowaard gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- geeft de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2017 als van de activa en passiva van het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier op 31 december 2017 in overeenstemming met hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit;
- zijn de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2017 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, waaronder verordeningen van het waterschap zelf.

De jaarrekening bestaat uit:

- 1 de balans per 31 december 2017;
- 2 de exploitatierekening over 2017;
- 3 de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen;

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), het Controleprotocol WNT en het controleprotocol van het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (VIO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Accountants

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 2.700.000, waarbij de bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan reserves, zoals voorgeschreven in artikel 2 lid 1 Bado en het controleprotocol van het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier.

Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn, zoals ook bedoeld in het controleprotocol en zoals ook bedoeld in artikel 3 Bado. Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in de Regeling controleprotocol WNT 2017.

Wij zijn met het college overeengekomen dat wij aan het college tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de € 125.000 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve of WNT-redenen relevant zijn.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvatten de jaarstukken andere informatie, die bestaat uit:

- het jaarverslag Deel 1 – Effecten in detail;
- het jaarverslag Deel 2 – Verplichte paragrafen.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Waterschapswet en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het college van dijkgraaf en hoogheemraden is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het jaarverslag in overeenstemming met hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit.

Accountants

BAKER TILLY
BERK

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het college van dijkgraaf en hoogheemraden en het college van hoofdingelanden voor de jaarrekening

Het college van dijkgraaf en hoogheemraden is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit. Het college van dijkgraaf en hoogheemraden is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, waaronder verordeningen van het waterschap zelf.

In dit kader is het college van dijkgraaf en hoogheemraden tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het college van dijkgraaf en hoogheemraden noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Het college van hoofdingelanden is als kaderstellend en controlerend orgaan op grond van de Waterschapswet verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van het waterschap.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Accountants

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Bado, het Controleprotocol WNT, het controleprotocol van het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen.

Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude dan wel het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van het waterschap;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het college van dijkgraaf en hoogheemraden en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met het college onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Rotterdam, 6 april 2018
Baker Tilly Berk N.V.

w.g. V.B. Damen RA

1. Bijlagen

- 1 Personeelslasten en formatie
- 2 Afkortingen Jaarstukken 2017
- 3 Samenstelling bestuur

1.1 Personeelslasten en formatie

Personeelslasten en formatie <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	Bezetting 31-12-17 <i>(aantal fte's)</i>	Formatie Originele Begroting 2017 <i>(aantal fte's)</i>	Personeelslasten		
			Realisatie 2017	Herziene begroting 2017	Originele begroting 2017
Bestuur	5,3	5,3	0,7	0,8	0,8
Directie	3,9	3,0	0,6	0,5	0,5
Staf	22,0	24,2	1,9	1,9	2,0
Bedrijfsvoering	270,7	290,5	19,3	20,9	19,1
Water + HWBP	472,3	489,9	34,5	34,6	33,9
Frictiekosten en postactieve lasten voormalig bestuur en personeel	7,0	-	0,3	0,5	0,5
Afrondingsverschillen	-0,1	-	-	-0,1	-0,1
Subtotaal personeelskosten eigen personeel			57,3	59,1	56,7
Opleidingskosten			1,2	1,4	1,4
Inhuurkosten			10,1	9,1	8,5
Diverse personeelskosten			0,7	0,7	0,7
Subtotaal overige personeelskosten			12,0	11,3	10,6
Afrondingsverschillen			0,1	-0,1	-
Totaal	781,1	812,9	69,4	70,3	67,3

Eigen personeel

De bezetting en formatie worden weergegeven inclusief de participatiebanen. Bij de bezetting gaat dat om 4 fte en bij de formatie om 4,95 fte. Participatiebanen via inhuur (0,83 fte) zijn niet in het overzicht opgenomen. De kosten van inhuur worden hieronder uitgesplitst weergegeven per directie. Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar hoofdstuk 22.1 Toelichting op de exploitatierekening naar kosten- en opbrengstsoorten.

Inhuur

Personeelslasten <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	Personeelslasten realisatie 2017	Personeelslasten herziene begroting 2017	Personeelslasten originele begroting 2017
Staf	0,1	0,0	0,0
Bedrijfsvoering	2,1	2,3	2,4
Water	7,9	6,8	6,1
Totaal	10,1	9,1	8,5

Het verschil van € 1,0 miljoen wordt veroorzaakt doordat werving van sommige specifieke functies, zoals contract- en omgevingsmanagers, hydrologen en geo-technici, lastig is. Dit wordt gecompenseerd door inhuur in te zetten.

1.2 Afkortingen

3Di	Driedimensionele informatie
AWA	Afvalwaterakkoord
BAW	Bestuursakkoord Water
BBV	Besluit Begroting en verantwoording
BGT	Basisregistratie Grootchalige Topografie
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten
BTW	Belasting op de Toegevoegde Waarde
B.V.	Besloten Vennootschap
CAO	Collectieve Arbeidsovereenkomst
CBL	Cross Border Lease
CDA	Christen-Democratisch Appèl
CHI	College van hoofdingelanden (algemeen bestuur HHNK)
CO ₂	Koolstofdioxide
D&H	College van dijkgraaf en hoogheemraden (dagelijks bestuur HHNK)
EHBO	Eerste Hulp Bij Ongevallen
EMU	Europese Monetaire Unie
EU	Europese Unie
EW	Economische waarde
Wet Fido	Wet Financiering decentrale overheden
fte	Full time equivalent (werknemer voor 36 uur per week)
GR	Gemeenschappelijke Regeling
HEA	Hoorn-Edam-Amsterdam
HHNK	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier
H ² O	Water
HVC	Huisvuilcentrale
HWBP-2	Hoogwaterbeschermingsprogramma 2 (huidig)
HWBP	Hoogwaterbeschermingsprogramma 2016-2020 (<i>voorheen nHWBP</i>)
HWH	Het Waterschapshuis
IBA	Individuele behandeling van afvalwater
IBP	Informatiebeleidsplan
ICT	Informatie- en communicatietechnologie
iD	Innovatie en Duurzaamheid
I&M	Ministerie van Infrastructuur en Milieu
ILT	Inspectie Leefomgeving en Transport
IT	Informatie Technologie
KEP	Klimaat- en Energieprogramma
KRW	Kaderrichtlijn Water
LTO	Land- en Tuinbouworganisatie
LV BGT	Landelijke voorziening van de Basisregistratie Grootchalige Topografie
MJA	Meerjarenafspraak Energie-efficiency
MMD	Markermeerdijk
MVO	Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen
NH	Noord-Holland
NIOZ	Koninklijk Nederlands Instituut voor Onderzoek der Zee
NV	Naamloze Vennootschap
NVO	Natuurvriendelijke oever
NWB	Nederlandse Waterschapsbank

NWP	Netherlands Water Partnership
OSW	Overnametraject Onderhoud stedelijk water
PC	Personal Computer
PDOK	Publieke Dienstverlening Op de Kaart
PHZD	Prins Hendrikzanddijk
POP3	Plattelandsontwikkelingsprogramma 3 (derde programma)
POP	Plattelandsontwikkelingsprogramma
PvdA	Partij van de Arbeid
PWN	Provinciaal Waterleidingbedrijf Noord-Holland
ROK	Realisatieovereenkomst
SSK	Standaard Systematiek voor Kostenramingen
RUD	Regionale uitvoeringsdiensten
RWS	Rijkswaterstaat
RWZI	Rioolwaterzuiveringsinstallatie
SDE	Stimulering Duurzame Energieproductie
SDI	Slibdrooginstallatie
SER	Sociaal-Economische Raad
STOWA	Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer
Texel ZOP	Texel Zandige Oplossing Prins Hendrikdijk
VBK-2	Programma Verbetering boezemkades 2 (tweede programma)
VBK	Programma Verbetering boezemkades
VBNE	Vereniging van Bos- en Natuurterreineigenaren
VE	Vervuilingseenheid
VGS	Verbeterd gescheiden stelsel
VVD	Volkspartij voor Vrijheid en Democratie
WBI	Wettelijke beoordelingsinstrumentarium
WE	Woningseenheid

1.3 Samenstelling bestuur

Het algemeen bestuur (college van hoofdingelanden) is per 31 december 2017 als volgt samengesteld.

Dijkgraaf

L.H.M. (Luc) Kohsiek – voorzitter dagelijks bestuur

50Plus

G.J.M. (Gerard) Meuwese
J.A. (Jacob) Avis – Steunfractielid

Boeren Burgers Waterbelang

E.A. (Elly) Koning-Bruijn
P.C.M. (Peter) Mak
C.A.L.M. (Cindy) Schilder – Steunfractielid
C.J.M (Co) Schipper – Steunfractielid

Water Natuurlijk

R. (Ruud) Maarschall – lid dagelijks bestuur
G.P.W. (Gerard) Roosloot
E.M. (Eva) Tannehill
K.S.D. (Karen) Jonkers
G. (Gerrit) Rot – Steunfractielid
S. (Sjon) Wagenaar – Steunfractielid

Algemene Waterschapspartij

P. (Peter) Vonk
F. (Fred) Sanders – Steunfractielid

CDA

J.D. (Jan) Kramer – lid dagelijks bestuur
F.J.J. (Frits) Brouwer
E.F. (Ed) Jongmans
P. (Petra) van Ollefen
O.A.M. (Otto) Smit – Steunfractielid

Fractie gebouwd

M.J. (Mees) Hartvelt
A.B.W. (Bernd) Mintjies
R.C.P.E. (Ron) Wiese

PvdA

C.J.M. (Kees) Stam – lid dagelijks bestuur
F.T.S. (Fijko) van der Laan
M.A. (Marjan) Leijen
J. (Jos) Dings - Steunfractielid
P. (Piet) Oudega - Steunfractielid

Fractie ongebouwd

S.J. (Siem Jan) Schenk – lid dagelijks bestuur
J.R. (Jan) Kielstra
S. (Simon) Ruiter

VVD

S.A. (Siem) van Balen Blanken
T.M.C. (Dorèthy) van Raaij
P.J. (Piet) Marees
C. (Chris) Streefkerk
T. (Tom) Voorhamm – Steunfractielid
C.G. (Cees) Stins – Steunfractielid

Fractie natuurterreinen

J.G. (Joost) van Beek

Groen, Water & Land

R. (Rob) Veenman – lid dagelijks bestuur
P.E. (Philippine) Brouwer-Stam
K. (Klazien) Hartog
A. (Arie) Lap
A.C.M. (Ber) Hes – Steunfractielid